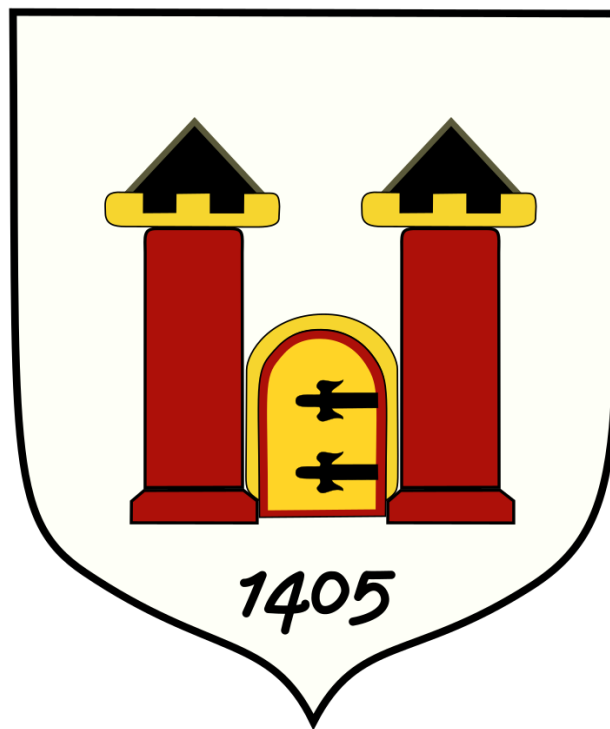

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
dla Gminy Przedbórz
na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

2018

Opracowała:

mgr inż. Emilia Religa

specjalista ds. inżynierii środowiska

mgr inż. Marzena Honcel

specjalista ds. ochrony środowiska

Spis treści:

I. Wstęp	5
1. Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska	5
2. Uwarunkowania prawne oraz dokumenty strategiczne kraju, województwa i powiatu	5
Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych kraju, województwa, powiatu	8
Dokumenty krajowe	8
Dokumenty wojewódzkie	25
Dokumenty lokalne	33
3. Metodyka sporządzenia Programu Ochrony Środowiska	38
II. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	38
III. Ocena stanu środowiska gminy Przedbórz	40
1. Ogólna charakterystyka gminy Przedbórz	40
1.1. Położenie gminy Przedbórz	40
2. Komunikacja drogowa i kolejowa	44
3. Struktura ludnościowa	46
3. Struktura gospodarcza	49
4. Powierzchnia terenu	53
4.1. Rzeźba terenu i warunki geologiczno-gruntowe	53
4.2. Warunki glebowe i użytkowanie gruntów	54
4.3. Surowce mineralne	59
4.4. Lasy i grunty leśne	59
5. Klimat i warunki meteorologiczne	61
6. Woda	61
6.1. Hydrogeologia	61
6.2. Wody powierzchniowe	62
6.3. Jakość wód powierzchniowych	62
6.4. Retencja wód i zagrożenie powodziowe	63
6.5. Wody podziemne	64
6.6. Jakość wód podziemnych	66
7. Gospodarka wodno-ściekowa	66
7.1. Zaopatrzenie w wodę	66
7.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	68
8. Powietrze atmosferyczne	70
8.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza	70
8.2. Jakość powietrza	71
8.3. Działania naprawcze	74
9. Energia odnawialna	75
10. Zasoby przyrodnicze	76
10.1. Ochrona przyrody i krajobrazu	76
11. Hałas	88
12. Pola elektromagnetyczne	88

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

13. Gospodarka odpadami	90
14. Awarie przemysłowe i inne zagrożenia dla środowiska	94
15. Edukacja ekologiczna	94
16. Infrastruktura techniczna	97
17. Wnioski i diagnozy, analiza SWOT	98
IV. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	100
1. Cele, działania i zadania Programu Ochrony Środowiska dla gminy Przedbórz na lata 2018-2021	100
2. Harmonogram rzeczowo-finansowy	105
3. Analiza źródeł finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska	110
V. System realizacji programu ochrony środowiska	114
1. Instrumenty realizacji Programu	115
2. Monitoring realizacji Programu	116
VI. Informacje o konsultacjach społecznych	116
VII. Spis tabel:	117
VIII. Spis map:	118
IX. Spis wykresów:	118

I. Wstęp

1. Cel przygotowania Programu Ochrony Środowiska

Podstawowym celem przygotowania Programu Ochrony Środowiska jest spełnienie założeń dokumentów strategicznych kraju ze szczególnym uwzględnieniem Polityki ekologicznej państwa oraz Programu Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2016 na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 i Programu Ochrony Środowiska Powiatu Radomszczańskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku.

Założenia, jakie zostały zawarte w tych dokumentach, mają na celu przede wszystkim: zachowanie, ochronę i poprawę jakości środowiska naturalnego oraz racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych.

Cele i zadania ujęte w niniejszych dokumentach, a przede wszystkim informacje dotyczące przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych są wykorzystane przy sporządzaniu Programu Ochrony Środowiska, jako podstawa wyjściowa do konkretyzacji zadań, a także jako analog do sformułowania lokalnych celów i inspiracja do wdrożenia podobnego zadania na szczeblu lokalnym, jeśli zadania ujęte w wymienionych wyżej dokumentach są sformułowane ogólnie bądź dotyczą wyższego szczebla.

POŚ składa się z dwóch części: zadań własnych, których przedsięwzięcia finansowane są w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji miasta oraz z zadań koordynowanych, których przedsięwzięcia finansowane są ze środków przedsiębiorstw i środków zewnętrznych będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego. Zadania własne powinny być w programie ujęte z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli i ich realizacji. Zadania koordynowane natomiast powinny być o takim stopniu szczegółowości, jaki jest dostępny na terenie miasta. Program Ochrony Środowiska określa cele ekologiczne, priorytety, rodzaj i harmonogram zadań proekologicznych oraz sposoby osiągnięcia założonych celów, a także mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Uwarunkowania prawne oraz dokumenty strategiczne kraju, województwa i powiatu

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa, Rada Gminy Przedbórz zobowiązana jest do uchwalenia dokumentu pn. Program Ochrony Środowiska (POŚ). Podstawą prawną przedmiotowego dokumentu jest ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 519 z późn. zm.), zgodnie z którą „organ wykonawczy (...) gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza (...) gminne programy ochrony środowiska”. Niniejszy program jest kolejną edycją Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz. Poprzedni program został przyjęty Uchwałą nr LIV/329/10 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 17 marca 2010 roku.

Program Ochrony Środowiska sporządzono zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 519 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 1405),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (tekst jednolity: Dz.U. 2014 poz. 1789),

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 2134 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 1987),
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tekst jednolity: Dz.U. 2017. poz. 21),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2017 poz. 1566),
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (tekst jednolity: Dz.U. 2016 poz. 1863 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 328 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 1073),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 2126),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 1161),
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 1072),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1031),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity: Dz.U. 2014 poz. 112),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. 2003 nr 192 poz. 1883),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. 2016 poz. 1395),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. 2016 poz. 1178),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2016 poz. 1187),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2016 poz. 85),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz.U. 2011 nr 258 poz. 1549),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. 2002 nr 204 poz. 1728),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz.U. 2002 nr 176 poz. 1455),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. 2002 nr 241 poz. 2093),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. 2003 nr 4 poz. 44).

Ponadto przy opracowywaniu POŚ uwzględniono następujące dokumenty:

- II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 r.),
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategia Innowacyjności i efektywności gospodarki. Dynamiczna Polska 2020,
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030),
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020,
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 r.,
- Projekt polityki energetycznej Polski do 2050 r. (z sierpnia 2015),
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej,
- Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020,
- Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Krajowego Plan Gospodarki Odpadami 2022,
- Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,
- Plan Gospodarki Odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020,
- Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015 – 2020,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Strategia Rozwoju Polski Centralnej 2020,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego 2020,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2015-2023,
- Program ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 oraz plan działań krótkoterminowych,
- Programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu docelowego ozonu przyziemnego,
- Narodowa Strategia Edukacyjna. Przez edukację do Zrównoważonego Rozwoju,

- Strategia Edukacji Ekologicznej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013- 2016 z perspektywą do 2020 roku,
- Programy Priorytetowe NFOŚiGW 2015-2020
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz na lata 2015-2020,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2016 na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024,
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomszczańskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017,
- Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Przedbórz na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017,
- Wytyczne do opracowywania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (2015 r.),

Cele środowiskowe wybranych dokumentów strategicznych kraju, województwa, powiatu

Dokumenty krajowe

II Polityka Ekologiczna Państwa (z perspektywą do 2025 roku)

Podstawowym celem nowej polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, infrastruktury społecznej i zasobów przyrodniczych), przy założeniu, że strategia zrównoważonego rozwoju Polski pozwoli na wdrażanie takiego modelu tego rozwoju, który zapewni na tyle skuteczną regulację i reglamentację korzystania ze środowiska, aby rodzaj i skala tego korzystania realizowane przez wszystkich użytkowników nie stwarzały zagrożenia dla jakości i trwałości przyrodniczych zasobów.

II Polityka Ekologiczna Państwa określa cele krótkookresowe (do 2002 r.), średniookresowe (do 2010 r.) oraz długookresowe (do 2025 r.).

Cele długookresowe wiążą się z perspektywiczną wizją zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego kraju, której podstawowe elementy to:

- doprowadzenie do ugruntowania konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju jako trwałej podstawy dla polityki gospodarczej i społecznej państwa, organów samorządowych oraz instytucji społecznych i obywateli, zarówno poprzez odpowiednie działania polityczne, prawoadministracyjne i organizacyjne jak i poprzez szeroką i aktywną edukację ekologiczną, sprzyjającą kształtowaniu proekologicznych postaw i zachowań;
- utrwalenie zasady skutecznej kontroli państwa nad strategicznymi zasobami przyrodniczymi (wody, lasy, surowce mineralne);
- pełna integracja polityki ekologicznej z polityką w poszczególnych sektorach gospodarczych, polityką przestrzenną i regionalną oraz polityką konsumencką, poprzez odpowiednią modyfikację istniejących programów sektorowych lub też opracowanie nowych, w pełni dostosowanych do przygotowywanej strategii zrównoważonego rozwoju kraju;

- dokonanie gruntownej przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku poprawy efektywności energetycznej i surowcowej oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania na zdrowie i środowisko wszelkich form działalności gospodarczej i rozwoju cywilizacyjnego;
- wypracowanie mechanizmów reagowania na nowe wyzwania w dziedzinie ochrony środowiska, pojawiające się w wyniku stosowania nowych technik i technologii;
- rezygnacja, w oparciu o zasadę przezroczności, z niektórych osiągnięć nauki i techniki, które mogłyby wywołać negatywne oddziaływania na środowisko (np. z niektórych biotechnologii);
- maksymalnie możliwa odbudowa zniszczeń zaistniałych w środowisku przyrodniczym i stworzenie systemu zabezpieczającego przed ich ponownym powstawaniem (np. na skutek niedomagań mechanizmów rynkowych);
- utrzymanie i ochrona istniejących ekosystemów (w tym naturalnych siedlisk zwierząt i roślin) o cennych wartościach przyrodniczych i kulturowych, a także innych obszarów o dużym znaczeniu ekologicznym;
- zachowanie odpowiednich obszarów, zwłaszcza obszarów o wysokich walorach turystyczno-rekreacyjnych, jako bazy dla efektywnego wypoczynku ludności;
- renaturalizacja obszarów cennych przyrodniczo,
- efektywny wzrost wartości produkcji w rolnictwie i leśnictwie poprzez lepsze wykorzystanie biologicznego potencjału rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz poprzez podnoszenie technologicznej i ekologiczno-zdrowotnej jakości produktów, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu nadmiernej intensywności procesów produkcyjnych oraz intensywności stosowanych metod uprawy i hodowli, która mogłaby zagrażać zachowaniu różnorodności biologicznej.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju.

DSRK powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia ona uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030.

Celem głównym dokumentu jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

Dokument przedstawia następujące cele główne i kierunki interwencji:

- Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
 - ✓ Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
 - ✓ Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
 - ✓ Kierunek interwencji – Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację kierunków pozyskiwania gazu,
 - ✓ Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
 - ✓ Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,
 - ✓ Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
 - ✓ Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska.

- Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
 - ✓ Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
 - ✓ Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,
 - ✓ Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
 - ✓ Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast.
- Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego
 - ✓ Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2020

Strategia Rozwoju Kraju Polska 2020 (ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju. Jest to najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne kraju do 2020 r. uwzględniając kluczowe wyzwania wskazane w DSRK wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. ŚSRK przedstawia scenariusz rozwojowy wynikający m.in. z diagnozy barier i zagrożeń oraz z analizy istniejących potencjałów, jak też możliwości finansowania zaprojektowanych działań.

Celem głównym strategii średniookresowej jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

- Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo
 - ✓ Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem
 - Priorytetowy kierunek interwencji I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego.
- Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka
 - ✓ Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki,
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego.
 - ✓ Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.
 - ✓ Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.5.2 Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych.
 - ✓ Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami,
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej,
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii,

- Priorytetowy kierunek interwencji II.6.4. Poprawa stanu środowiska,
- Priorytetowy kierunek interwencji II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu.
- ✓ Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym,
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych,
 - Priorytetowy kierunek interwencji II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich.
- Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna
 - ✓ Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych
 - Priorytetowy kierunek interwencji III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.
 - ✓ Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
 - Priorytetowy kierunek interwencji III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach,
 - Priorytetowy kierunek interwencji III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich,
 - Priorytetowy kierunek interwencji III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.

Podstawowe zadanie Strategii BEiŚ polega na zintegrowaniu polityki środowiskowej z polityką energetyczną tam, gdzie aspekty te przenikają się w dostrzegalny sposób, jak również wytyczenie kierunków, w jakich powinna rozwijać się branża energetyczna oraz wskazanie priorytetów w ochronie środowiska. Celem głównym Strategii BEiŚ jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Cel główny Strategii BEiŚ realizowany będzie przez cele szczegółowe i kierunki interwencji.

- Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
 - ✓ Kierunek interwencji 1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalni,
 - ✓ Kierunek interwencji 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody,
 - ✓ Kierunek interwencji 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna,
 - ✓ Kierunek interwencji 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią.
- Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię
 - ✓ Kierunek interwencji 2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii,
 - ✓ Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej,
 - ✓ Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii,
 - ✓ Kierunek interwencji 2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne.

- Cel 3. Poprawa stanu środowiska
 - ✓ Kierunek interwencji 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki,
 - ✓ Kierunek interwencji 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne,
 - ✓ Kierunek interwencji 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki,
 - ✓ Kierunek interwencji 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych,
 - ✓ Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.*

Strategia jest ukierunkowana na inkluzyjny rozwój społeczno-gospodarczy. Przyjęto, że główną siłą napędową rozwoju i priorytetem publicznym jest spójność społeczna. Strategia podporządkowuje działania w sferze gospodarczej osiągnięciu celów związanych z poziomem i jakością życia obywateli Polski. Kładzie nacisk, aby beneficjentem rozwoju gospodarczego, w większym niż dotychczas stopniu, byli zwykli obywatele oraz obszary do tej pory pomijane w polityce rozwoju. Przyjęcie takiego wzorca będzie sprzyjać uwolnieniu kapitału ludzkiego, wzmocnieniu kapitału społecznego i tym samym optymalnemu wykorzystywaniu potencjału rozwojowego całego kraju.

W procesie rozwoju główną rolę, poprzez zwiększanie swojej produktywności i innowacyjności, odgrywają przedsiębiorstwa – jako dostawcy towarów i usług na rynek krajowy i zagraniczny, realizatorzy inwestycji oraz podatnicy. Ich potrzeby kapitałowe zaspokaja sektor finansowy, który jednocześnie umożliwia inwestorom osiągnięcie dochodów z kapitału, wpływając tym samym bezpośrednio na realizację celu głównego Strategii. Państwo jest podmiotem ustalającym warunki procesu podziału dochodu (poprzez politykę spójności społecznej i terytorialnej, redystrybucję i usługi) oraz działania wszystkich grup (regulacje, ład instytucjonalny, otoczenie makroekonomiczne).

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”

Wizja Strategii to: Otwarta i ekspansywna gospodarka, oferująca nowe miejsca pracy, oparta na wzajemnym zaufaniu i kooperacji uczestników życia gospodarczego, stabilnie rosnąca dzięki innowacjom i wysokiej efektywności wykorzystania zasobów, która zapewni wzrost standardów życia społeczeństwa oraz konkurencyjności przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej do 2020 roku.

Cel główny to wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy i współpracy. Strategia określa następujące cele szczegółowe i kierunki działań i działania:

- Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki

- ✓ Kierunek działań 1.2. Koncentracja wydatków publicznych na działaniach prorozwojowych i innowacyjnych,
 - Działanie 1.2.3. Identyfikacja i wspieranie rozwoju obszarów i technologii o największym potencjale wzrostu,
 - Działanie 1.2.4. Wspieranie różnych form innowacji,
 - Działanie 1.2.5. Wspieranie transferu wiedzy i wdrażania nowych/nowoczesnych technologii w gospodarce (w tym technologii środowiskowych).
- Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców
 - ✓ Kierunek działań 3.1. Transformacja systemu społeczno-gospodarczego na tzw. „bardziej zieloną ścieżkę”, w szczególności ograniczanie energo- i materiałochłonności gospodarki,
 - Działanie 3.1.1. Tworzenie warunków dla rozwoju zrównoważonej produkcji i konsumpcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej,
 - Działanie 3.1.2. Podnoszenie społecznej świadomości i poziomu wiedzy na temat wyzwań zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu,
 - Działanie 3.1.3. Wspieranie potencjału badawczego oraz eksportowego w zakresie technologii środowiskowych, ze szczególnym uwzględnieniem niskoemisyjnych technologii węglowych (CTW),
 - Działanie 3.1.4. Promowanie przedsiębiorczości typu „business & biodiversity”, w szczególności na obszarach zagrożonych peryferyjnością.
 - ✓ Kierunek działań 3.2. Wspieranie rozwoju zrównoważonego budownictwa na etapie planowania, projektowania, wznoszenia budynków oraz zarządzania nimi przez cały cykl życia
 - Działanie 3.2.1. Poprawa efektywności energetycznej i materiałowej przedsięwzięć architektoniczno – budowlanych oraz istniejących zasobów,
 - Działanie 3.2.2. Stosowanie zasad zrównoważonej architektury.

Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

Głównym celem krajowej polityki transportowej jest zwiększenie dostępności terytorialnej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego poprzez utworzenie spójnego, zrównoważonego, i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym (lokalnym), europejskim i globalnym. Jest on realizowany poprzez cele strategiczne i szczegółowe.

- Cel strategiczny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego
 - ✓ Cel szczegółowy 1. Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
 - ✓ Cel szczegółowy 4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Wyodrębniono cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, którym jest rozwijanie kapitału ludzkiego przez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Wyodrębniono cele szczegółowe oraz kierunki interwencji.

- Cel szczegółowy 4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej
 - ✓ Kierunek interwencji - Kształtowanie zdrowego stylu życia poprzez promocję zdrowia, edukację zdrowotną oraz prośrodowiskową oraz działania wspierające dostęp do zdrowej i bezpiecznej żywności.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Cele, priorytety i kierunki działania, przedstawione w Strategii, odwołują się do przyjętej dla niej struktury wyzwań. W celach szczegółowych wyodrębniono priorytety, a w ich ramach kierunki działania.

- Cel główny Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski
 - ✓ Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego
 - Priorytet Strategii 4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej
 - Kierunek działań 4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa

Głównym celem opracowania SZRWRIr jest określenie kluczowych kierunków rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w perspektywie do 2020 r., a tym samym właściwe adresowanie zakresu interwencji publicznych finansowanych ze środków krajowych i wspólnotowych.

Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii w następujący sposób: poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju. Dążenie do osiągnięcia celu głównego będzie realizowane poprzez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

- Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej;
 - ✓ Priorytet 2.1. Rozwój infrastruktury gwarantującej bezpieczeństwo energetyczne, sanitarne i wodne na obszarach wiejskich
 - ✓ Priorytet 2.2. Rozwój infrastruktury transportowej gwarantującej dostępność transportową obszarów wiejskich
- Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.
 - ✓ Priorytet 5.1. Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich
 - ✓ Priorytet 5.2. Kształtowanie przestrzeni wiejskiej z uwzględnieniem ochrony krajobrazu i ładu przestrzennego
 - ✓ Priorytet 5.3. Adaptacja rolnictwa i rybactwa do zmian klimatu oraz ich udział w przeciwdziałaniu tym zmianom (mitygacji)
 - ✓ Priorytet 5.4. Zrównoważona gospodarka leśna i łowiecka na obszarach wiejskich
 - ✓ Priorytet 5.5. Zwiększenie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Polityka energetyczna dąży do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Polityka energetyczna Polski wskazuje kierunki oraz przyporządkowane im cele główne i szczegółowe

- Kierunek – Poprawa efektywności energetycznej
 - ✓ Cel główny - Dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,
 - ✓ Cel główny - Konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15.
- Kierunek – Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii
 - ✓ Cel główny - racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - ✓ Cel główny - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego.
- Kierunek – Wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła
 - ✓ Cel główny - zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii.
- Kierunek – Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej
 - ✓ Cel główny – przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej i zapewnienie inwestorom warunków do wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach, z poparciem społecznym i z zapewnieniem wysokiej kultury bezpieczeństwa jądrowego na wszystkich etapach: lokalizacji, projektowania, budowy, uruchomienia, eksploatacji i likwidacji elektrowni jądrowych.
- Kierunek – Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw
 - ✓ Cel główny - Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
 - ✓ Cel główny - Osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych, oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
 - ✓ Cel główny - Ochrona lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,
 - ✓ Cel główny - Wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa,
 - ✓ Cel główny - Zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.
- Kierunek – Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii

- ✓ Cel główny - zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania rynków paliw i energii, a przez to przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi cen.
- Kierunek – Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko
 - ✓ Cel główny - Ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,
 - ✓ Cel główny - Ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM10 i PM2,5) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
 - ✓ Cel główny - Ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
 - ✓ Cel główny - Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,
 - ✓ Cel główny - Zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Projekt Polityki energetycznej Polski do 2050 roku

Projekt Polityki energetycznej zakłada następujący cel główny: „Tworzenie warunków dla stałego i zrównoważonego rozwoju sektora energetycznego, przyczyniającego się do rozwoju gospodarki narodowej, zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju oraz zaspokojenia potrzeb energetycznych przedsiębiorstw i gospodarstw domowych”. Będzie on realizowany przez cele operacyjne i podporządkowane im obszary interwencji.

- Cel operacyjny I - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju
 - ✓ Obszar interwencji I.1 - Bezpieczeństwo i dywersyfikacja źródeł i kierunków dostaw nośników energii pierwotnej,
 - ✓ Obszar interwencji I.2 - Zapewnienie odpowiedniego poziomu mocy wytwórczych i stabilnego zasilania oraz dywersyfikacji struktury wytwarzania energii elektrycznej i ciepła,
 - ✓ Obszar interwencji I.3 - Utrzymanie i zwiększanie zdolności przesyłowych i dystrybucyjnych oraz rozwój i ochrona infrastruktury energetycznej.
- Cel operacyjny II - Zwiększenie konkurencyjności i efektywności energetycznej gospodarki narodowej
 - ✓ Obszar interwencji II.1 - Kształtowanie pozycji interesariuszy rynku energii,
 - ✓ Obszar interwencji II.2 - Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
 - ✓ Obszar interwencji II.3 - Poprawa efektywności energetycznej.
- Cel operacyjny III - Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko
 - ✓ Obszar interwencji III.1 - Ograniczanie emisji gazów cieplarnianych,
 - ✓ Obszar interwencji III.2 - Ograniczanie obciążenia środowiskowego generowanego przez sektor energetyczny,
 - ✓ Obszar interwencji III.3 - Rozwój nowych technologii energetycznych.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030)

Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Cel ten realizowany będzie poprzez określenie celów szczegółowych oraz wskazanie kierunków interwencji.

- Cel szczegółowy – osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- Cel szczegółowy - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego
 - ✓ Kierunek działań - Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi,
 - ✓ Kierunek działań - Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,
 - ✓ Kierunek działań - Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
 - ✓ Kierunek działań - Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Krajowy POP wskazuje cele i działania przewidziane do realizacji na poziomie wojewódzkim i lokalnym, takie jak:

- Cel: Podniesienie zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu wojewódzkim i lokalnym,
- Cel: Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza,
- Cel: Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza,
- Cel: Rozwój i upowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- Cel: Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- Cel: Upowszechnianie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

**Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2017
AKPOŚK 2017**

Głównym celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie - ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. Cel zostanie osiągnięty przez realizację ujętych w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych i jego aktualizacji inwestycji. Zgodnie z art. 43 ust. 4c ustawy - Prawo wodne, KPOŚK podlega okresowej aktualizacji przynajmniej raz na

cztery lata. Niniejszy dokument jest piątą aktualizacją Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK 2017), a jego zakres określa art. 43 ust. 3 ustawy – Prawo wodne. Dokument ten zawiera wykaz aglomeracji o RLM większej od 2 000 oraz planowanych inwestycji w zakresie ich wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej w latach 2016 – 2021.

AKPOŚK 2017 dotyczy 1587 aglomeracji (38,7 mln RLM), w których zlokalizowanych jest 1769 oczyszczalni ścieków komunalnych (w tym również Przedborza).

W ramach piątej aktualizacji KPOŚK planowane jest wybudowanie 116 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji na 1060 oczyszczalniach (w tym również w Przedborzu). Planowane jest również wybudowanie 14 661,2 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 506,4 km sieci (w tym 1,2 km w gminie Przedbórz). Natomiast potrzeby finansowe na realizację ww. przedsięwzięć wynoszą razem 27,85 mld zł (dla gminy Przedbórz 18000 tys. zł na sieci kanalizacyjne oraz na oczyszczalnię ścieków 7400 tys. zł, z czego: 370 tys. zł nakłady własne gminy i zakładu komunalnego, 1916,2 tys. zł z WFOŚiGW oraz 5113,8 tys. zł z POLiŚ, RPO WŁ).

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022

Głównym celem dokumentu jest określenie polityki gospodarki odpadami zgodnej z hierarchią sposobów postępowania z odpadami oraz zasadą zanieczyszczający płaci. Celami wskazanymi w dokumencie są między innymi:

- 1) ZPO;
- 2) zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby w 2020 r. nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.;
- 3) dążenie do zmniejszania ilości składowanych odpadów;
- 4) osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych;
- 5) zapewnienie osiągnięcia odpowiedniego poziomu zbierania zużytego sprzętu oraz zużytych baterii i akumulatorów;
- 6) osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów poużytkowych, między innymi odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych;
- 7) dokończenie likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane ŚOR i inne odpady niebezpieczne;
- 8) zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku.

Dla osiągnięcia założonych celów określone zostały kierunki działań dotyczące między innymi edukacji ekologicznej, rozwoju selektywnego zbierania odpadów, a także zostały wskazane działania takie jak np. prowadzenie kontroli przez inspekcję ochrony środowiska, prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami, wspieranie budowy sieci napraw i ponownego użycia produktów.

Efektom wdrożenia KPGO będzie zapewnienie racjonalnej gospodarki odpadami i ograniczenie negatywnego wpływu odpadów na środowisko.

Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów

Podstawowym celem strategicznym dla Polski 2020 jest rozwój zrównoważonej gospodarki opartej na efektywniejszym wykorzystaniu zasobów, poszanowaniu środowiska i osiągnięciu wyższej konkurencyjności, dzięki wykorzystaniu technologii o niższym zapotrzebowaniu na surowce i energię oraz umożliwiającej wykorzystanie surowców wtórnych i odnawialnych źródeł energii.

Jednocześnie powinien być realizowany cel społeczny budowy świadomego i odpowiedzialnego społeczeństwa na rzecz zrównoważonego rozwoju poprzez edukację ekologiczną opartą na propagowaniu działań o charakterze niematerialnym np. propagowanie inwestycji w rozwój kompetencji, naukę, rozpowszechnianie kultury, turystyki zamiast dóbr materialnych, ograniczenia zbędnej konsumpcji, uczenia podejmowania świadomych wyborów i wsparciu dobrych praktyk oraz inicjatyw społecznych.

ZPO powinno być postrzegane jako istotny element w kontekście realizacji celu strategicznego, przy zachowaniu swobody działalności gospodarczej i podejmowanych wyborów w granicach obowiązującego prawa. ZPO powinno być wynikiem działań ukierunkowanych na kompleksową poprawę efektywności przy uwzględnieniu efektów ekologicznych, ekonomicznych i społecznych.

W Krajowym programie ZPO przedstawiono wyznaczone cele ilościowe i jakościowe, do osiągnięcia w perspektywie do roku 2022, stanowiące uzupełnienie KPGO 2014 i wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Cele te odnoszą się do zapobiegania powstawaniu odpadów, natomiast działania służące realizacji tych celów podejmowane są na poziomie wyrobów, materiałów, substancji.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020

Cel główny POIiŚ: „Wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej” wynika z jednego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020, którym jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

POIiŚ określa osie priorytetowe, cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne.

- Oś priorytetowa I: Zmniejszenie emisyjności gospodarki
 - ✓ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
 - Priorytet inwestycyjny 4.I. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
 - Priorytet inwestycyjny 4.II. Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach,
 - Priorytet inwestycyjny 4.III. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym,
 - Priorytet inwestycyjny 4.IV. Rozwijanie i wdrażanie inteligentnych systemów dystrybucji działających na niskich i średnich poziomach napięcia,

- Priorytet inwestycyjny 4.V. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych, mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu,
 - Priorytet inwestycyjny 4.VI. Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe.
- Oś priorytetowa II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu
- ✓ Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem
 - Priorytet inwestycyjny 5.II. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.
 - ✓ Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami
 - Priorytet inwestycyjny 6.I. Inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,
 - Priorytet inwestycyjny 6.II. Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie,
 - Priorytet inwestycyjny 6.III. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę,
 - Priorytet inwestycyjny 6.IV. Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu.
- Oś priorytetowa III: Rozwój sieci drogowej TEN-T i transportu multimodalnego
- ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
 - Priorytet inwestycyjny 7.I. Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T,
 - Priorytet inwestycyjny 7.II. Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej.
- Oś priorytetowa IV: Infrastruktura drogowa dla miast
- ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych

- Priorytet inwestycyjny 7.a. Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T,
- Priorytet inwestycyjny 7.b. Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi.
- Oś priorytetowa V: Rozwój transportu kolejowego w Polsce
 - ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
 - Priorytet inwestycyjny 7.I. Wspieranie multimodalnego jednolitego europejskiego obszaru transportu poprzez inwestycje w TEN-T,
 - Priorytet inwestycyjny 7.III. Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu.
- Oś priorytetowa VI: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach
 - ✓ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
 - Priorytet inwestycyjny 4.V. Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych, mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
- Oś priorytetowa VII: Poprawa bezpieczeństwa energetycznego
 - ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
 - Priorytet inwestycyjny 7.e. Zwiększenie efektywności energetycznej i bezpieczeństwa dostaw poprzez rozwój inteligentnych systemów dystrybucji, magazynowania i przesyłu energii oraz poprzez integrację rozproszonego wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych.
- Oś priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury
 - ✓ Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami
 - Priorytet inwestycyjny 6.c. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.
- Oś priorytetowa IX: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia
 - ✓ Cel tematyczny 9. Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją
 - Priorytet inwestycyjny 9.I. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020

Zasadniczym wyzwaniem dla Programu jest przyczynienie się do osiągnięcia celu I Unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r., tj. powstrzymanie pogarszania się stanu wszystkich gatunków i siedlisk objętych unijnym prawodawstwem w dziedzinie ochrony przyrody oraz osiągnięcie znaczącej i wymiernej poprawy ich stanu.

Celem głównym jest Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym kraju. Program określa cele szczegółowe i kierunki interwencji.

- Cel szczegółowy A: Podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej
 - ✓ Kierunek interwencji A.I. Poprawa stanu wiedzy i dostępności informacji w zakresie różnorodności biologicznej,
 - ✓ Kierunek interwencji A.II. Podniesienie jakości procesów decyzyjnych i skuteczności egzekwowania prawa w zakresie ochrony różnorodności biologicznej,
 - ✓ Kierunek interwencji A.III. Aktywizacja społeczeństwa na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy B: Doskonalenie systemu ochrony przyrody
 - ✓ Kierunek interwencji B.I. Doskonalenie sieci obszarów chronionych w celu zwiększenia skuteczności ochrony różnorodności biologicznej,
 - ✓ Kierunek interwencji B.II. Wzmocnienie instytucjonalne systemu zarządzania obszarami chronionymi, w tym systemu monitoringu przyrodniczego i raportowania,
 - ✓ Kierunek interwencji B.III. Mobilizacja środków na realizację działań ochronnych w obszarach chronionych.
- Cel szczegółowy C: Zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków.
 - ✓ Kierunek interwencji C.I. Zwiększenia efektywności systemu zarządzania gatunkami chronionymi,
 - ✓ Kierunek interwencji C.II. Ograniczenie presji ze strony gatunków chronionych powodujących szkody gospodarcze,
 - ✓ Kierunek interwencji C.III. Ochrona i odtwarzanie cennych siedlisk przyrodniczych.
- Cel szczegółowy D: Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka.
 - ✓ Kierunek interwencji D.I. Nadanie ekosystemom wartości społeczno-ekonomicznej,
 - ✓ Kierunek interwencji D.II. Wdrożenie koncepcji zielonej infrastruktury jako narzędzia pozwalającego na utrzymanie i wzmocnienie istniejących ekosystemów oraz ich usług.
- Cel szczegółowy E: Zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej.
 - ✓ Kierunek interwencji E.I. Włączenie rolnictwa do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
 - ✓ Kierunek interwencji E.II. Włączenie leśnictwa i łowiectwa do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
 - ✓ Kierunek interwencji E.III. Włączenie gospodarki rybackiej do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,

- ✓ Kierunek interwencji E.IV. Włączenie gospodarki wodnej do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
- ✓ Kierunek interwencji E.V. Włączenie sektora turystycznego do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej,
- ✓ Kierunek interwencji E.VI. Włączenie sektora biznesu/przedsiębiorstw do działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.
- Cel szczegółowy F: Ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu oraz presji ze strony gatunków inwazyjnych.
 - ✓ Kierunek interwencji F.I. Monitorowanie wpływu zmian klimatu na stan różnorodności biologicznej,
 - ✓ Kierunek interwencji F.II. Ograniczanie presji ze strony gatunków inwazyjnych.
- Cel szczegółowy G: Zwiększenie udziału Polski na forum międzynarodowym w zakresie ochrony różnorodności biologicznej.

**Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020
z perspektywą do roku 2030**

Jednym z kluczowych wyzwań polityki rozwoju w Polsce w najbliższych latach będzie zapewnienie wzrostu gospodarczego z zachowaniem i efektywnym wykorzystaniem zasobów środowiska oraz adaptacją do zmian klimatu. Odpowiedzią na to wyzwanie są określone w niniejszym rozdziale cele, które będą osiągalne jedynie poprzez prowadzenie działań na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Celem głównym SPA2020 jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych i wskazanych w ramach tych celów kierunków działań, stanowiących zasadniczy element SPA2020. Cele szczegółowe zostały określone tak, aby odpowiadały kluczowym z punktu widzenia adaptacji zintegrowanym strategiom rozwoju (BEiŚ, SZRWIR, SRT, KSRR, SIEG, SRKS, SSP, SBNRP). Jednocześnie, cele i działania SPA 2020 są spójne ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 oraz strategiami zintegrowanymi. Sprzyjać realizacji celu głównego i celów szczegółowych będą także działania o charakterze horyzontalnym.

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska
 - ✓ Kierunek działań 1.1 - Dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,
 - ✓ Kierunek działań 1.3 – Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
 - ✓ Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
 - ✓ Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie,
 - ✓ Kierunek działań 1.6 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu.
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu
 - ✓ Kierunek działań 3.1 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
 - ✓ Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.
- Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu

- ✓ Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie),
- ✓ Kierunek działań 4.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu.
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu
- ✓ Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu.

Przez Edukację do Zrównoważonego Rozwoju. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju realizuje następujące cele:

1. Kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązаныmi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi,
2. Umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska,
3. Tworzenie nowych wzorców zachowań, kształtowanie postaw, wartości i przekonań jednostek, grup i społeczeństw, uwzględniających troskę o jakość środowiska.

Realizacja wyżej wymienionych celów wymaga:

- Uznania, iż edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Polityki Ekologicznej Państwa,
- Wprowadzenia elementów edukacji ekologicznej do wszystkich sfer życia społecznego, respektując i wykorzystując wartości kulturowe, etyczne i religijne,
- Zapewnienia dostępu społeczeństwa do informacji o stanie środowiska przyrodniczego i edukacji ekologicznej,
- Uznania, że edukacja ekologiczna jest podstawowym warunkiem zmiany konsumpcyjnego modelu społeczeństwa.

Podstawowe cele NSEE są następujące:

1. Upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka, czyli objęcie permanentną edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej,
3. Tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej, stanowiących rozwinięcie Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, a ujmujących propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty realizujące projekty edukacyjne dla lokalnej społeczności,
4. Promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej.

Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030

Strategia Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030 identyfikuje możliwości współpracy pomiędzy województwami mazowieckim i łódzkim oraz określa kierunki interwencji umożliwiające dalsze poszerzanie tej współpracy na rzecz rozwoju Polski Centralnej

Wizja: Makroregion Polski Centralnej awangarda Europy XXI wieku.

Wizja rozwoju Polski Centralnej przedstawia pożądaną obraz makroregionu w przyszłości i jest odpowiedzią na potrzeby budowania najbardziej dynamicznego, konkurencyjnego, kreatywnego i innowacyjnego obszaru Polski, rozpoznawalnego w skali europejskiej i globalnej. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i aktualną pozycję rozwojową oraz mając na uwadze prognozowane trendy, wizja odzwierciedla europejskie aspiracje makroregionu.

W oparciu o przyjętą wizję rozwoju Polski Centralnej wyznaczono cel główny Strategii Rozwoju Polski Centralnej do roku 2020 z perspektywą 2030: Wzrost znaczenia Polski Centralnej w skali międzynarodowej jako przestrzeni przyjaznej generowaniu oraz transferowi wiedzy i innowacji.

Cel główny Strategii będzie realizowany poprzez 5 celów szczegółowych wynikających ze zdiagnozowanych pól współpracy.

- Cel szczegółowy II Przestrzeń przyjazna twórcom i projektantom
 - ✓ Kierunek działań - Opracowanie i prowadzenie przez administrację samorządową spójnej polityki kulturalnej i turystycznej,
 - ✓ Kierunek działań - Udostępnianie przestrzeni twórcom i projektantom w obszarach rewitalizowanych,
 - ✓ Kierunek działań - Wsparcie wdrażania nowoczesnych technologii i materiałów przyjaznych środowisku i zdrowiu.
- Cel szczegółowy IV Międzynarodowe Centrum Żywności Prozdrowotnej
 - ✓ Kierunek działań - Opracowanie i wdrażanie nowoczesnych technologii w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym,
 - ✓ Kierunek działań - Wykreowanie marki żywności prozdrowotnej.
- Cel szczegółowy V Multimodalny węzeł transportowy o znaczeniu międzynarodowym
 - ✓ Kierunek działań - Rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym,
 - ✓ Kierunek działań - Rozwój infrastruktury transportowej o znaczeniu międzyregionalnym.
 - ✓ Kierunek działań - Rozwój terminali intermodalnych,
 - ✓ Kierunek działań - Poprawa jakości oferty przewozów pasażerskich, w tym integracja taryfowa i rozkładowa,
 - ✓ Kierunek działań - Wspieranie rozwoju terenów inwestycyjnych związanych z multimodalnym węzłem transportowym,
 - ✓ Kierunek działań - Wspieranie rozwoju nowoczesnych centrów logistycznych,
 - ✓ Kierunek działań - Wspieranie integracji usług logistycznych,
 - ✓ Kierunek działań - Promocja usług przewozowych i logistycznych,
 - ✓ Kierunek działań - Wspieranie międzynarodowej współpracy w zakresie usług logistycznych.

Dokumenty wojewódzkie

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020

Zakres Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 jest odpowiedzią na wyzwania rozwojowe, które zostały określone w głównych dokumentach strategicznych i uwzględnia te obszary interwencji, których realizacja przyniesie największe efekty.

RPO WŁ wyznacza w ramach osi priorytetowych cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne.

- Oś priorytetowa I: Badania, rozwój i komercjalizacja wiedzy
 - ✓ Cel tematyczny 1. Wzmacnianie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji
 - Priorytet inwestycyjny 1.b promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, rozwijanie powiązań i synergii między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi i sektorem szkolnictwa wyższego, w szczególności promowanie inwestycji w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych, eko-innowacji, zastosowań w dziedzinie usług publicznych, tworzenia sieci, pobudzania popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację, oraz wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów, zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w szczególności w dziedzinie kluczowych technologii wspomagających, oraz rozpowszechnianie technologii o ogólnym przeznaczeniu.
- Oś priorytetowa II Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
 - ✓ Cel tematyczny 3. Wzmacnianie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego (w odniesieniu do EFRROW) oraz sektora rybołówstwa i akwakultury (w odniesieniu do EFMR)
 - Priorytet inwestycyjny 3.a promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości,
 - Priorytet inwestycyjny 3.c wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług.
- Oś priorytetowa III Transport
 - ✓ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
 - Priorytet inwestycyjny 4.e promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
 - ✓ Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej
 - Priorytet inwestycyjny 7.b zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi,
 - Priorytet inwestycyjny 7.c rozwój i usprawnienie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej.
- Oś priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna
 - ✓ Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
 - Priorytet inwestycyjny 4.a wspieranie i wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
 - Priorytet inwestycyjny 4.c wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym,

- Priorytet inwestycyjny 4.e promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu.
- Oś priorytetowa V Ochrona środowiska
 - ✓ Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem
 - Priorytet inwestycyjny 5.b wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami.
 - ✓ Cel tematyczny 6. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami
 - Priorytet inwestycyjny 6.a inwestowanie w sektor gospodarki odpadami celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenie wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie,
 - Priorytet inwestycyjny 6.b inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie,
 - Priorytet inwestycyjny 6.d ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemów, także poprzez program "Natura 2000" i zieloną infrastrukturę.
- Oś priorytetowa VI Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu
 - ✓ Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcia mobilności pracowników
 - Priorytet inwestycyjny 8.b wspieranie wzrostu gospodarczego sprzyjającego zatrudnieniu poprzez rozwój potencjału endogenicznego jako elementu strategii terytorialnej dla określonych obszarów, w tym poprzez przekształcenie upadających regionów przemysłowych i zwiększenia dostępu do określonych zasobów naturalnych i kulturalnych oraz ich rozwój.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020. Łódzkie 2020

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 przyjmuje następującą wizję rozwoju regionu:

Region spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i Europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia.

Takiej wizji rozwoju odpowiada misja regionu łódzkiego zorientowana na:

Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju, opartej na współpracy gospodarczej, budowaniu więzi społecznych oraz tożsamości regionalnej.

Polityka horyzontalna

- Filar 1. Spójność gospodarcza. Cel strategiczny: Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców
 - ✓ Cel operacyjny 1. Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji
 - Strategiczny kierunek działań 1.1. Rozwój nowoczesnych technologii na rzecz inteligentnych specjalizacji regionalnych,
 - Strategiczny kierunek działań 1.2. Rozwój nowoczesnej gospodarki energetycznej.
 - ✓ Cel operacyjny 3. Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki
 - Strategiczny kierunek działań 3.2. Rozwój MŚP i sektora rolnego
- Filar 2. Spójność społeczna. Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych
 - ✓ Cel operacyjny 4. Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie
 - Strategiczny kierunek działań 4.2. Wzmacnianie tożsamości regionalnej.
 - ✓ Cel operacyjny 5. Wysoki standard i dostęp do usług publicznych
 - Strategiczny kierunek działań 5.3. Rozwój usług i poprawa dostępu do sektora kultury, sportu, turystyki i rekreacji,
 - Strategiczny kierunek działań 5.4. Rozwój cyfryzacji i usług cyfrowych w sektorze publicznym.
- Filar 3. Spójność przestrzenna. Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego
 - ✓ Cel operacyjny 7. Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej
 - Strategiczny kierunek działań 7.1. Wzmocnienie i rozwój systemów transportowych i teleinformatycznych,
 - Strategiczny kierunek działań 7.2. Wzmocnienie i rozwój systemów infrastruktury technicznej.
 - ✓ Cel operacyjny 8. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego
 - Strategiczny kierunek działań 8.1. Ochrona i kształtowanie powiązań przyrodniczo-krajobrazowych,
 - Strategiczny kierunek działań 8.2. Przeciwdziałanie i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych i antropogenicznych.
 - ✓ Cel operacyjny 9. Zrównoważony system osadniczy
 - Strategiczny kierunek działań 9.2. Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego.

Polityka terytorialno-funkcjonalna

1. Obszary miejskie i wiejskie

1.2. Obszary wiejskie. Cel strategiczny: Atrakcyjne osadniczo obszary wiejskie, wykorzystujące potencjały wewnętrzne dla rozwoju wielofunkcyjnego

- Strategiczny kierunek działań 2. Wspieranie działań na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego, rynków lokalnych promujących produkty regionalne oraz agroturystyki
- Strategiczny kierunek działań 4. Wspieranie działań na rzecz uruchomienia i realizacji programu Odnowa Wsi w województwie łódzkim
- Strategiczny kierunek działań 5. Wspieranie działań na rzecz stosowania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, w tym m. in. poprawy efektywności gospodarowania zasobami wodnymi i glebowymi w rolnictwie (szczególnie w kierunku przeciwdziałania zakwaszeniu gleb) oraz

wspieranie działań na rzecz realizacji programów rolnośrodowiskowych (w tym działania na rzecz ochrony bioróżnorodności), zwiększenie retencjonowania wód m. in. przez zwiększenie lesistości i zadrzewień

- Strategiczny kierunek działań 7. Wspieranie rozwoju systemu transportu publicznego oraz sieci dróg powiatowych i gminnych istotnych dla zwiększania dostępności komunikacyjnej
- Strategiczny kierunek działań 8. Wspieranie działań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, w tym rozbudowy i modernizacji sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia oraz wykorzystywania odnawialnych źródeł energii
- Strategiczny kierunek działań 9. Wspieranie rozwoju systemów wodno-ściekowych

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego. Aktualizacja

Głównym zadaniem Planu jest określenie celów, zasad i kierunków gospodarowania przestrzenią województwa. Nadrzędnym celem polityki zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego jest: Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, warunkującej dynamizację rozwoju zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju poprzez:

- wykorzystanie cech położenia w centrum Polski,
- wykorzystanie endogenicznego potencjału regionu,
- trwałe zachowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- dążenie do budowy wewnętrznej spójności regionu.

Poniżej przedstawiono sfery działań wraz z celami głównymi polityki przestrzennej i kierunkami działań dotyczące ochrony środowiska.

- Sfera działań: Powiązania środowiskowe i kulturowe
 - ✓ Cel główny: Kształtowanie tożsamości regionalnej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i turystycznych regionu
 - Kierunek działań - Ochrona najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego,
 - Kierunek działań - Zachowanie i ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego województwa,
 - Kierunek działań - Wzrost atrakcyjności turystycznej województwa.
- Sfera działań: Środowisko przyrodnicze
 - ✓ Cel główny: Ochrona i poprawa stanu środowiska
 - Kierunek działań - Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej,
 - Kierunek działań - Zwiększanie i wzbogacanie zasobów leśnych,
 - Kierunek działań - Ochrona powierzchni ziemi i gleb,
 - Kierunek działań - Zwiększanie zasobów wodnych i poprawa ich jakości,
 - Kierunek działań - Racjonalizacja gospodarki odpadami,
 - Kierunek działań - Poprawa klimatu akustycznego,
 - Kierunek działań - Poprawa jakości powietrza,
 - Kierunek działań - Ograniczenie zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Sfera działań: Obszary problemowe

- ✓ Cel główny: Minimalizacja zagrożeń i obszarów problemowych
 - Kierunek działań - Ograniczenie ujemnych skutków suszy w obszarach największego deficytu wody,
 - Kierunek działań - Ograniczenie zagrożenia powodziowego.

**Plan Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego na lata 2016-2022
z uwzględnieniem lat 2023-2028**

Wojewódzki plan gospodarki odpadami powinien być spójny zarówno z Polityką ekologiczną państwa, jak i Krajowym planem gospodarki odpadami. W dokumentach tych przedstawione zostały główne cele, które przyczynią się do stworzenia zintegrowanego systemu instalacji gospodarki odpadami.

Przyjęte zostały następujące cele krótkoterminowe 2016-2022:

- w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:
 1. zmniejszenie ilości powstających odpadów,
 2. zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji),
 3. doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami:
 4. zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie),
 5. zmniejszenie masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.,
 6. zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych,
 7. zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia,
 8. ograniczenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych,
 9. utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi,
 10. należyte monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12),
 11. zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych (w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg s.m.) od 1 stycznia 2016 r.,
 12. kontynuacja prowadzenia przez gminy gospodarki odpadami w ramach regionów gospodarki odpadami komunalnymi.
- w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi PCB:
 1. likwidacja urządzeń o zawartości PCB poniżej 5 dm³.
- w zakresie gospodarki medycznymi i weterynaryjnymi:
 1. Zapewnienie odpowiedniego rozmieszczenia, liczby oraz wydajności spalarni odpadów medycznych i weterynaryjnych w ujęciu regionalnym tak, by ograniczyć transport tych odpadów (w celu dążenia do przestrzegania w pełni zasady bliskości),

2. Podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych (w tym segregacji odpadów u źródła powstawania), co dodatkowo spowoduje zmniejszenie ilości odpadów innych niż niebezpieczne w strumieniu odpadów niebezpiecznych.
- w zakresie gospodarki zużytymi bateriami i akumulatorami:
 1. wzrost świadomości społeczeństwa oraz przedsiębiorców na temat odpowiedniego sposobu postępowania ze zużytymi bateriami i zużytymi akumulatorami,
 2. osiągnięcie w 2016 r. i w latach następnych poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych,
 - w zakresie gospodarki zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym:
 1. zwiększenie świadomości społeczeństwa i przedsiębiorców na temat odpowiedniego sposobu postępowania ze ZSEiE,
 2. ograniczenie powstawania odpadów w postaci ZSEiE,
 - w zakresie gospodarki pojazdami wycofanymi z eksploatacji:
 1. osiągnięcie minimalnych poziomów odzysku i recyklingu odniesionych do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku na poziomie odpowiednio: 95% i 85%,
 2. ograniczenie nieuczciwych praktyk w zakresie zbierania i zagospodarowywania pojazdów wycofanych z eksploatacji (w tym zwiększenie liczby pojazdów wycofanych z eksploatacji kierowanych do legalnych stacji demontażu),
 - w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest:
 1. osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 15 marca 2010 r. przez Radę Ministrów „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”.
 - w zakresie gospodarki olejami odpadowymi:
 1. zapobieganie powstawaniu olejów odpadowych,
 2. dążenie do zwiększenia masy zbieranych olejów odpadowych,
 3. monitorowanie sytuacji w zakresie gospodarowania olejami odpadowymi połączone z dążeniem do utrzymania poziomu odzysku na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%,
 4. w przypadku preparatów smarowych wzrost poziomów recyklingu do poziomu 35% oraz poziomu odzysku do wartości co najmniej 50% w 2020 r.,
 5. zapewnienie selektywnego zbierania i odzysku olejów odpadowych.
 - w zakresie gospodarki przeterminowanymi środkami ochrony roślin:
 1. kształtowanie systemu zbierania przeterminowanych środków ochrony roślin i opakowań po tych środkach pochodzących z bieżącej produkcji i stosowania w rolnictwie.
 - w zakresie gospodarki zużytymi oponami:
 1. utrzymywanie dotychczasowego poziomu odzysku na poziomie co najmniej 75%, a recyklingu na poziomie co najmniej 15%,
 2. zwiększenie świadomości społeczeństwa (w tym przedsiębiorców) na temat właściwego tj. zrównoważonego użytkowania pojazdów (w tym opon) oraz dozwolonych przepisami prawa sposobów postępowania ze zużytymi oponami.
 - w zakresie gospodarki odpadami z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej:

1. zwiększenie świadomości wśród inwestorów oraz podmiotów wytwarzających odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej na temat należytego postępowania ze strumieniem wyżej wskazanych odpadów, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania oraz recyklingu;
 2. utrzymanie poziomu przygotowania do ponownego użycia, recyklingu oraz innych form odzysku materiałów budowlanych i rozbiórkowych na poziomie minimum 70% wagowo.
- w zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi:
1. całkowite zaniechanie składowania osadów ściekowych,
 2. zwiększenie ilości osadów przetwarzanych przed wprowadzeniem do środowiska oraz ich ilości poddanych termicznemu przekształcaniu,
 3. dążenie do maksymalizacji stopnia wykorzystania substancji biogennej zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego, chemicznego oraz środowiskowego.
- w zakresie gospodarki odpadami ulegającymi biodegradacji inne niż komunalne:
1. zmniejszenie masy składowanych odpadów do poziomu nie więcej niż 40% masy wytworzonych odpadów.
- w zakresie gospodarki opakowaniami i odpadami opakowaniowymi:
1. zapewnienie odpowiedniej jakości odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie w gospodarstwach domowych,
 2. utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu co najmniej na poziomie określonym w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi,
 3. osiągnięcie i utrzymanie co najmniej poziomów odzysku i recyklingu w poszczególnych latach dla opakowań wielomateriałowych,
 4. osiągnięcie i utrzymanie co najmniej poziomów odzysku i recyklingu w poszczególnych latach dla opakowań po środkach niebezpiecznych, w tym po środkach ochrony roślin,
 5. wyeliminowanie stosowania nieuczciwych praktyk w zakresie wystawiania dokumentów potwierdzających przetworzenie odpadów opakowaniowych,
 6. zwiększenie świadomości użytkowników i sprzedawców środków zawierających substancje niebezpieczne, w tym środki ochrony roślin, odnośnie prawidłowego postępowania z opakowaniami po tych produktach.
- w zakresie gospodarki odpadami z wybranych gałęzi gospodarki:
1. zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku,
 2. ograniczenie masy wytworzonych odpadów w stosunku do wielkości produkcji,
 3. zwiększenie stopnia zagospodarowania odpadów w podziemnych wyrobiskach kopalni, w tym poprzez odzysk.

**Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2016 na lata 2017-2020
z perspektywą do 2024**

Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej realizowane będą poprzez wskazane w poszczególnych obszarach interwencji cele ochrony środowiska, które w Programie ujmują lata 2017-2024.

- Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza (OKJP)

- ✓ OKJP.I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu,
- Zagrożenia hałasem (ZH)
 - ✓ ZH.I. Poprawa klimatu akustycznego w województwie łódzkim
- Pola elektromagnetyczne (PEM)
 - ✓ PEM.I. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi
- Gospodarowanie wodami (GW)
 - ✓ GW.I. Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych
 - ✓ GW.II. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą
- Gospodarka wodno-ściekowa (GWŚ)
 - ✓ GWS.I. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej
- Zasoby geologiczne (ZG)
 - ✓ ZG.I. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi
- Gleby (GL)
 - ✓ GL.I. Ochrona i racjonalne wykorzystanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO)
 - ✓ GO.I. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa łódzkiego
- Zasoby przyrodnicze (ZP)
 - ✓ ZP.I. Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej
 - ✓ ZP.II. Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
- Zagrożenie poważnymi awariami (PAP)
 - ✓ PAP.I. Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii

Dokumenty lokalne

Strategia Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego 2020

Wskazane w SRPR pola strategiczne, pola operacyjne oraz kierunki działań znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej szerokiej analizie stanu aktualnego Powiatu Radomszczańskiego oraz zasobów, jakimi dysponuje jego samorząd. Założenia SRPR w pełni wpisują się w wizję i cele strategiczne rozwoju regionu łódzkiego oraz ogólne kierunki rozwoju dla Polski.

- Pole strategiczne 1. Przestrzeń, infrastruktura i środowisko - celem głównym jest ciągle podnoszenie jakości bazy infrastrukturalnej oraz wdrażanie nowych technologii w infrastrukturze dla zwiększenia spójności terytorialnej, bezpieczeństwa oraz wykorzystania potencjału endogenicznego powiatu.
 - ✓ Pole operacyjne 1.1. Gospodarka niskoemisyjna oraz produkcja i dystrybucja energii odnawialnej
 - Kierunek działania 1.1.1. Wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii w obiektach użyteczności publicznej.

- Kierunek działania 1.1.2. Produkcja i dystrybucja energii odnawialnej dla obiektów użyteczności publicznej.
- Kierunek działania 1.1.3. Promocja gospodarki niskoemisyjnej oraz produkcji i dystrybucji energii odnawialnej na terenie Powiatu Radomszczańskiego.
- ✓ Pole operacyjne 1.5. Turystyka i rekreacja
 - Kierunek działania 1.5.1. Wykorzystanie potencjału obszarów funkcjonalnych dorzecza Warty i Pilicy
 - Kierunek działania 1.5.2. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości infrastruktury turystycznej.
- ✓ Pole operacyjne 1.7. Bezpieczeństwo publiczne
 - Kierunek działania 1.7.1. Wsparcie infrastruktury monitoringu zagrożeń naturalnych i alarmowych
- Pole strategiczne 2. Kapitał ludzki- celem głównym jest zapewnienie warunków do harmonijnego, bezpiecznego i wszechstronnego rozwoju mieszkańców.
- ✓ Pole operacyjne 2.4. Kultura i tożsamość
 - Kierunek działania 2.4.1. Rozwijanie markowych produktów kulturalnych o zasięgu co najmniej regionalnym.

**Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomszczańskiego na lata 2017-2020
z perspektywą do 2024 roku**

Kompleksowość zagadnień ochrony środowiska na terenie powiatu skłania do wyznaczenia celów, których rozwiązanie przyczyni się w największym stopniu do poprawy stanu środowiska w najbliższej przyszłości. Są one następujące:

- Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza
 - ✓ Cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu
- Obszar interwencji: Zagrożenie hałasem
 - ✓ Cel: Poprawa klimatu akustycznego w powiecie radomszczańskim
- Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne
 - ✓ Cel: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi
- Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami
 - ✓ Cel: Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych
- Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa
 - ✓ Cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej
- Obszar interwencji: Zasoby geologiczne
 - ✓ Cel: Racjonalna gospodarka surowcami mineralnymi
- Obszar interwencji: Gleby
 - ✓ Cel: Ochrona i racjonalne wykorzystywanie powierzchni ziemi oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
- Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze
 - ✓ Cel: Ochrona różnorodności biologicznej, zasobów przyrody i krajobrazu
- Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami i nadzwyczajne zagrożenia środowiska

- ✓ Cel: Zapobieganie poważnym awariom oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia
- Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - ✓ Cel: Racjonalna gospodarka odpadami
- Obszar interwencji: Edukacja ekologiczna
 - ✓ Cel: Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2015-2023

Strategia rozwoju gminy jest najbardziej istotnym dokumentem samorządu gminnego – ogólnym programem działań podejmowanych w gminie, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów zmierzających do osiągnięcia założonych celów. „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2015–2023” bezpośrednio wpisuje się w cele „Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020” oraz „Strategii rozwoju powiatu radomszczańskiego na lata 2014-2020”.

- Wyzwanie 1. Wsparcie rozwoju atrakcyjności, konkurencyjności, jakości usług i produktów turystycznych, jako czynnika stymulującego rozwój
 - ✓ Cel strategiczny: Zwiększenie ruchu turystycznego poprzez skuteczne wykorzystanie lokalnego potencjału
 - Cel 1.2 Wsparcie innowacji i ekoinnowacji w turystyce i usługach turystycznych
 - Cel 1.4 Kreacja konkurencyjnych lokalnych produktów turystycznych poprzez wykorzystanie istniejących walorów – Pilica – turystyka wodna, Przedborski Park Krajobrazowy - turystyka piesza, rowerowa, przyrodnicza i edukacyjna
- Wyzwanie 2. Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju infrastruktury, w tym turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska
 - ✓ Cel strategiczny: Zadowolająca infrastruktura techniczna w gminie
 - Cel 2.1. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy
 - Cel 2.2. Lepsza dostępność komunikacyjna - modernizacja dróg lokalnych (gminnych i powiatowych), ciągów pieszo-rowerowych
 - Cel 2.4. Efektywność energetyczna w gminie - rozwój i promocja odnawialnych źródeł energii - termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
 - Cel 2.5. Modernizacja oświetlenie ulicznego w gminie
 - Cel 2.6. Poprawa estetyki gminy: zagospodarowanie terenów niewykorzystanych
 - Cel 2.7. Ochrona przyrody w gminie, przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego
 - Cel 2.8. Stworzenie ciekawej i konkurencyjnej infrastruktury technicznej w gminie
- Wezwanie 3. Promocja priorytetowych obszarów rozwoju gminy oraz specjalizacji gospodarczych opartych m.in. na turystyce i ekologicznym rolnictwie
 - ✓ Cel strategiczny: Rozszerzenie i uatrakcyjnienie lokalnej oferty rekreacyjnej, sportowej, wsparci dla rozwoju innowacyjnego rolnictwa
 - Cel. 3.1. Stworzenie oferty turystyczno-rekreacyjnej w gminie - turystyka weekendowa, turystyka wiejska, turystyka aktywna (sportowa m.in. rowerowa, kajakarska, wędkarstwo);
 - Cel. 3.2. Kreacja marki turystycznej i rekreacyjnej Przedborza;

- Cel 3.3. Przyciągnięcie firm zainteresowanych inwestowaniem w branżę turystyczną i okołoturystyczną;
 - Cel 3.4. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowych promujących Przedbórz;
 - Cel 3.5. Rozwój turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki w gminie poprzez zorganizowanie cyklu szkoleń dla rolników zainteresowanych prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych;
 - Cel 3.6 Zapewnienie ciekawych możliwości spędzania wolnego czasu, szlaki turystyczne, ścieżki rowerowe, baza sportowa i rekreacyjna;
 - Cel 3.7 Wsparcie rozwoju innowacyjnego, konkurencyjnego i ekologicznego rolnictwa
- Wyzwanie 4. Wzmocnienie aktywności społecznej i przedsiębiorczości oraz zwiększenie kompetencji kadr, zwiększenie zadowolenia jakości życia mieszkańców
- ✓ Cel strategiczny: Atrakcyjna i przedsiębiorcza gmina, dysponująca silnym kapitałem ludzkim, tworząca zintegrowaną społeczność
- Cel. 4.1. Promocja i przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną - likwidacja źródeł niskiej emisji w budynkach użyteczności publicznych oraz w prywatnych
 - Cel. 4.4. Wzmacnianie tożsamości lokalnej - stworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej (lokalnego rękodzieła, promocja kultury ludowej)
 - Cel 4.8 Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń gminy - podnoszenie świadomości mieszkańców gminy w obszarze ekologii
 - Cel. 4.11. Promocja gospodarcza gminy
 - Cel 4.13. Wspieranie idei tworzenia klastrów, powiązań kooperacyjnych np. w obszarze agroturystyki

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz 2015-2020

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz opracowano zgodnie z wytycznymi Porozumienia Burmistrzów, zawartym w poradniku „Jak opracować plan działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP)”. W opracowaniu wykorzystano standardowe wskaźniki emisji zgodne z zasadami IPCC/Międzyrządowy Panel d/s Zmian Klimatu/, które obejmują całość emisji dwutlenku węgla wynikającej z końcowego zużycia energii na terenie gminy, czyli całkowite emisje bezpośrednie ze spalania paliw w budynkach, instalacjach i transporcie, jak i emisje pośrednie towarzyszące produkcji energii elektrycznej, ciepła i chłodu wykorzystywanych przez mieszkańców gminy.

Plan gospodarki Niskoemisyjnej jest dokumentem niezbędnym do pozyskania funduszy unijnych w latach 2014-2020 między innymi na termomodernizację budynków, transportu publicznego czy wdrażania odnawialnych źródeł energii.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji oszacowano emisję na terenie gminy Przedbórz w roku bazowym /rok 2013/ na poziomie 21 706 MgCO₂/rok oraz zużycie energii 433 712 TJ/rok.

Opracowanie zawiera plan działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej oraz ograniczenia emisji CO₂ w gminie Przedbórz.

Działania te pogrupowano w następujące działania:

- 1) Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

- 2) Termomodernizacja budynków mieszkalnych
- 3) Budowa osiedlowych sieci ciepłowniczych wraz z budową przyłączy do budynków.
- 4) Modernizacja źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych w mieście i na terenach wiejskich gminy Przedbórz. / Ustawa - Prawo ochrony środowiska tzw. „ustawa antysmogowa”/
- 5) Instalacja paneli fotowoltaicznych
- 6) Instalacja kolektorów słonecznych.
- 7) Instalacja wysokowydajnych kotłów na biomasę.
- 8) Budowa biogazowni rolniczych.

Redukcja zużycia energii finalnej w wyniku realizacji planowanych działań wynosi 8,28 TJ/rok, zaś ograniczenie emisji dwutlenku węgla 1 068,7 MgCO₂/rok.

Oznacza to redukcję, w stosunku do roku bazowego, zużycia energii finalnej o 1,9 % oraz emisji dwutlenku węgla o 4,9 %.

Reasumując –Plan Gospodarki Niskoemisyjnej to jeden z kluczowych dokumentów w gminie, która poważnie myśli o swoim rozwoju w najbliższych latach, szczególnie w kontekście wykorzystania funduszy Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Przedbórz

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem planistycznym, określającym politykę jej rozwoju przestrzennego. Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydania decyzji o warunkach zabudowy. Studium jest prawem wewnątrzgminnym wiążącym władzę oraz podporządkowanie jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy dla realizacji określonych celów.

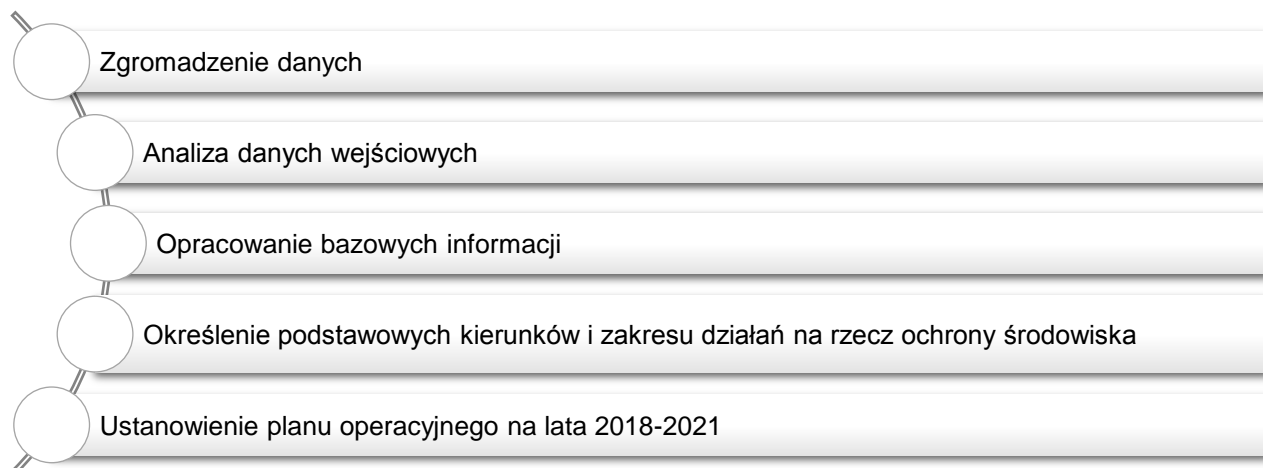
W polityce dotyczącej ochrony i kształtowania środowiska na terenie miasta i gminy Przedbórz za szczególnie ważne uznano następujące kierunki działań realizacyjnych:

- 1) ochrona istniejących walorów i zasobów przyrodniczych poprzez realizację Planu Ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego i wskazanych na planszach rysunku studium wszystkich obiektów prawnie chronionych,
- 2) tworzenie korytarzy środowiskowych łączących tereny parku krajobrazowego z większymi kompleksami leśnymi,
- 3) zachowanie naturalnych zbiorników wodnych, bagiennych i torfowisk,
- 4) zachowanie różnorodności gatunkowej roślin i zwierząt,
- 5) przekształcenie przestrzenne i funkcjonalne zmierzające do poprawy warunków sanitarno-zdrowotnych,
- 6) realizacja nowych zamierzeń inwestycyjnych, zmian i przekształceń obecnego układu przestrzennego z udziałem urządzeń i instalacji technicznych w celu wyeliminowania bądź ograniczenia zagrożeń dla środowiska,
- 7) respektowanie w rozwoju przestrzennym miasta i gminy koncepcji kształtowania systemu ekologicznego uwzględniając Koncepcję Krajowej Sieci Ekologicznej (EKONET – Polska), którego systematyczne tworzenie zapewni korzystne warunki dla zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Przedbórz.

3. Metodyka sporządzenia Programu Ochrony Środowiska

Niniejsze opracowanie zostało wykonane na podstawie aktualnie obowiązujących w tym zakresie aktów prawnych oraz w oparciu o „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” wydane przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r.

Do przygotowania POŚ posłużono się danymi pochodzącymi z Urzędu Miejskiego w Przedborzu, jednostek i instytucji działających na terenie miasta i gminy, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi – Delegatura w Piotrkowie Trybunalskim. Wykorzystano liczne publikacje i opracowania dotyczące miasta

i gminy Przedbórz, dane z Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Łodzi. Proces sporządzania POŚ dla Gminy Przedbórz odbył się w następujących etapach:

W pierwszym etapie procesu sporządzania programu tzw. wstępnym, przeprowadzono prace polegające na zgromadzeniu materiałów oraz danych dotyczących aktualnego stanu środowiska na terenie miasta i gminy Przedbórz z wyżej wymienionych źródeł.

Drugi etap prac związany był z analizą otrzymanych danych, opracowaniem charakterystyki aktualnego stanu środowiska oraz określeniem priorytetów ekologicznych dla terenu gminy stanowiących punkt wyjściowy dla wyznaczenia celów strategicznych programu.

Kolejny etap to proces określenia celów strategicznych oraz kierunków działań zmierzających do poprawy stanu środowiska zgodnych z celami i zadaniami zawartymi w dokumentach wyższego szczebla.

W ostatnim etapie wykonano plan operacyjny na lata 2018 - 2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r., przy pomocy którego będą realizowane przedsięwzięcia na rzecz ochrony środowiska i ekorozwoju - wraz z określeniem terminów realizacji przedsięwzięć i jednostek odpowiedzialnych za ich wprowadzenie.

II. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.” został wykonany zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 519 z późn. zm.), który nakłada na organ wykonawczy gminy obowiązek sporządzenia Programu Ochrony Środowiska oraz dokonania co cztery lata aktualizacji dokumentu.

Opracowanie oraz uchwalenie dokumentu przez Radę Miejską pozwoli na wypełnienie przez Burmistrza ustawowego obowiązku oraz przyczyni się do poprawy i uporządkowania zarządzania środowiskiem na terenie miasta i gminy, poprawy jakości życia mieszkańców, poprawy jakości środowiska naturalnego miasta i gminy oraz ich zrównoważonego rozwoju. Założenia wyjściowe programu stanowią:

- II Polityka ekologiczna państwa (dokument z perspektywą do 2025 r.),
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Trzecia Fala Nowoczesności. Polska 2030,
- Polityka energetyczna Polski do 2030 r.,
- Strategia rozwoju energetyki odnawialnej,
- Wytyczne do opracowywania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (2015 r.),
- Program Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2016 na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024
- Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomszczańskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku,
- Strategia Rozwoju Powiatu Radomszczańskiego 2020,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2015-2022,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz 2015-2020,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Przedbórz

Program wskazuje cele i priorytety ekologiczne, rodzaje i harmonogramy działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia zaplanowanych celów.

Opracowanie składa się z kilku zasadniczych części:

Rozdział I prezentuje cel, metodykę i podstawę prawną wykonania Programu Ochrony Środowiska. *W rozdziale III* zdiagnozowano stan środowiska naturalnego miasta i gminy Przedbórz. Rozdział zawiera ogólną charakterystykę miasta i gminy oraz szczegółowo opisuje analizę stanu środowiska, tj.: użytkowanie powierzchni terenu, rzeźbę terenu, budowę geologiczną i zasoby kopalin, gleby, wody podziemne i powierzchniowe oraz ich jakość, stan gospodarki wodno-ściekowej, jakość powietrza. Ponadto w niniejszym rozdziale scharakteryzowano zasoby przyrodnicze i omówiono zagadnienia hałasu, gospodarki odpadami, pola elektromagnetycznego, potencjalnych źródeł awarii przemysłowych, jak również poruszono temat edukacji ekologicznej mieszkańców. W podsumowaniu diagnozy zamieszczono analizę SWOT, która pozwoliła wskazać problemy przedmiotowego terenu.

W rozdziale IV omówiono skonkretyzowane cele, działania i zadania gminy zgodnie z założeniami Programu, przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy zadań o charakterze ekologicznym, niezbędnych do osiągnięcia wyznaczonych priorytetów i celów ekologicznych oraz omówiono zagadnienia związane z finansowaniem zadań w zakresie ochrony środowiska.

Rozdział V przedstawia metody wdrażania i monitoringu Programu oraz zarządzania nim za pomocą instrumentów prawnych, strukturalnych, społecznych i finansowych.

Rozdział VI zawiera informacje o przeprowadzonych konsultacjach społecznych.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz nie jest dokumentem prawa miejscowego, lecz opracowaniem o charakterze operacyjnym przeznaczonym do okresowej aktualizacji. Zakres celów, priorytetów i zadań dobrano w taki sposób, by z jednej strony były one zbieżne z zapisami przyjętymi

w programie wojewódzkim i powiatowym, z drugiej jednak strony - umożliwiły asymilację zewnętrznych środków finansowych w zakresie szerszym niż wynikające z aktualnych możliwości budżetowych gminy

III. Ocena stanu środowiska gminy Przedbórz

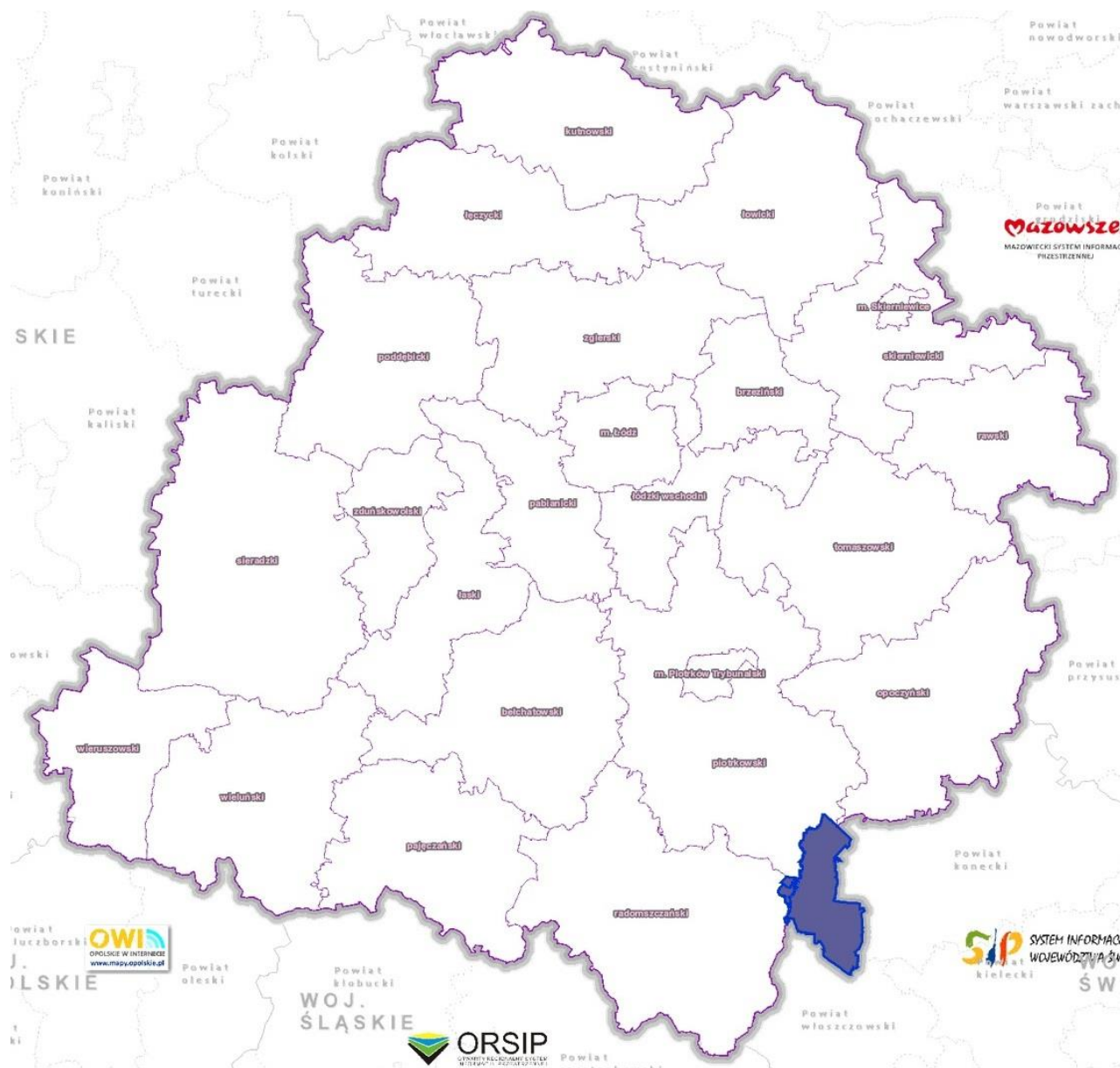
1. Ogólna charakterystyka gminy Przedbórz

1.1. Położenie gminy Przedbórz

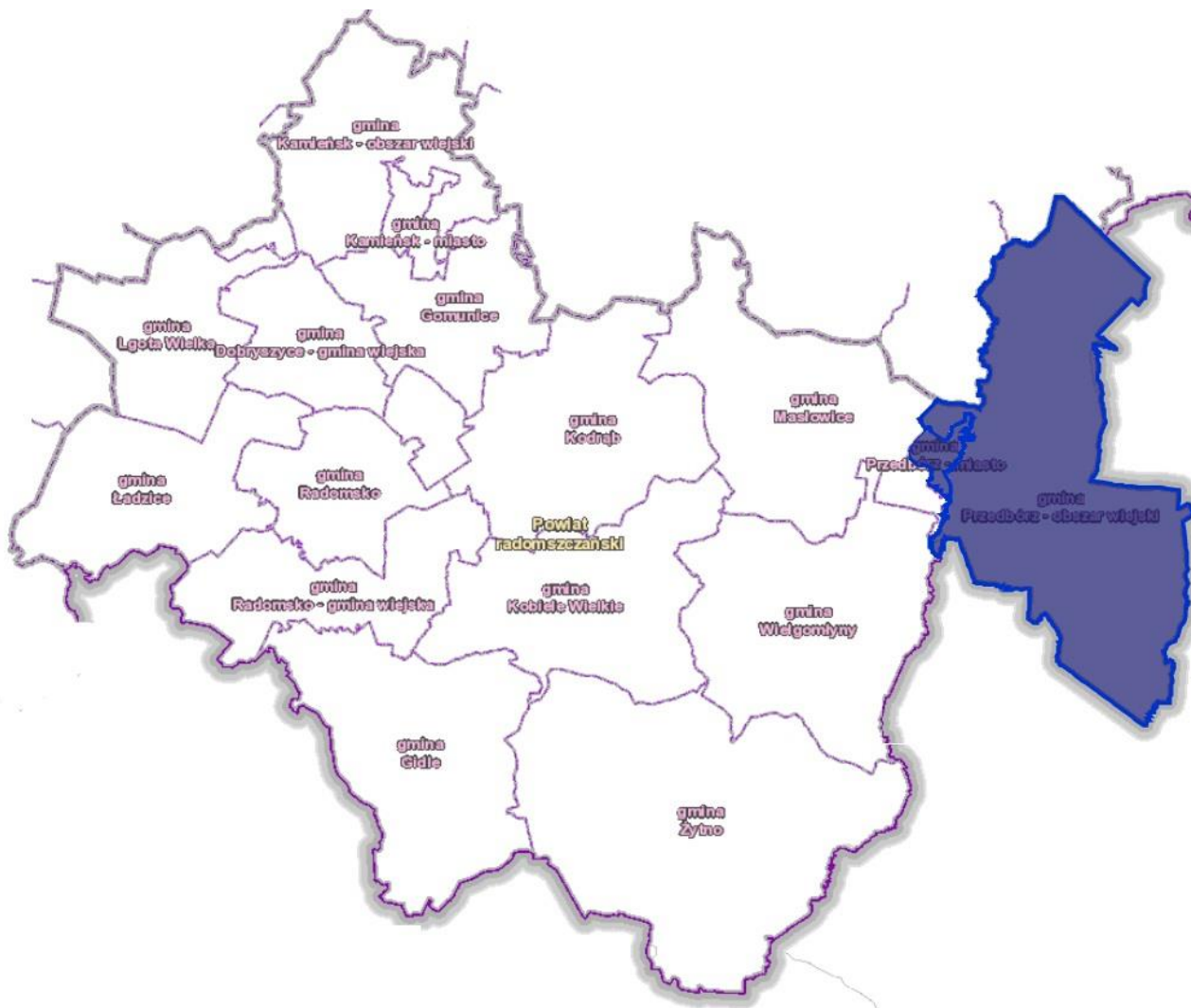
Przedbórz to gmina miejsko-wiejska położona we wschodniej części powiatu radomszczańskiego w województwie łódzkim. Stanowi jedną z trzynastu gmin powiatu radomszczańskiego i graniczy:

- od północy z gminą Aleksandrów,
- od wschodu z gminą Fałków, Słupia i Krasocin (województwo świętokrzyskie),
- od południa z gminą Kluczewo (województwo świętokrzyskie),
- od zachodu z gminą Ręczno, Masłowice, Wielgomłyny.

Na mapach 1 i 2 przedstawiono położenie gminy na tle województwa łódzkiego i na tle powiatu radomszczańskiego.

Mapa 1. Położenie gminy Przedbórz na tle województwa łódzkiego
Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.lodzkie.pl/imap/

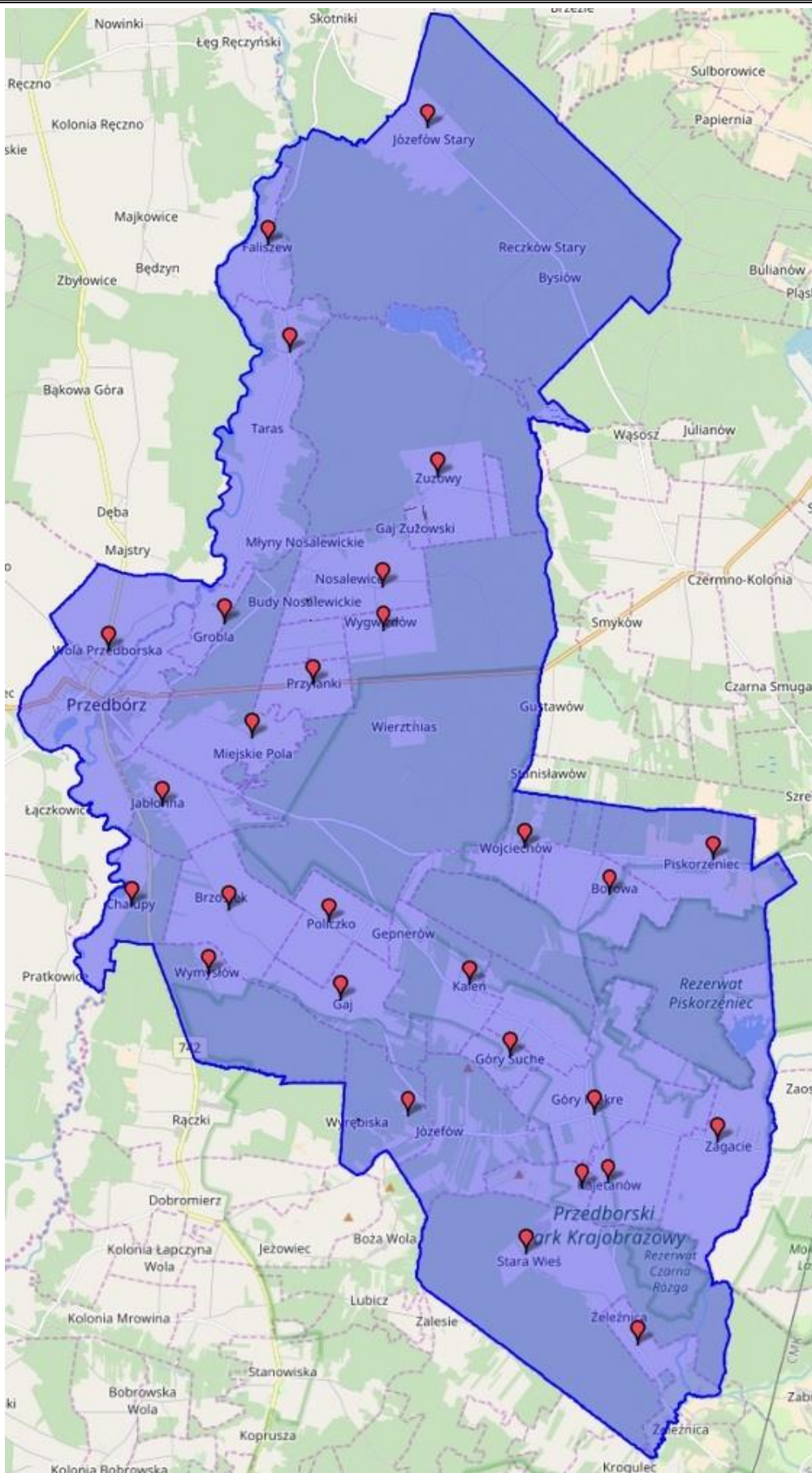
Mapa 2. Położenie gminy Przedbórz na tle powiatu radomszczańskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.lodzkie.pl/imap/

Gmina Przedbórz składa się z 1 miasta - Przedborza oraz 28 sołectw (Borowa, Brzostek, Chałupy, Faliszew, Gaj, Góry Mokre, Góry Suche, Grobla, Jabłonna, Józefów, Józefów Stary, Kajetanów, Kaleń, Miejskie Pola, Mojżeszów, Nosalewice, Piskorzeniec, Policzko, Przyłanki, Stara Wieś, Taras, Wojciechów, Wola Przedborska, Wygwizdów, Wymysłów, Zagacie, Zuzowy, Żeleźnica), które tworzy 56 wsi. Miejscowości niesołeckie gminy to: Błoto, Budy Nosalewickie, Bysiów, Choiny, Dawidów, Dziady, Gaj Zuzowski, Gepnerów, Grobla (leśniczówka), Gustawów, Kajetanów (osada leśna), Ludwików, Majdan, Miejskie Pola (gajówka), Młyny Nosalewickie, Nosalewice (gajówka), Papiernia, Policzko (gajówka), Posada, Przyłanki (leśniczówka), Reczków Stary, Taras (gajówka), Wejża, Wierzchlas, Wierzchlas (leśniczówka), Wojciechów (gajówka), Wymysłów (leśniczówka), Wyrębiska, Zawodzie.

Obszar gminy liczy 190 km², co stanowi 13,16% powierzchni powiatu radomszczańskiego.

Mapa 3 przedstawia gminę Przedbórz wraz z zaznaczonymi 28 sołectwami.

Mapa 3. Sołectwa gminy Przedbórz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Przedborz#wsie-nale%C5%BC%C4%85ce-do-gminy

2. Komunikacja drogowa i kolejowa

Rozbudowany i pozostający w dobrym stanie układ komunikacyjny ma kluczowe znaczenie dla rozwoju każdej jednostki terytorialnej łącząc ją z ościennymi miejscowościami i pobliskimi miastami. Sprawna komunikacja ma podstawowe znaczenie dla ludności – zarówno dojeżdżającej do pracy, czy np. korzystającej z infrastruktury społecznej i oferty kulturalnej większych ośrodków, ale również dla podmiotów pragnących dotrzeć do gminy np. z uwagi na prowadzoną działalność gospodarczą. Ponadto baza komunikacyjna wpływa bezpośrednio na stopień ruchu turystycznego obszaru – sprawna komunikacja sprzyja jego rozwojowi.

Drogi

Transport drogowy stanowi podstawowy rodzaj komunikacji w gminie Przedbórz. Na system dróg na obszarze gminy składają się:

1. droga krajowa nr 42 relacji Namysłów - Kluczbork - Praszka - Pajęczno - Radomsko - **Przedbórz** - Końskie - Skarżysko-Kamienna - Rudnik
2. droga wojewódzka nr 742 - na północ do Piotrkowa Trybunalskiego przez Ręczno, na południe do Włoszczowy
3. Drogi powiatowe:

Tabela 1. Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Przedbórz

Lp.	Droga nr	Przebieg	Długość [km]
1.	3911E	droga 3910E – Góry Mokre	7,039
2.	3914E	Góry Mokre – Żeleźnica – gr. woj. (Rudnik)	7,005
3.	3910E	Przedbórz (ul. Kielecka) – Ruda Pilczycka	13,271
4.	3921E	Przedbórz (ul. Żarnowska) – Skotniki	12,408
5.	3920E/3920ES	Przedbórz, ul. Częstochowska	1,715
6.	3910E	Przedbórz, ul. Kielecka	
7.	3921E	Przedbórz, ul. Żarnowska	

Źródło: <http://www.umprzedborz.com.pl/aktualnosci/jak-zaatwi-spraw/13-procedury/odpady-komunalne/ir/43-wykaz-drog-w-miescie-i-gminie-oraz-ich-kategorie>

4. Drogi gminne:

Tabela 2. Wykaz dróg gminnych na terenie miasta i gminy Przedbórz

Lp.	Droga nr	Przebieg
1	110207E	(Korytno) – gr. gm. Masłowice – Przedbórz, ul. Korycińska
2	112451E	Reczków - gr. gm. Fałków - (Bulianów)
3	112452E	(Wąsosz) - gr. gm. Fałków - Zuzowy - Taras
4	112453E	Zuzowy - gr. gm. Fałków - (Czermno)
5	112454E	Nosalewice - Wygwizdów - Wierzchlas - dr. pow. 3910E
6	112455E	(Smyków) - gr. gm. Fałków - Zagórze - Wojciechów
7	112456E	Przyłanki - Miejskie Pola I - Miejskie Pola II dr. pow. 3910E
8	112457E	Policzko Stare - Policzko Gaj
9	112458E	Przedbórz - Policzko Stare
10	112459E	Góry Mokre - Mojżeszów - Stara Wieś
11	112460E	Faliszew - Józefów Stary
12	112461E	Nosalewice - Zuzowy
13	112462E	Przyłanki - Ludwików - Budy Nosalewickie - Nosalewice
14	112463E	Chałupy - Wymysłów - Brzostek Policzko
15	112464E	Przedbórz - Wola Przedborska - gr. gm. Ręczno
16	112465E	droga przez Chałupy
17	112466E	Góry Mokre - Góry Suche

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

18	112467E	dr. kraj. nr 42 - Miejskie Pola
19	112468E	Józefów - Stara Wieś
20	112469E	Żeleźnica - gr. woj. świętokrzyskiego - (Krogulec)
21	112470E	droga przez Borową
22	112471E	gr. pow. piotrkowskiego – Józefów Stary – Reczków – gr. woj. świętokrzyskiego
23	112472E	gr. woj. świętokrzyskiego – Reczków – do dr. pow. nr 3921E
24	112473E	gr. woj. świętokrzyskiego – Góry Mokre – Zagacie - gr. woj. świętokrzyskiego
25	112474E	gr. woj. świętokrzyskiego – Sewrynow – Borowa – Góry Mokre
26	112475E	Kolonia Stara Wieś, od dr. pow. nr 3914E
27	112476E	Żeleźnica – Zawodzie
28	112477E	Kaleń, od dr. pow. nr 3911E
29	112478E	droga przez Kaleń
30	112479E	Borowa – Sewrynow – w kierunku Wojciechowa
31	112480E	Piskorzaniec – Wilki – Dąbrowa
32	112901E	Przedbórz, ul. Mostowa
33	112902E	Przedbórz, ul. Krzywa
34	112903E	Przedbórz, ul. Sportowa
35	112904E	Przedbórz, ul. Wnuka
36	112905E	Przedbórz, ul. Kazimierza Wielkiego
37	112906E	Przedbórz, ul. Żeromskiego
38	112907E	Przedbórz, ul. Rzemieślnicza
39	112908E	Przedbórz, ul. Nowa
40	112909E	Przedbórz, ul. Klonowa
41	112910E	Przedbórz, ul. Kwiatowa
42	112911E	Przedbórz, ul. Słoneczna
43	112912E	Przedbórz, ul. Majowa
44	112913E	Przedbórz, ul. Majowa Góra
45	112914E	Przedbórz, ul. Młynarska
46	112915E	Przedbórz, ul. Ogrodowa
47	112916E	Przedbórz, ul. Stroma
48	112917E	Przedbórz, ul. Sukiennicza
49	112918E	Przedbórz, ul. Szkolna
50	112919E	Przedbórz, ul. Wodna
51	112920E	Przedbórz, ul. Zachodnia
52	112921E	Przedbórz, ul. Lipowa
53	112922E	Przedbórz, ul. Konopnickiej
54	112923E	Przedbórz, ul. Szczęśliwa
55	112924E	Przedbórz, ul. Zielona
56	112925E	Przedbórz, ul. Działkowa
57	112926E	Przedbórz, ul. Brzozowa
58	112927E	Przedbórz, ul. Wiśniowa
59	112928E	Przedbórz, ul. Modrzewiowa
60	112929E	Przedbórz (ul. Podzamcze, ul. Warszawska, ul. Kościelna, ul. Cmentarna) – Jabłonna – Brzostek – Gaj – Józefów – do dr. pow. nr 3913E
61	112930E	Przedbórz, ul. Stara
62	112931E	Przedbórz, ul. Wierzbowska
63	112932E	Przedbórz, ul. Stodolniana, ul. Południowa
64	112933E	Przedbórz, ul. Pocztowa
65	112934E	Przedbórz, ul. Cegielniana
66	112935E	Przedbórz, ul. Poprzeczna
67	112936E	Przedbórz, ul. Kanałowa, ul. Turystyczna
68	112937E	Przedbórz, ul. Łazicka, ul. Spacerowa
69	112938E	Przedbórz, ul. Prześcianki
70	112939E	Przedbórz, ul. Spółdzielcza
71	112940E	Przedbórz, ul. Browarna
72	112941E	Przedbórz, ul. Rynek

Źródło: Uchwała Nr 35/12 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 16 stycznia 2012 r., z późn. zm.

Komunikację w Przedborzu i okolicach zapewnia PKS Radomsko.

Przedbórz posiada bezpośrednie połączenie z Łodzią, Katowicami, Lublinem, Kielcami, Częstochową, Radomskiem, Krakowem, Włocławkiem, Piotrkowem Trybunalskim, Chełmem, Radomiem, Końskimi, Jędrzejowem i Włoszczową.

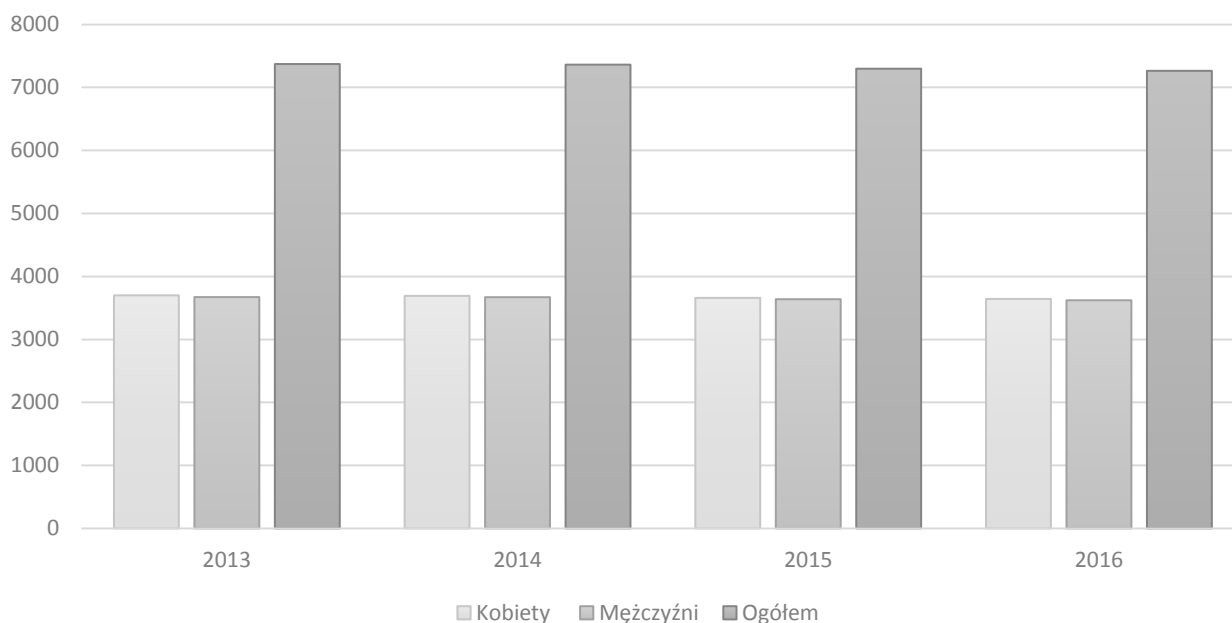
3. Struktura ludnościowa

Gmina Przedbórz ma 7 263 mieszkańców, z czego 50,1% stanowią kobiety, a 49,9% mężczyźni. W latach 2002-2016 liczba mieszkańców zmalała o 7,5%. Powierzchnia gminy wynosi 190 km², a średnia gęstość zaludnienia wynosi 38 osób na km².

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy Przedbórz

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Ludność ogółem	7 371	7 361	7 297	7 263
Kobiety	3 699	3 691	3 659	3 642
Mężczyźni	3 672	3 670	3 638	3 621

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

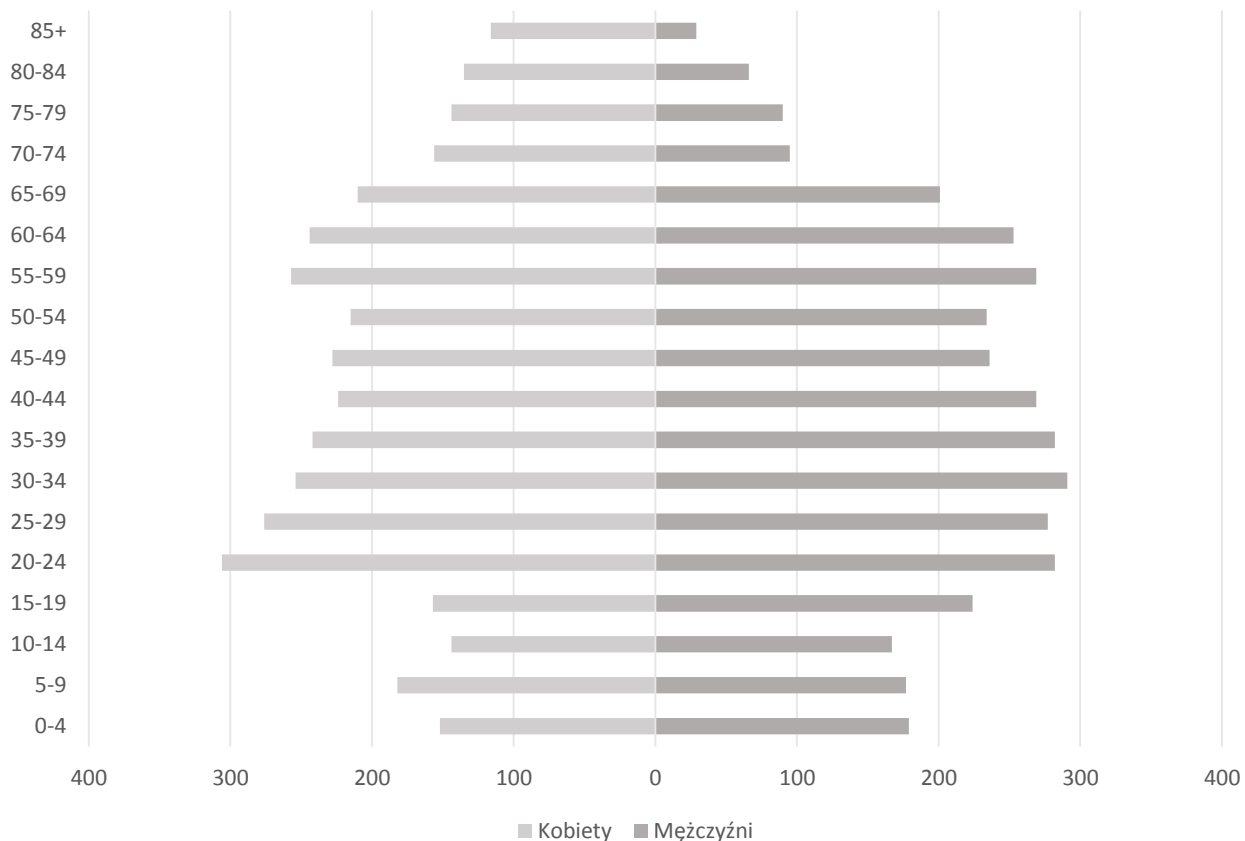
Wykres 1. Struktura ludności w gminie Przedbórz w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli nr 3

Średni wiek mieszkańców wynosi 41,0 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego (42,5 lat) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (41,2 lat).

Średni wiek kobiet to 42,9 lat, a mężczyzn 39,1 lat. 62,9% mieszkańców gminy Przedbórz jest w wieku produkcyjnym, 16,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Na wykresie 2 przedstawiono piramidę wieku mieszkańców gminy Przedbórz w 2016 r.

Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Przedbórz, 2016

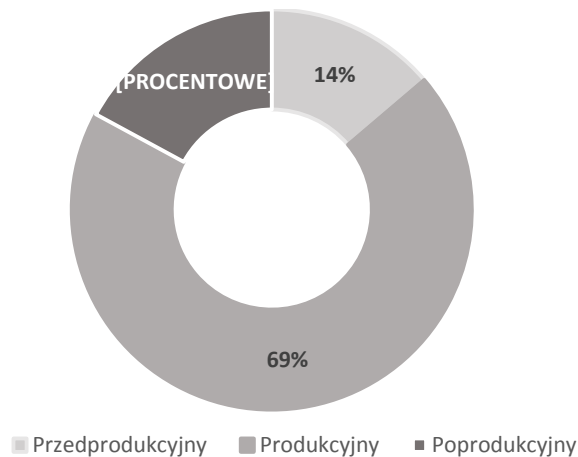
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

W tabeli 4 i na wykresie 3 przedstawiono produkcyjne grupy wieku mieszkańców gminy Przedbórz w 2016 roku.

Tabela 4. Produkcyjne grupy wieku w 2016 roku w gminie Przedbórz

	Kobiety		Mężczyźni		Ogółem	
	ilość	%	ilość	%	ilość	%
W wieku przedprodukcyjnym	478	13,1	523	14,4	1 001	13,8
W wieku produkcyjnym	2 403	66,0	2 617	72,3	5 020	69,1
W wieku poprodukcyjnym	761	20,9	481	13,3	1 242	17,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 3. Produkcyjne grupy wieku w gminie Przedbórz, 2016

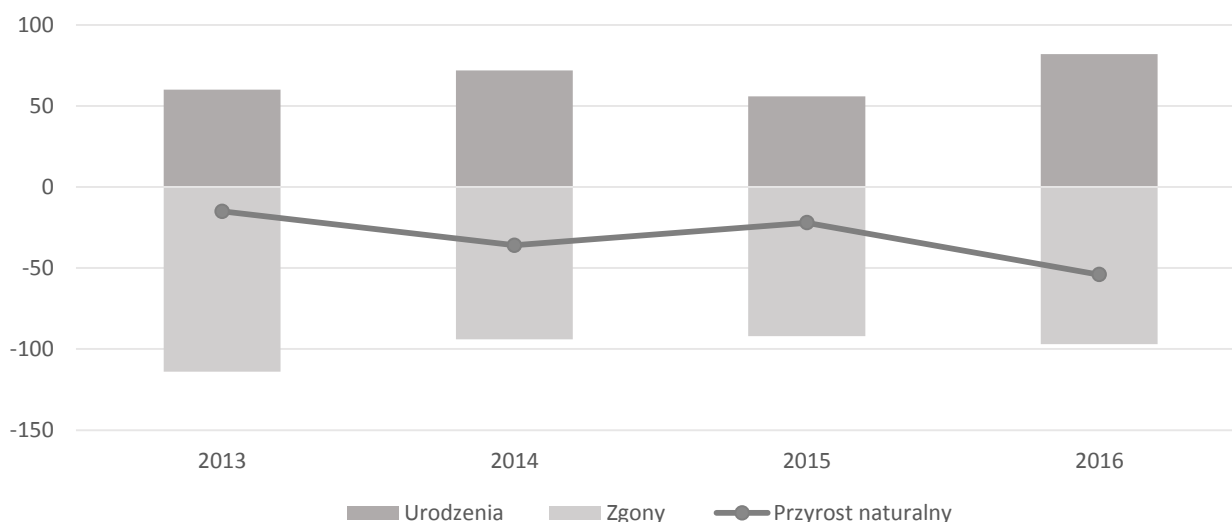
Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 4

Gmina Przedbórz miała w 2016 roku ujemny przyrost naturalny wynoszący -15. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,1 na 1000 mieszkańców gminy Przedbórz. W 2016 roku urodziło się 82 dzieci, w tym 48,8% dziewczynek i 51,2% chłopców.

Tabela 5. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz w latach 2013-2016

Wskaźnik	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Urodzenia	60	72	56	82
Zgony	114	94	92	97
Zgony niemowląt	0	0	1	0
Przyrost naturalny	-54	-22	-36	-15

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

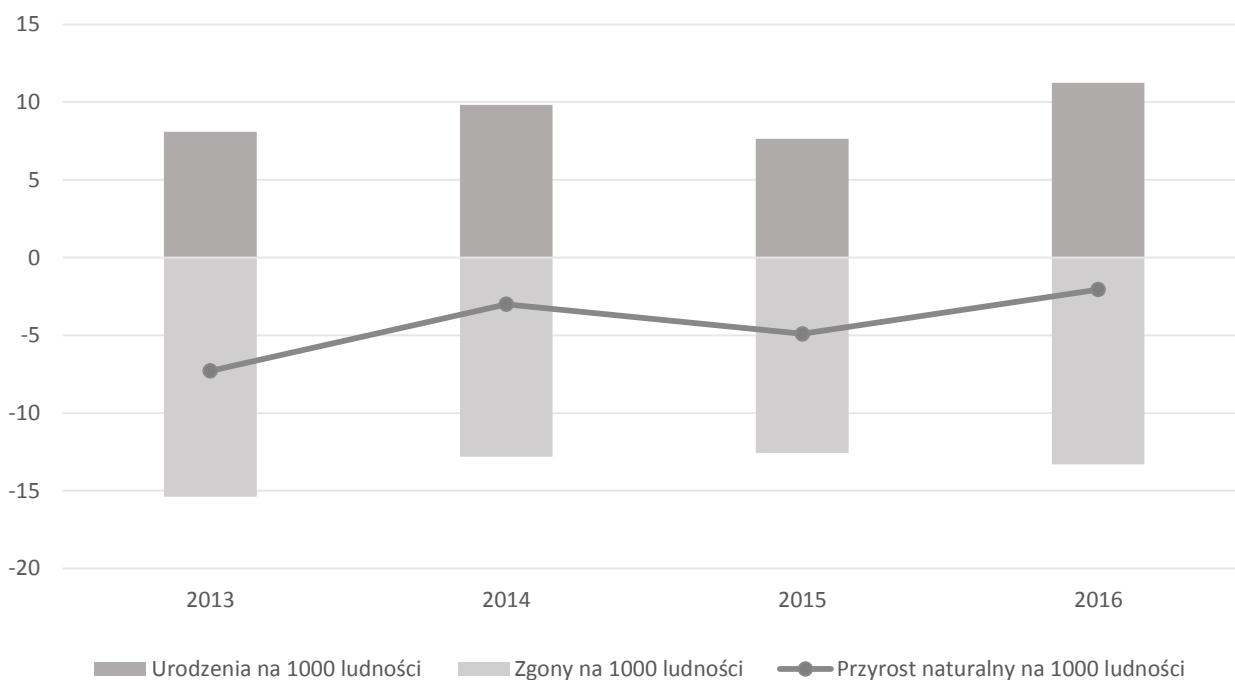
Wykres 4. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 5

Tabela 6. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz na 1000 ludności w latach 2013-2016

Wskaźnik	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Urodzenia na 1000 ludności	8,09	9,82	7,64	11,25
Zgony 1000 ludności	15,38	12,82	12,56	13,31
Przyrost naturalny	-7,29	-3,00	-4,91	-2,06

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 5. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz na 1000 ludności w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 6

W gminie Przedbórz jest ujemne saldo migracji. W 2016 roku zarejestrowano 49 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 89 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych dla gminy Przedbórz wynosi -29.

Tabela 7. Migracje ludności w gminie Przedbórz w latach 2013-2016

Wskaźnik	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	60	61	56	49
Zameldowania z zagranicy	2	3	0	4
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	89	96	88	82
Wymeldowania za granicę	0	0	0	0
Saldo migracji wewnętrznych	-29	-35	-32	-33
Saldo migracji zagranicznych	2	3	0	4
Saldo migracja na pobyt stały	-27	-32	-32	-29

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

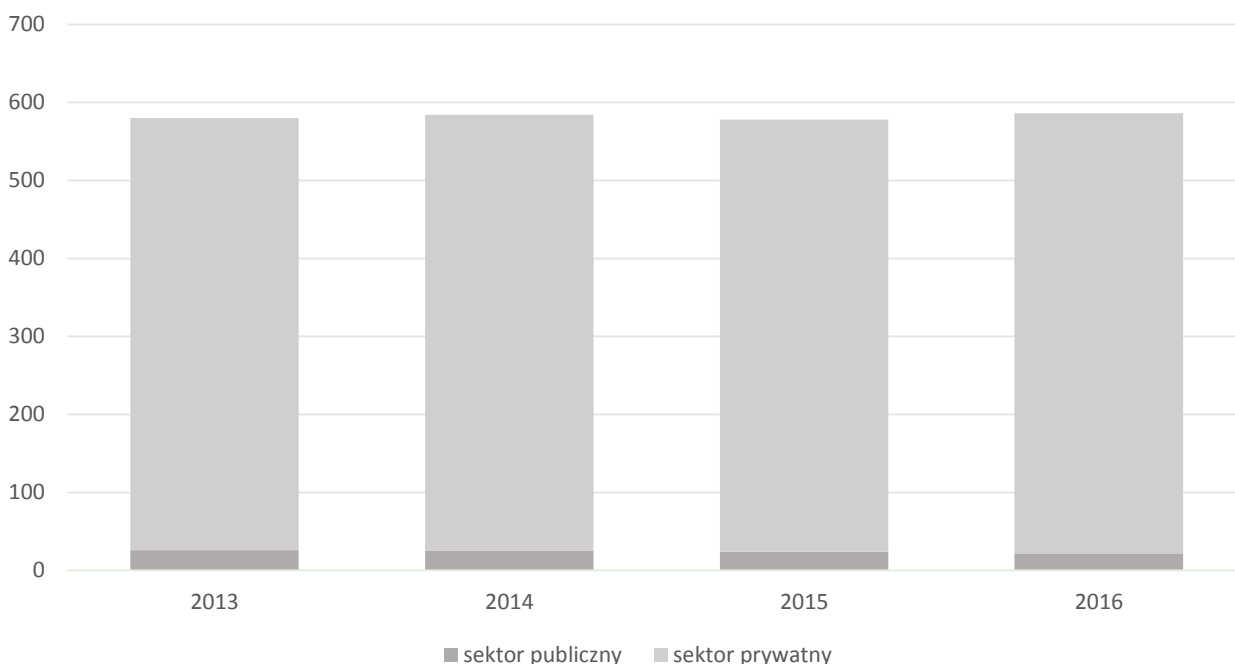
3. Struktura gospodarcza

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w gminie Przedbórz w latach 2013 – 2016 systematycznie zwiększa się liczba podmiotów gospodarczych – w 2016 roku było ich ogółem 586. W tabeli 13 oraz na wykresie przedstawiono liczbę podmiotów gospodarki narodowej w gminie Przedbórz w latach 2013-2016.

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Przedbórz w latach 2013-2016

Rok	2013	2014	2015	2016
Sektor publiczny	26	25	24	22
Sektor prywatny	554	559	554	564
Ogółem	580	584	578	586

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Przedbórz w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 8

Jak ma to miejsce w przeważającej części kraju, w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej, znaczą przewagę osiągają tzw. mikroprzedsiębiorstwa. W 2016 roku podział przedsiębiorstw działających na terenie gminy Przedbórz z uwagi na klasę wielkości według danych GUS przedstawiał się następująco:

- 556 mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających od 0 do 9 pracowników);
- 25 małych przedsiębiorstw (zatrudniających od 10 do 49 pracowników);
- 5 średnich przedsiębiorstw (zatrudniające od 50 do 249 pracowników).

W gminie nie istnieją przedsiębiorstwa określane jako duże, tj. z zatrudnieniem powyżej 250 osób.

Na terenie gminy Przedbórz funkcjonują następujące placówki edukacyjne:

- Przedszkole Samorządowe w Przedborzu,
- Niepubliczne Przedszkole GUMIŚ,
- Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Przedborzu,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Górach Mokrych,
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Przedborzu,
- Zespół Szkół i Placówek Niepublicznych Centrum Kształcenia Zawodowego w Przedborzu.

Do rejestru zabytków wpisanych jest 6 obiektów i obszarów: średniowieczny układ urbanistyczny z rynkiem (I poł. XIV w.) objęty strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej, gotycki kościół parafialny pw. św. Aleksego (XIII w.) po przebudowie w stylu barokowym, późnoklasycystyczny ratusz, dawna karczma żydowska z XVIII w. (obecnie muzeum), kamienica (XVII/XVIII w.) i park (pocz. XX w.).

Ponadto, do ewidencji WKZ wpisane są m.in.: pozostałości zamku królewskiego (fragmenty murów z XIV i XVII w.), dawny młyn, 3 cmentarze (ewangelicki, żydowski i rzymsko-katolicki) oraz zabytkowe domy z XVIII i XIX wieku.

Tabela 9. Wykaz obiektów z terenu gminy Przedbórz wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość, adres	Nazwa obiektu	Czas powstania	Rejestr
1.	Przedbórz	układ urbanistyczny	1 poł. XIV w.	nr 403 z 20.09.1988 r.
2.	Przedbórz	kościół par. p.w. św. Mikołaja	1341-1695	nr 447 z 27.02.1957 oraz nr 306 z 18.02.1967
3.	Przedbórz	park		nr 722 z 20.12.1957
4.	Przedbórz, ul. Mostowa	ratusz	1820	nr 769 z 30.05.1972
5.	Przedbórz, ul. Kielecka	d. karczma, ob. dom mieszkalny	XVIII, 1898	nr A-437 z 13.06.1993
6.	Przedbórz	dom	XVII/XVIII	nr 769 z 29.01.1958 oraz nr 643 z 14.01.1972

Źródło: www.wuoz.bip.lodz.pl/data/other/rejestr_zabytkow_wrzesien_2016.doc

Tabela 10. Wykazów obiektów zabytkowych figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków na dzień 25.11.2015

Lp.	Miejscowość, adres	Nazwa obiektu	Czas powstania	Rejestr
1.	Brzostek	Kapliczka przydrożna	1912 r.	
2.	Faliszew 23	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
3.	Józefów Stary 1	Dom	ok.1920	
4.	Józefów Stary 8	Dom	ok. 1940 r.	
5.	Józefów Stary 24	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
6.	Józefów Stary 31	Dom (d. 29)	1947 r. ?	
7.	Józefów Stary 36	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
8.	Kajetanów	Kapliczka św. J. Nepomucena i św. Floriana	k. XIX w.	
9.	Piskorzaniec 8	Dom	ok. 1915 r.	
10.	Piskorzaniec 36	Dom	ok. 1939 r.	
11.	Piskorzaniec 44	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
12.	Piskorzaniec 46	Dom z budynkami gospodarczymi	1930 r.	
13.	Policzko 8	Dom	1937 r.	
14.	Policzko 22	Dom	po 1939 r.	
15.	Przedbórz, ul. Cmentarna 4	Dom	pocz. XX w.	
16.	Przedbórz, ul. Cmentarna 6	Dom	XIX w.	
17.	Przedbórz, ul. Częstochowska 19	Dom	k. XIX w.	
18.	Przedbórz, ul. Częstochowska 32	Dom (d. 34)	k. XIX w.	
19.	Przedbórz, ul. Częstochowska 34	Dom (d. 36)	k. XIX w.	
20.	Przedbórz ul. Częstochowska 47a	Dom	k. XIX w.	
21.	Przedbórz, ul. Częstochowska 107	Cmentarz ewangelicki	1 poł. XIX w.	
22.	Przedbórz, ul. Kielecka 1	Dom	1775-1825 r.	
23.	Przedbórz, ul. Kielecka 5	Dom	XIX w.	
24.	Przedbórz, ul. Kielecka 7	Dom	XIX w.	
25.	Przedbórz, ul. Kielecka 12	Dom	XIX/XX w.	
26.	Przedbórz, ul. Kielecka 17	Dom	XIX w.	
27.	Przedbórz, ul. Kielecka/Pocztowa 7	Karczma	XVI/XVII w.	Nr 437 z 13.06.1994
28.	Przedbórz, ul. Konecka 2a	Dawny młyn	1910 r.	
29.	Przedbórz, ul. Kościelna 1	Kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Aleksego	XIII-XVII w.	Nr 306 z 28.02.1967
30.	Przedbórz, ul. Mostowa 20	Willa	1925-1926 r.	
31.	Przedbórz, ul. Mostowa 23	Dom	XIX w.	
32.	Przedbórz, ul. Mostowa 25	Dom	XVIII/XIX w.	
33.	Przedbórz, ul. Mostowa 29	Ratusz	ok. 1820-1830 r.	Nr 769 z 30.05.1972

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

34.	Przedbórz, ul. Mostowa/Pocztowa 16	Dom	XIX w.	
35.	Przedbórz, ul. Mostowa/Pocztowa 27	Dom	XVIII/XIX w.	
36.	Przedbórz, ul. Ogrodowa	Cmentarz żydowski	pocz. XVIII w.	
37.	Przedbórz, ul. Piotrkowska 6	Dom	k. XIX w.	
38.	Przedbórz, ul. Piotrkowska 6	Dom	k. XIX w.	
39.	Przedbórz, ul. Piotrkowska 10/12	Dom	XVIII/XIX w.	
40.	Przedbórz, ul. Pocztowa 36	Dom	pocz. XX w.	
41.	Przedbórz, ul. Pocztowa/Konecka 44	Dom	pocz. XIX w.	
42.	Przedbórz, ul. Rynek 1	Dom	XVIII/XIX w.	
43.	Przedbórz, ul. Rynek 3	Dom	XVIII/XIX w.	
44.	Przedbórz, ul. Rynek 5	Dom	XVIII/XIX w.	
45.	Przedbórz, ul. Rynek 6	Dom	XVIII/XIX w.	
46.	Przedbórz, ul. Rynek 7/8	Dom	XVIII/XIX w.	
47.	Przedbórz, ul. Spółdzielcza 1	Dom	XIX w.	
48.	Przedbórz, ul. Spółdzielcza 3/5	Dom	XIX w.	
49.	Przedbórz, ul. Spółdzielcza 7	Dom	XIX/XX w.	
50.	Przedbórz, ul. Trytwa 5	Dom	XIX/XX w.	
51.	Przedbórz, ul. Trytwa + inne	Park	1 poł. XX w.	Nr 722 z 20.12.1957
52.	Przedbórz, ul. Warszawska 5	Dom	XIX w.	
53.	Przedbórz, ul. Warszawska 6/8/10	Dom	XIX w.	
54.	Przedbórz, ul. Warszawska 10	Dom	XVIII w.	Nr 643 z 14.01.1972
55.	Przedbórz	Cmentarz rzymsko-katolicki	XIX w.	
56.	Przedbórz	Ruiny zamku	XIV w.	
57.	Przedbórz	Układ przestrzenny	1145 r.	Nr 403 z 02.06.1982
58.	Reczków Stary 3	Czworak A podworski	1910 r.	
59.	Reczków Stary 5	Czworak B podworski	1910 r.	
60.	Reczków Stary 5	Budynek gospodarczy administradora folwarku	1910 r.	
61.	Reczków Stary 5	Obora administradora w zespole dworsko-parkowym	ok. 1920 r.	
62.	Reczków Stary 5	Park dworski	XIX w.	
63.	Reczków Stary 5	Piwniczka administradora w zespole dworsko-parkowym	1910 r.	
64.	Reczków Stary	Chlewnia czworaków w zespole dworsko-parkowym	1910 r.	
65.	Reczków Stary	Dwór	1910 r.	
66.	Reczków Stary	Kapliczka przydrożna	1850 r.	
67.	Reczków Stary	Leśniczówka	1910 r.	
68.	Stara Wieś 28	Kapliczka przydrożna św. Jana Nepomucena	ok. 1871 r.	
69.	Stara Wieś 29	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
70.	Stara Wieś 30	Dom	1938 r.	
71.	Taras 4	Dom	ok. 1910 r.	
72.	Taras 5	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
73.	Taras 15	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
74.	Taras 20a	D. szkoła	k. XIX- 1 poł. XX w.	
75.	Taras 27	Dom	ok. 1940 r.	
76.	Taras 30a	Dom (d. 35)	k. XIX- 1 poł. XX w.	
77.	Taras	Kapliczka przydrożna	1938-1939 r.	
78.	Wierzchlas 4	Dom	1946-1949 r.	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

79.	Wierzchlas 9	Dom	po 1939 r.	
80.	Wygwizdów 24	Budynek kuźni	po 1945 r.	
81.	Żeleźnica 6	Dom	k. XIX- 1 poł. XX w.	
82.	Żeleźnica 6	Stodoła w zagrodzie nr 6	po 1945 r.	
83.	Żeleźnica 24	Dom	1928 r.	
84.	Żeleźnica 24a	Dom	1 poł. XX w.	
85.	Żeleźnica 24b (obok)	Kapliczka przydrożna	przed 1939 r.	
86.	Żeleźnica 25	Kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Mikołaja	1869-1870	
87.	Żeleźnica	Cmentarz rzymsko-katolicki z kwaterą z I wojny	2 poł. XIX w.	

Źródło: www.wuoz.bip.lodz.pl/data/other/wez_piotrkow.xlsx

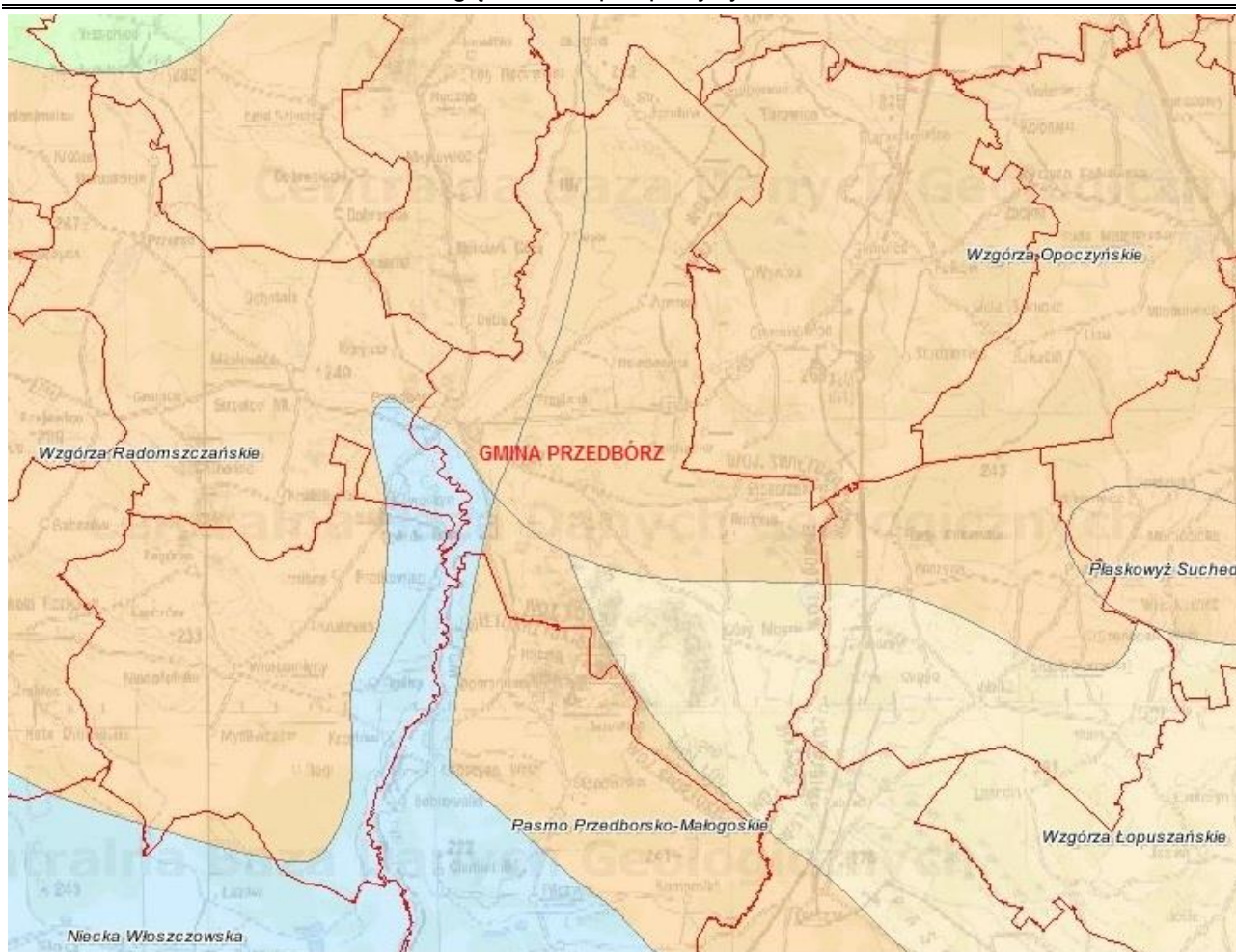
4. Powierzchnia terenu

4.1. Rzeźba terenu i warunki geologiczno-gruntowe

Gmina Przedbórz położona jest w obrębie trzech makroregionów: Wzgórz Radomszczańskich, Wzgórz Opoczyńskich (stanowiących zachodnią otoczkę Gór Świętokrzyskich) i Pasma Przedborsko-Małogoskiego (stanowiącego północno-wschodnie obrzeże Niecki Włoszczowskiej). Najwyższymi punktami na obszarze gminy, a zarazem najwyższymi wzniesieniami Pasma Przedborsko - Małogoskiego, są: Fajna Ryba – 347 m n.p.m. i Góra Kozłowa – 336 m n.p.m. Najniżej położona jest dolina Pilicy 180 – 185 m n.p.m. oraz północna część gminy – 200 m n.p.m.

Gmina Przedbórz położona jest na Wyżynie Przedborskiej w obrębie jednostki tektonicznej zwanej antyklinorium środkowopolskim, a dokładniej na obszarze mezozoicznej osłony Gór Świętokrzyskich. Pasma Przedborsko – Małogoskie, stanowiące podwójnie monoklinalne pasmo, zbudowane jest właśnie w znacznej mierze z utworów mezozoicznych, tj. wapieni górnojurajskich oraz piaskowców kredowych. Omawiany obszar pozbawiony jest niemal całkowicie osadów trzeciorzędowych. Bezpośrednio na utworach mezozoicznych zalegają osady czwartorzędowe, głównie plejstoceńskie, o miąższości 20÷80 m. Są to utwory zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego, stadiałów maksymalnego i mazowiecko – podlaskiego (Warty). Osady zlodowacenia południowopolskiego, zalegające głębiej, nie tworzą ciągłej warstwy i w wielu miejscach zostały zredukowane do warstwy bruku lodowcowego lub uległy całkowitemu zdarceniu. Ich miąższość ocenia się na 0÷20m. W okresie późniejszych zlodowaceń obszar był wolny od lodu i podlegał intensywnym procesom peryglacjalnym. W dolinach rzecznych zgromadzone zostały osady piaszczyste, żwirowe i mułkowate oraz wykształciły się mady. Pod koniec plejstocenu procesy eoliczne doprowadziły do powstania form wydmowych w obrębie pól piasków sandrowych. Pokrywy piasków eolicznych występują rozproszone na obszarze całej gminy w postaci pojedynczych wydm i ich zespołów. Najmłodsze osady – holoceniowe, tj. mułki, piaski i żwiry rzeczne oraz torfy występują w dolinach rzecznych i obniżeniach terenu.

Na mapie 4 przedstawiono gminę Przedbórz na tle podziału fizyczno-geograficznego Polski.

Mapa 4. Gmina Przedbórz na tle podziału fizyczno-geograficznego Polski

Źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych: bazagis.pgi.gov.pl/website/cbdg/wiver.htm

4.2. Warunki glebowe i użytkowanie gruntów

Jakość gleb w gminie Przedbórz, a tym samym warunki dla produkcji rolnej, są wyjątkowo niekorzystne. Ponad 82 % gleb to gleby nieurodajne należące do V i VI klasy bonitacyjnej w areale gruntów ornych gminy, niecałe 18 % to gleby średniej jakości, tj. klasy III i IV, brak natomiast gleb klasy I i II. Zmienność podłoża skalnego i morfologii terenu, zróżnicowanie lokalnych warunków hydrogeologicznych, klimatycznych i roślinnych wpłynęły na wykształcenie poszczególnych typów i rodzajów gleb. W ramach gminy można wyróżnić następujące jednostki geologiczno – geomorfologiczno – glebowe:

- wysoczyzny zbudowane z piasków i żwirów wodnolodowcowych z kompleksem gleb rdzawych i brunatnych różnych odmian,
- wysoczyzna zbudowana z gliny z glebami pyłowymi i brunatnymi,
- wzgórza i równiny zbudowane z mezozoicznych skał wapiennych o glebach rędzinnych,
- wzgórza zbudowane z mezozoicznych skał niewęglanowych z glebami wylugowanymi i kwaśnymi,
- wydmy i pola piasków eolicznych z glebami bielicowymi, bielicami i glebami rdzawymi,
- tarasy rzeczne nadzalewowe z glebami rdzawymi i glejowymi,
- równiny akumulacji organiczno – mineralnej z glebami mineralno – murszowymi,
- równiny akumulacji bagiennej z glebami torfowymi i torfowo– murszowymi,
- dna dolin i tarasy zalewowe pokryte madami,

- suche doliny denudacyjne i stoki z glebami deluwialnymi.

Gleby na obszarze gminy przedstawiają niską wartość użytkową. Aż 85 % stanowią gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym, natomiast udział frakcji piaszczystej w składzie granulometrycznym sprawia, że większość gleb jest okresowo lub stale sucha. Duże spadki terenu rzędu $8\div 20^\circ$ i wysokie stoki utrudniają nie tylko mechaniczną uprawę gleb, ale również są czynnikiem sprzyjającym erozji wodnej i wietrznej i tak już słabych gleb.

Powyższe elementy wpływają bezpośrednio na możliwości produkcji rolniczej i potencjał urodzajności gleb. Głównie uprawia się na nich żyto, owies, łubin, częściowo ziemniaki.

Kompleksy przydatności rolniczej gleb w % powierzchni gruntów ornych przedstawiają się następująco:

- Kompleks 1 – pszenno b. dobry – 0,0 %,
- Kompleks 2 – pszenno dobry – 0,45 %,
- Kompleks 3 – pszenno wadliwy – 1,4 %,
- Kompleks 4 – żytni b. dobry – 1,1 %,
- Kompleks 5 – żytni dobry – 10,2 %,
- Kompleks 6 – żytni słaby – 30,5 %,
- Kompleks 7 – żytni b. słaby – 40,3 %,
- Kompleks 8 – zbożowo – pastewny mocny – 2,3 %,
- Kompleks 9 – zbożowo – pastewny słaby – 13,8 %.

Tabela 11. Struktura użytkowania użytków rolnych

Użytki rolne	Powierzchnia [ha]
Grunty ogółem	6512,82
Użytki rolne ogółem	5393,60
Sady ogółem	10,55
Ogrody przydomowe	16,33
Łąki trwałe	1 329,19
Pastwiska trwałe	272,26
Pozostałe użytki rolne	952,20
Lasy i grunty leśne	835,89
Pozostałe grunty	283,32

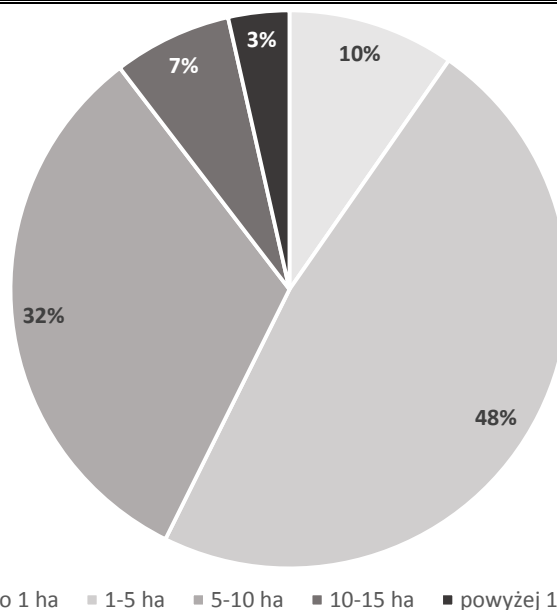
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010

W tabeli 12 i na wykresie 7 przedstawiono wielkość gospodarstw w gminie Przedbórz. Największy odsetek na terenie gminy stanowią gospodarstwa o wielkości 1-5 ha.

Tabela 12. Wielkość gospodarstw w gminie Przedbórz

Wielkość gospodarstw				
do 1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	powyżej 15 ha
93	458	310	66	34

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010

Wykres 7. Wielkość gospodarstw w gminie Przedbórz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 12

Największą powierzchnię upraw na terenie gminy Przedbórz zajmują zboża. Rośliny okopowe to głównie ziemniaki.

Tabela 13. Powierzchnia zasiewów na terenie gminy Przedbórz

Rodzaj zasiewu	Powierzchnia zasiewu [ha]
ogółem	2614,41
zboża razem	2 244,36
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	2 211,29
pszenica ozima	63,31
pszenica jara	22,88
żyto	1 153,90
jęczmień ozimy	20,01
jęczmień jary	68,63
owies	198,37
pszenżyto ozime	343,77
pszenżyto jare	35,09
mieszanki zbożowe ozime	50,45
mieszanki zbożowe jare	254,88
kukurydza na ziarno	11,20
ziemniaki	164,75
uprawy przemysłowe	bd
buraki cukrowe	1,05
rzepak i rzepik razem	bd
strączkowe jadalne na ziarno razem	1,94
warzywa gruntowe	bd

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010

W zakresie produkcji zwierzęcej w gospodarstwach indywidualnych dominuje hodowla drobiu oraz trzody chlewnej i bydła.

Tabela 14. Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Przedbórz

Wyszczególnienie	Pogłowie zwierząt [szt.]
Bydło razem	1 915
Bydło krowy	1 044

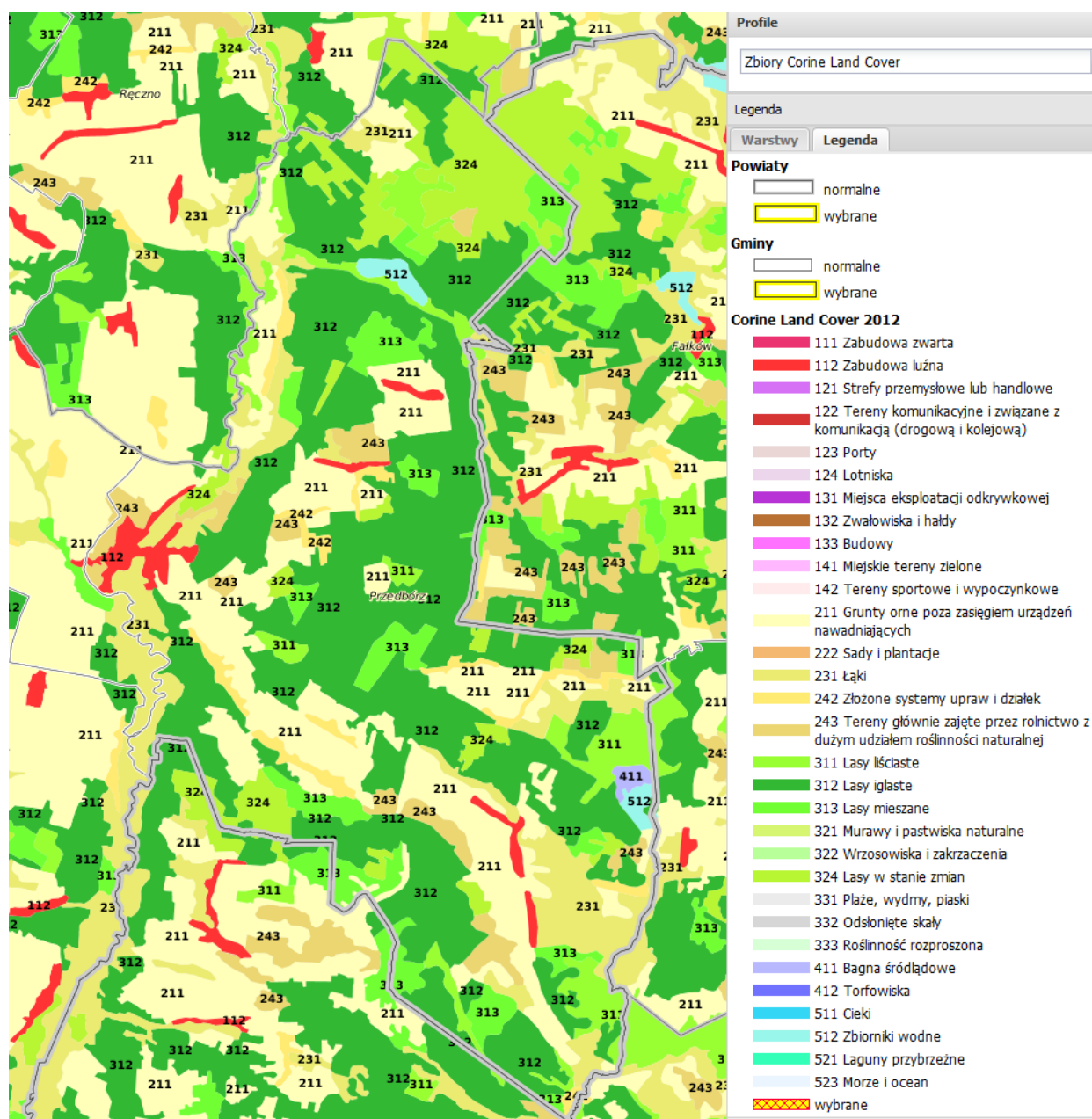
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Wyszczególnienie	Pogłowie zwierząt [szt.]
Trzoda chlewna razem	2 465
Trzoda chlewna lochy	208
Konie	130
Drób ogółem razem	17 683
Drób ogółem drób kurzy	13 333

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010

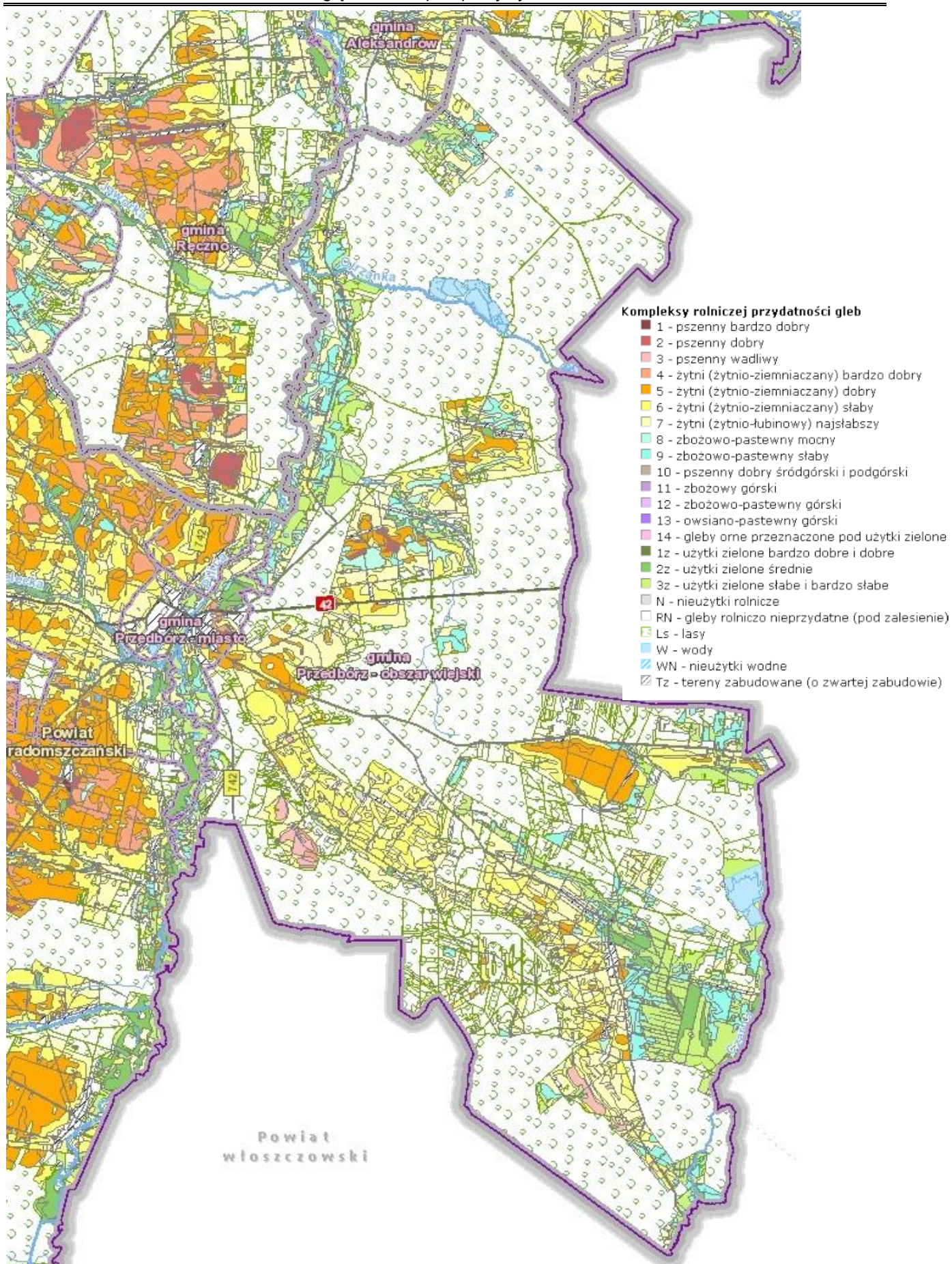
Wysoka produkcja trzody chlewnej wiąże się z wytwarzaniem gnojowicy i gnojówki, które na obszarze gminy Przedbórz głównie zagospodarowywane są rolniczo. Niestety często nie są przestrzegane zasady nawożenia nawozami naturalnymi, stąd na terenie gminy występują silne odory oraz może pojawić się zagrożenie zanieczyszczenia powierzchniowych i podziemnych cieków wodnych i dewastacja gleb.

Rozmieszczenie użytkowanych terenów na analizowanym obszarze przedstawia mapa 5. Natomiast mapa 6 to mapa glebowo-rolnicza gminy Przedbórz.

Mapa 5. Rozmieszczenie użytkowanych terenów w gminie Przedbórz

Źródło: <http://inspire.gios.gov.pl/portal/index.php?profile=29542&projection=EPSG%3A2180>

Mapa 6. Mapa glebowo-rolnicza gminy Przedbórz
Źródło: Geoportal Województwa Łódzkiego (geoportal.lodzkie.pl/imap/)

4.3. Surowce mineralne

Na terenie gminy występują i są eksploatowane kopaliny użyteczne, reprezentowane przez następujące grupy surowców: surowce okruchowe (piaski wydymowe, piaski i żwiry akumulacji lodowcowej), surowce ilaste (gliny), surowce krzemkowe (piaski) oraz surowce węglanowe (wapienie).

Najliczniej reprezentowane są złoża piasków drobno- i średnioziarnistych. Wynika to z budowy geologicznej gminy, której znaczną część zajmują pokrywy piasków fluwioglacjalnych. Utwory te, zalegają na powierzchni, a więc są łatwo dostępne, mają zmienną miąższość (od kilku do kilkunastu metrów) i charakteryzują się dużą różnorodnością frakcji. Występują tu zarówno piaski drobnoziarniste z dużą domieszką pyłów, jak i piaski średnio- i gruboziarniste z wkładami żwirów.

Podczas sporządzania inwentaryzacji surowców gminy w 1980 roku, jak również w czasie jej aktualizacji z 1986 roku, zarejestrowano 71 punktów występowania surowców okruchowych, z czego większość jest nieczynnych, częściowo zarośniętych lub zrehabilitowanych. Eksploatację prowadziła miejscowa ludność wyłącznie na potrzeby lokalne. Na terenie gminy udokumentowane złoża kruszywa naturalnego to Miejskie Pola. Surowce ilaste na obszarze gminy reprezentowane są przez piaszczyste gliny zwałowe, obecnie nieeksploatowane. Odkrywki piasków usytuowane są w rejonie ich wschodni w okolicach miejscowości Przedbórz, Góry Suche, Góry Mokre, Brzostek i Gaj, a ich eksploatacja odbywa się wyłącznie na potrzeby ludności w celach budowlanych. Surowce węglowe reprezentowane są przez wapienie górnej jury (malm). Udokumentowano złoża wapieni Mojżeszów.

W tabeli 15 przedstawiono wykaz złóż surowców mineralnych na terenie gminy Przedbórz.

Tabela 15. Wykaz złóż surowców mineralnych na terenie gminy Przedbórz

Lp	Nazwa złoża	Kopaliny	Forma złoża	Stan zagospodarowania	Sposób i system eksploatacji	Stratygrafia	Kopalina wg Nkz	Powierzchnia
1	Miejskie Pola	kruszywa naturalne	gniazdowa	złożo eksploatowane okresowo	odkrywkowy ścianowy	czwartorzęd plejstocen	złoża piasków budowlanych	3,11 ha
2	Miejskie Pola I	kruszywa naturalne	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	odkrywkowy ścianowy	czwartorzęd plejstocen	złoża piasków budowlanych	1,80 ha
3	Mojżeszów	wapienie i margle przem. cementowego	bd	złożo skreślone z bilansu zasobów	bd	jura górna-kimeryd		88,60 ha
4	Przedbórz	wapienie i margle przem. wapienniczego	bd	złożo rozpoznane szczegółowo	odkrywkowy ścianowy	jura górna /malm/	złoża wapieni i margli dla przemysłu wapienniczego i cementowego	0,62 ha

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/zloza/podtypKopalinyZloza.jsf?conversationContext=2>

4.4. Lasy i grunty leśne

Lesistość gminy Przedbórz wynosi 55,2 %, uwzględniając przestrzenne możliwości gminy, wartość ta wydaje się wzorcowa. Ogólna powierzchnia lasów wynosi 10 484 ha, w tym lasy państwowe to 9 269 ha. Lasy te administracyjnie należą do nadleśnictwa Przedbórz.

W tabeli 16 przedstawiono podział zbiorowisk leśnych.

Tabela 16. Podział zbiorowisk leśnych

Lp.	Zbiorowisko leśne	Udział procentowy
1	bór suchy	7,1 %
2	bór świeży	43,1
3	bór wilgotny	8,7

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

4	bór bagienny	1,6
5	bór mieszany wilgotny	2,9
6	bór mieszany świeży	25,6
7	las mieszany świeży	5,4
8	las mieszany wilgotny	0,1
9	las świeży	0,6
10	ols	3,5
11	ols jesionowy	0,7

Źródło: Zamiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Przedbórz - tekst ujednoczony, 2007

W tabeli 17 zestawiono gatunki panujące.

Tabela 17. Gatunki panujące

Lp.	Gatunki panujące	Udział procentowy
1	sosna pospolita <i>Pinus silvestris</i>	91,5 %
2	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	0,1
3	świerk pospolity <i>Picea bies</i>	0,1
4	jodła pospolita <i>Bies alba</i>	0,5
5	buk pospolity <i>Fagus sivatica</i>	0,3
6	dąb pospolity <i>Quercus rober</i>	0,9
7	jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	0,3
8	brzoza brodawkowata <i>Wetula verrucosa</i>	2,3
9	olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i>	3,9
10	topola osika <i>Populus tremula</i>	0,1

Źródło: Zamiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Przedbórz - tekst ujednoczony, 2007

W tabeli 18 zestawiono klasy wieku.

Tabela 18. Klasy wieku

Lp.	Klasa wieku	Udział procentowy
1	0-20	19,9 %
2	20-40	28,0
3	40-60	25,0
4	60-80	15,0
5	80-100	8,3
6	100-120	1,5
7	120-140	1,1
8	klasa odnowień	0,3
9	klasa do odnowienia	0,1

Źródło: Zamiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Przedbórz - tekst ujednoczony, 2007

Konieczność zachowania zdrowotności lasów wymaga wnikliwej oceny lokalizacji przyszłych inwestycji. W związku z ochroną lasów istnieje zakaz lokalizowania zakładów przetwórstwa drzewa jak również zakładów przemysłowych w odległości mniejszej niż 5 km od granicy lasów.

Istniejące obszary leśne należy uzupełnić poprzez dodatkowe dolesienia terenów o najniższej bonitacji gleb (gleby marginalne – VI, VIz, nieużytki, odłogi).

W kwietniu 2017 r. w ramach akcji „1000 drzew na minutę” na terenie leśnictwa Grobla w oddziale leśnym 44, pracownicy Nadleśnictwa Przedbórz wspólnie z grupą młodzieży z Publicznego Gimnazjum w Dobromierzu zasadzili sosnowy las. Wysadzonych zostało ok. 4 tys. sadzonek sosnowych, które najpierw wyprodukowane zostały na j szkółce leśnej Nadleśnictwa. Wprowadzanie sadzonek na grunt, na którym wcześniej rósł las nazywa się odnowieniem lasu, w przeciwieństwie do zalesienia czyli wprowadzenia lasu

na grunty dotąd niezalesione. Do momentu osiągnięcia przez sadzonki zwarcia będzie się nazywać tę powierzchnię uprawą leśną. Taka uprawa wymaga od leśniczego wykonywania pewnych zadań pielęgnacyjnych np. ograniczenia wzrostu konkurencyjnej roślinności, usuwania lub hamowania wzrostu niepożądanych domieszek, usuwania wadliwych przerostów i przedrostów.

5. Klimat i warunki meteorologiczne

Warunki klimatyczne gminy określa jej położenie na pograniczu wpływów klimatu nizin i wyżyn (regionów Łódzko-Wieluńskiego i Gór Świętokrzyskich).

Przeważają w niej zachodnie i południowo-zachodnie kierunki wiatrów, z niewielkim zróżnicowaniem w zależności od pór roku. Suma opadów rocznych wynosi: w Przedborzu 649,9 mm, a najwyższe opady przypadają na miesiąc lipiec. Należy jednak podkreślić, że południowo-zachodnie stoki Pasma Przedborsko-Małogoskiego otrzymują więcej opadów atmosferycznych niż ich stoki północno-wschodnie, które leżą w cieniu opadowym w stosunku do napływu wilgotnych mas powietrza z sektora zachodniego. Pokrywa śnieżna zalega tu średnio 75 dni w roku, zwykle w okresie 25.XI – 25.III, a jej maksymalna grubość osiąga 45 cm. Długość okresu wegetacyjnego (liczba dni z temperaturą pow. 5°C) wynosi około 213.

Lokalne warunki klimatu można scharakteryzować następująco:

- doliny rzek, tworzące im obszary podmokłe, oraz podmokłości trwałe płaskich powierzchni tarasów akumulacyjnych, tam gdzie występują osady organiczne (rejon Piskorzeńca) posiadają szczególnie niekorzystne warunki klimatyczne, tak termiczne jak i wilgotnościowe. Występuje tu duże prawdopodobieństwo zalegania przygruntowych przymrozków i mgieł, stagnacja chłodnego i wilgotnego powietrza, niedostateczne przewietrzanie oraz inwersje temperatury. Są to tereny niewskazane dla zabudowy mieszkaniowej, którym należy pozostawić dotychczasowe formy zagospodarowania (trwałe użytki zielone) i nie lokalizować barier utrudniających bądź uniemożliwiających grawitacyjny spływ chłodnego powietrza.
- zwarte kompleksy leśne charakteryzujące się swoistymi warunkami klimatycznymi, niewielkimi wahaniami temperatury, znaczną zaciszą, podwyższoną wilgotnością – wpływają dodatnio na klimat terenów przyległych, podnosząc ich walory krajobrazowe i zdrowotne.

6. Woda

6.1. Hydrogeologia

Obszar gminy Przedbórz znajduje się w obrębie 3 jednostek hydrogeologicznych. Część północno-zachodnia znajduje się w regionie Łódzkim, podregionie Piotrkowskim o symbolu XI-2, charakteryzującym się występowaniem głównych poziomów użytkowych wód podziemnych w utworach kredowych. Część południowo-zachodnia znajduje się w obrębie regionu Nidziańskiego o symbolu XVIII, w którym poziomie użytkowe występują w utworach górnourajskich i kredowych, zaś część północno-wschodnia należy do regionu Wokółświętokrzyskiego, podregionu Małogosko-Sulejowskiego (XIX-I) z poziomami w utworach triasu i jury, przy czym główny poziom użytkowy znajduje się w utworach górnej jury. Są to wody szczelinowe, pojawiające się na głębokości od kilku do 60 m, na ogół o zwierciadle napiętym.

Według „Strategii ochrony głównych wód podziemnych w Polsce” opracowanej w Instytucie Hydrologii i Geologii Inżynierskiej AGH – Kraków w 1990 r. pod redakcją prof. A.S. Kleczkowskiego, południowo-zachodni fragment gminy znajdują się na obszarze głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP), wymagającego szczególnej ochrony. Jest to zbiornik wód bardzo czystych, do użytku bez uzdatniania, w utworach kredy dolnej, w ośrodkach szczelinowych i szczelinowoporowatych.

6.2. Wody powierzchniowe

Wody powierzchniowe są związane głównie z dolinami rzek i ich obniżeniami tworzącymi podmokłości.

Cały obszar gminy położony jest w środkowej części zlewni Pilicy, a głównymi rzekami odwadniającymi jest Pilica i jej prawobrzeżne dopływy Czarna Włoszczowska i Ojrzanka.

Wody powierzchniowe w postaci podmokłości w obniżeniach wypełnionych torfami oraz gęstej sieci rowów melioracyjnych występują głównie w zachodniej części gminy. Znaczącym elementem wód powierzchniowych są stawy w rejonie Piskorzeńca i Papierni.

6.3. Jakość wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe płynące i stojące mają duże znaczenie jako źródła zaopatrzenia rolnictwa i ludności w wodę użytkową. Są one również wykorzystywane do celów rekreacyjnych. Wody powierzchniowe są szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenia antropogeniczne. Może być ono powodowane działalnością rolniczą, osadnictwem oraz przez przemysł. Również czynniki atmosferyczne jak na przykład gwałtowne roztopy, burze stwarzają zagrożenia dla ich jakości. Dlatego istotne jest systematyczne śledzenie zmian jakości wód powierzchniowych w powiązaniu ze stwierdzonymi lub potencjalnymi źródłami zanieczyszczeń. W dłuższej perspektywie czasowej takie działania powinny skutkować zapobieganiem ewentualnym ujemnym skutkom działalności człowieka.

Na terenie gminy Przedbórz pomiarami dokonywanymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi jest objęta rzeka Ojrzanka. W tabeli 19 przedstawiono ocenę jcw Ojrzanka w 2015 r.

Tabela 19. Ocena JCW Ojrzanka w 2015 r.

Nazwa ocenianej jcw	Ojrzanka
Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Ojrzanka-Faliszew
Klasa elementów biologicznych	III
Klasa elementów hydromorfologicznych	II
Klasa elementów fizykochemicznych	II
Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	II
STAN/POTENCJAŁ EKOLOGICZNY	UMIARKOWANY
STAN CHEMICZNY	PSD_śr
Czy występuje w obszarze chronionym	TAK
Czy we wszystkich ppk MOC stwierdzono spełnienie wymagań dodatkowych?	TAK
STAN	ZŁY

Źródło: http://www.wios.lodz.pl/Ocena_JCWP_w_2015_roku,257

6.4. Retencja wód i zagrożenie powodziowe

Zdolnością retencyjną nazywa się zdolność do gromadzenia zasobów wodnych i przetrzymywania ich w określonym czasie. Wzrost zdolności retencyjnych zlewni wynika z opóźniania spływu powierzchniowego oraz zmiany wód opadowych i roztopowych na odpływ gruntowy. Retencja pozwala na rozłożenie w czasie nadmiaru odpływających wód i powstrzymanie ich okresu deficytu. Ogólnie rozróżnia się retencję naturalną oraz sztuczną sterowaną i niesterowaną.

W przypadku małych zlewni podstawowe znaczenie dla gospodarowania ich zasobami ma tzw. mała retencja; jest ona rozumiana jako działania techniczne i nietechniczne mające na celu ochronę ilościową i jakościową zasobów wodnych poprzez spowalnianie obiegu wody. Małą retencję należy traktować jako działanie długofalowe i obejmujące obszar całych zlewni rzecznych. Obecnie najbardziej efektywnym sposobem zwiększania retencji jest:

- budowa małych zbiorników wodnych i oczek wodnych
- regulacja odpływu ze stawów i oczek wodnych
- gromadzenie wody w rowach melioracyjnych, kanałach
- retencionowanie odpływów z systemów drenarskich
- zwiększenie retencji dolinowej

Głównym zadaniem małej retencji jest gromadzenie wody do bezpośredniego użycia, ale również regulacja i kontrola wody w środowisku. Realizacja obiektów małej retencji przyczynia się również do:

- spowolnienia odpływu wód powierzchniowych
- podniesienia poziomu wód gruntowych
- powstrzymania degradacji siedlisk wodno-bagiennych
- zwiększenia różnorodności biologicznej obszaru
- powstrzymania erozji terenowej

Obiekty małej retencji można podzielić ze względu na funkcje, jakie mogą pełnić. Mogą służyć głównie jako obiekty magazynujące wodę na potrzeby gospodarcze (nawodnienia rolnicze, hodowla ryb, mała energetyka), przeciwpowodziowe, przeciwpożarowe, przeciwdziałające erozji wodnej, mające znaczenie krajobrazowe i rekreacyjne, ekologiczne.

Tabela 20. Istniejące zbiorniki retencyjne na terenie gminy Przedbórz

Nazwa zbiornika	Zbiornik Piskorzeniec	Zbiornik Przedbórz
Miejscowość	Zagacie	m. Przedbórz
Ciek	Potok Borowa	Ciek spod Ochotnika
Zlewnia	Pilica	Pilica
Powierzchnia zalewu [ha]	50,0	11,4
Średnia głębokość [m]	1,40	1,75
Retencja [tyś. m ³]	700,0	193,0
Funkcje	Naukowo-badawcza, ochrona siedlisk naturalnych, rekreacyjna	p. powodziowa, hodowla ryb, rekreacyjna

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017

Dolina rzeki Pilicy jest obszarem stałego występowania zagrożenia powodziowego. Występują dwa typy powodziowo - roztopowe i opadowo zalewowe. Powodzie roztopowe występują na przełomie zimy i wiosny (marzec, kwiecień) i są spowodowane tajaniem pokrywy śniegowej. Natomiast powodzie opadowe są spowodowane długotrwałymi lub intensywnymi opadami deszczu w miesiącach letnich (lipiec, sierpień).

6.5. Wody podziemne

Obszar gminy Przedbórz znajduje się w obrębie 3 jednostek hydrogeologicznych:

- część północno-zachodnia w regionie Łódzkim, podregionie Piotrkowskim (XI-2); poziomy użytkowe wód podziemnych występują w osadach kredowych, tj. kredy dolnej i górnej;
- część południowo-zachodnia w regionie Nidziańskim (symbol XVIII); poziomy użytkowe w utworach górnourajskich i kredowych;
- część północno-wschodnia w rejonie Wokółświętokrzyskim, podregionie Małogosko-Sulejowskim (XIX-1); poziom użytkowy w utworach górnej kredy i jury.

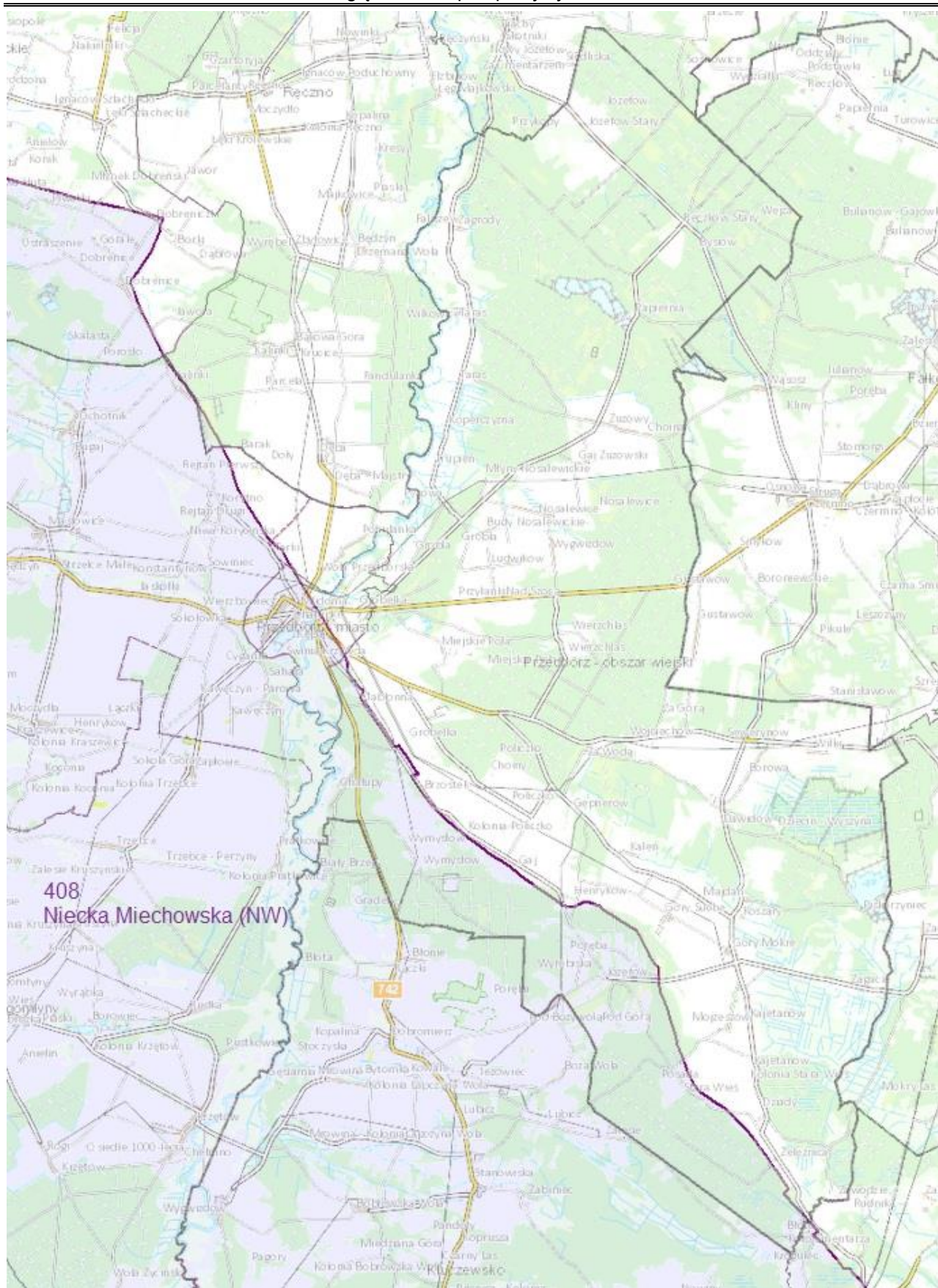
Są to wody szczelinowe i szczelinowo-porowe, na ogół o zwierciadle napiętym.

Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest przede wszystkim z doliną Pilicy i jest głównym źródłem zaopatrzenia w wodę dla ludności rolniczej. Wody w utworach czwartorzędowych zakumulowane są głównie w piaskach wodnolodowcowych i rzecznych o zmiennej miąższości, zalegających na mułkach, glinach lub zwietrzelinach skał mezozoicznych i należą głównie do kategorii wód gruntowych. Zwierciadło wody gruntowej jest swobodne, a jego głębokość zamyka się w przedziale 0÷20 m i więcej. Głębokość występowania zwierciadła jest niewielka (sporadycznie przekracza 5,0 m), wydajność wynosi od 7,7 m³/h do 13 m³/h przy depresji kilku metrów.

Kredowy poziom wodonośny jest podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę większych skupisk ludności. Wody podziemne w utworach kredowych występują głównie na południowy zachód od Pasma Przedborsko-Małogoskiego. Dwa ujęcia wód kredowego poziomu wodonośnego, których wydajność przekracza 100 m³/h znajdują się między innymi w Przedborzu. Poziom dolnokredowy budują piaskowce i piaski, a występujące w nich wody należą do kategorii wód porowo-szczelinowych i porowych. Wodonoścem poziomu górnokredowego są margle, wapienie i opoki. Występują w nich wody zaliczane do kategorii wód szczelinowych. Poziom górnourajski reprezentują pokłady kimerydu, tj. m.in. wapienie pelityczne, wapienie z ooidami, wapienie zlepieńcowe, muszlowce i margle. Poziom górnokredowy tworzy dość jednolite zwierciadło, którego głębokość jest wyraźnie uzależniona od morfologii terenu, a miejscami ujawnia się na powierzchni w postaci niewielkich źródeł. W rejonie gminy istnieją kontakty hydrauliczne między wodami poziomu czwartorzędowego i kredowego, ponieważ piaszczyste utwory czwartorzędowe leżą bezpośrednio na utworach kredowych.

Południowo-zachodni fragment gminy znajduje się na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 409 Niecka Miechowska (co zobrazowano na mapie 7), wymagającego szczególnej ochrony. Jest to zbiornik wód bardzo czystych i czystych, do użytku bez uzdatniania, w utworach kredy dolnej, w ośrodkach szczelinowych i szczelinowo-porowatych. Średnia głębokość ujęć 20-120 m. Najbardziej efektywne zasilanie wód podziemnych, przejawiające się wzrostem ich stanów, ma miejsce w okresie roztopów wiosennych. Nagromadzone przez zimę opady atmosferyczne w postaci śniegu, topniejąc w okresie wiosennym, powodują wzmożoną infiltrację. Docierają one do zwierciadła wód podziemnych i wywołują wyraźny jego wzrost. Maksimum stanu wody obserwowane jest w marcu, czyli niemal równocześnie z roztopami. Przejawem wód podziemnych na powierzchni terenu są tereny podmokłe, źródła, wycieki i wysięki. Są to głównie wypływy szczelinowe w strefach krawędziowych, na kontakcie wychodni starszego podłoża i pokryw czwartorzędowych. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych to część zasobów, które z uwzględnieniem zasad ich ochrony i warunków technicznych mogą być pobierane z określonego poziomu wodonośnego bez naruszenia równowagi hydrogeologicznej.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Mapa 7. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) na terenie gminy Przedbórz

Źródło: epsh.pgi.gov.pl/epsh

6.6. Jakość wód podziemnych

Na obszarze gminy został zlokalizowany jeden punkt należący do sieci regionalnej monitoringu wód podziemnych - pp nr 88 w Górach Mokrych, zlokalizowany w JCWPd nr 84, dla której badania prowadzone były jeszcze w pp nr 122 w miejscowości Wąwał (gm. Tomaszów Mazowiecki). Dodatkowo część północna gminy znajduje się w zasięgu JCWPd nr 85, dla której badania prowadzone były w dwóch pp - w Opocznie oraz w Ręcznie. W tabeli 21 zestawiono ocenę jakości wód podziemnych dla tych punktów w 2016 r.

Tabela 21. Ocena jakości wód podziemnych, 2016

Nr pp	Powiat	Gmina	Miejscowość	Rodzaj wód	Stratygrafia	Nr zbiornika GZWP	JCWPd	Jednostka hydrogeologiczna	Klasa jakości
51	opoczyński	Opoczno	Opoczno	W wody wglębne	J2 jura	-	85	XIX 1	III
70	piotrkowski	Ręczno	Ręczno	W wody wglębne	J3 jura	-	85	XIX 1	II
88	radomszczański	Przedbórz	Góry Mokre	W wody wglębne	J3 jura	401	84	XIX 1	II
122	tomaszowski	Tomaszów Mazowiecki	Wąwał	W wody wglębne	J jura	401, 410	84	X	II

Źródło: http://www.wios.lodz.pl/files/docs/ocena_jakosci_wod_podziem.pdf

7. Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodno-ściekowa obejmuje całokształt zagadnień dotyczących zasobów wodnych, sporządzania bilansów oraz odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków wraz z zagospodarowaniem osadów. Stanowi jeden z priorytetów w prawidłowym funkcjonowaniu relacji człowiek-przyroda. Prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej wynika z ograniczonych zasobów wodnych oraz nieproporcjonalnego, nadmiernego zużycia wody oraz emisji ścieków.

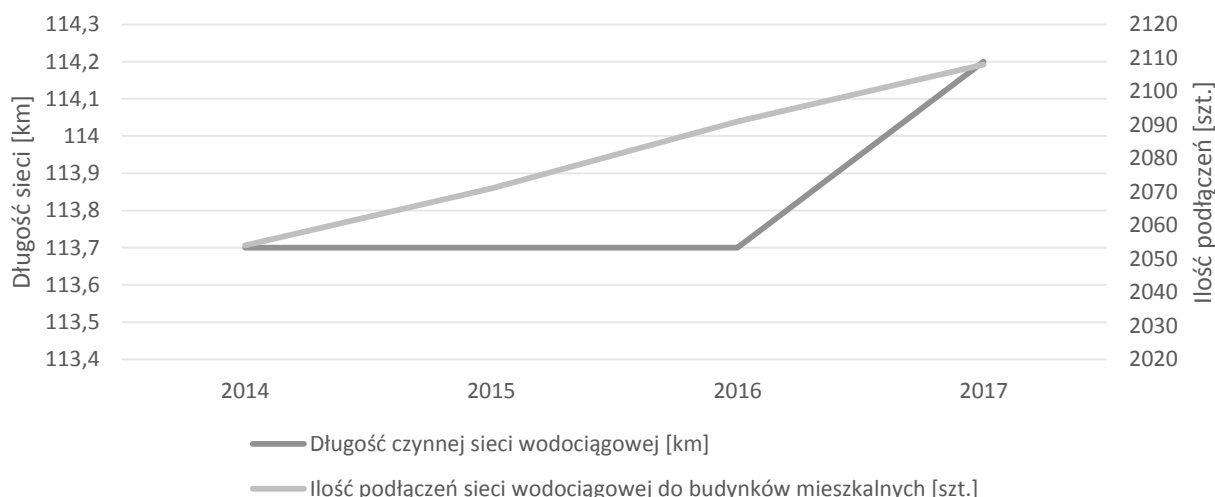
7.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Przedbórz charakteryzuje się wysokim stopniem zwodociągowania, który w 2016 r. wyniósł ogółem 92,4 % (dla miasta - 99,9%, dla wsi - 84,9%). Długość sieci wodociągowej wynosi 114,1 km (dane na koniec 2016 roku), a ilość przyłączy 2 101 sztuk.

Tabela 22. Zestawienie danych dotyczących sieci wodociągowej na terenie gminy Przedbórz w latach 2014-2017

Nazwa wskaźnika	Rok			
	2014	2015	2016	2017
Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej [km]	113,7	113,7	113,7	114,2
Podłącza do budynków mieszkalnych sieci wodociągowej [szt.]	2 054	2 071	2 091	2 108
Mieszkańcy korzystający z instalacji wodociągowej - ogółem [%]	99	99	99	99
Mieszkańcy korzystający z instalacji wodociągowej - miasto [%]	100	100	100	100
Mieszkańcy korzystający z instalacji wodociągowej - dla wsi [%]	98	98	98	98
Woda dostarczona gospodarstwu domowemu [tys. m ³]	169,5	192,1	192,7	181,5

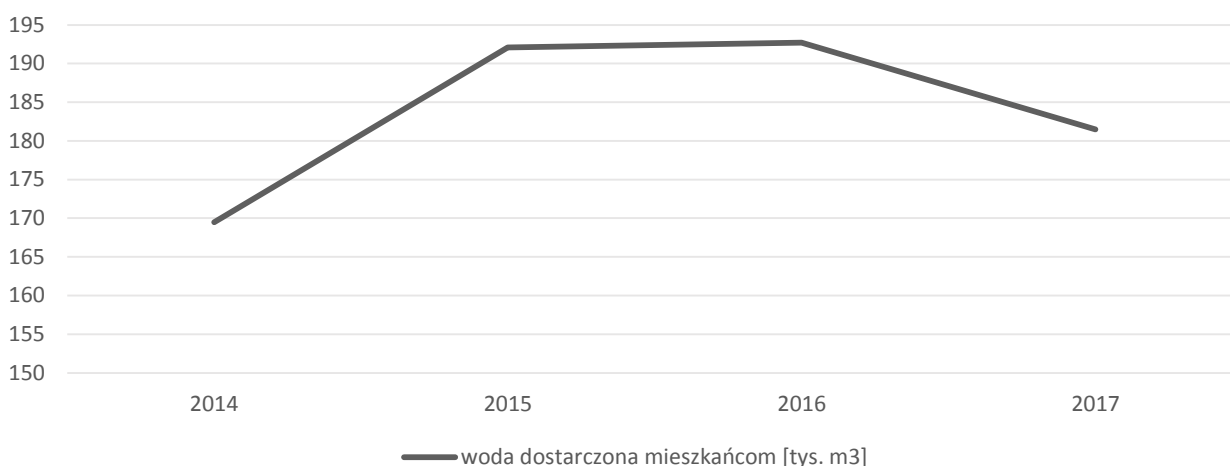
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Usług Komunalnych w Przedborzu Sp. z o.o.

Wykres 8. Zmiany wartości wskaźników dotyczących sieci wodociągowej na terenie gminy Przedbórz w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 22

Wraz z rozwojem sieci wodociągowej – podłączaniem kolejnych budynków i wzrostem liczby mieszkańców korzystających z sieci – regularnie rośnie również zużycie wody, co zobrazowano na wykresie 13.

Wykres 9. Zużycie wody w gminie Przedbórz w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 22

W gminie Przedbórz istnieją następujące ujęcia wody zaopatrujących sieć wodociągową:

- ujęcie w Przedborzu przy ul. Koneckiej 52
- ujęcie Przyłanki
- ujęcie Góry Mokre
- ujęcie Józefów Stary
- ujęcie w Przedborzu przy ul. Korycińskiej 33

Okresowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pochodzącej z urządzeń wodociagowych oraz indywidualnych ujęć wody zlokalizowanych na obszarze gminy Przedbórz za rok 2017 wykonana przez Państwową Powiatową Inspekcję Sanitarną w Radomsku wskazała, że jakość wody w ujęciach gminy Przedbórz odpowiada wymoganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2015 poz. 1989).

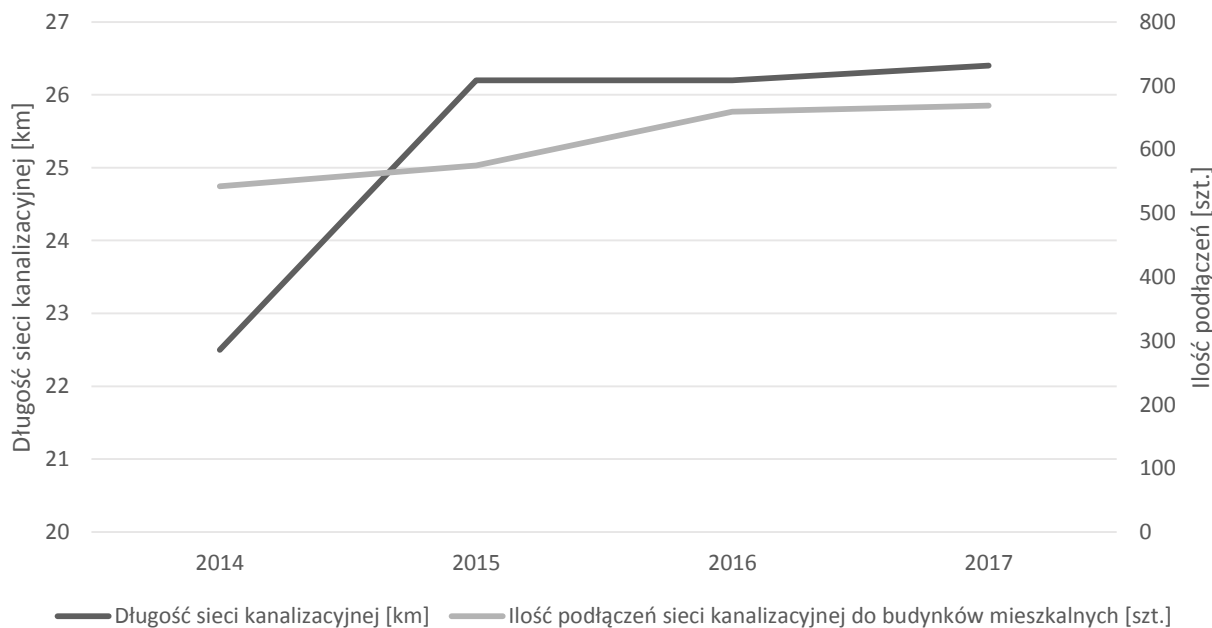
7.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Sieć kanalizacyjna obejmuje część obszaru gminy Przedbórz – jej długość wynosi 26,6 km. Według stanu na koniec 2016 roku, w gminie istniało ogółem 669 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. 38,7% mieszkańców gminy korzysta z instalacji kanalizacyjnej (dla miasta - 73,6%, dla wsi - 3,4%).

Tabela 23. Zestawienie danych dotyczących sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Przedbórz w latach 2014-2017

Nazwa wskaźnika	Rok			
	2014	2015	2016	2017
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	22,5	26,2	26,2	26,4
Podłączenia do budynków mieszkalnych sieci kanalizacyjnej [szt.]	542	575	659	559
Mieszkańcy korzystający z instalacji kanalizacyjnej - ogółem [%]	40	48	50	50
Mieszkańcy korzystający z instalacji kanalizacyjnej - miasto [%]	70	87	98	99
Mieszkańcy korzystający z instalacji kanalizacyjnej - dla wsi [%]	0,0	0,4	0,4	3,4
Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych [tys. m ³]	162	230	247	256

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Usług Komunalnych w Przedborzu Sp. z o.o.

Wykres 10. Zmiany wartości wskaźników dotyczących sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Przedbórz w latach 2014-2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 23

Ścieki bytowo – gospodarcze z terenu gminy Przedbórz trafiają do gminnej oczyszczalni ścieków w Przedborzu. Maksymalna przepustowość oczyszczalni wynosi 700 m³/d. Gmina planuje w najbliższym czasie modernizację i przebudowę gminnej oczyszczalni ścieków w celu zwiększenia jej przepustowości.

W tabeli 24 zestawiono dane dotyczące oczyszczalni ścieków.

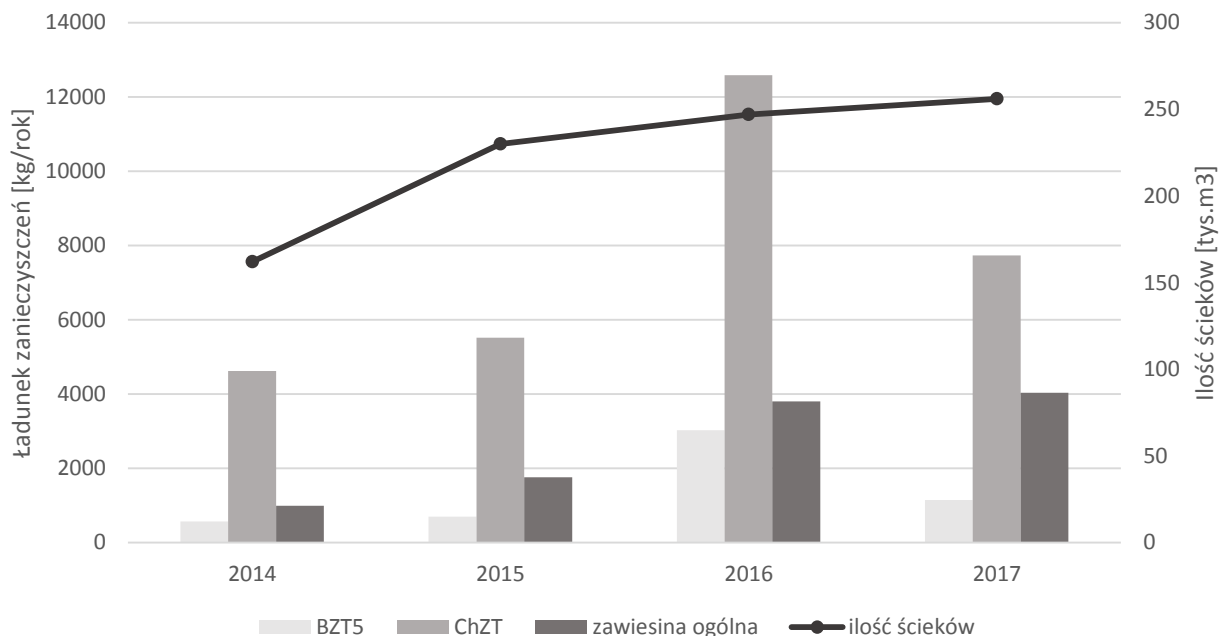
Tabela 24. Zestawienie danych dotyczących oczyszczalni ścieków w Przedborzu

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017
Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych [tys. m ³]	162	230	247	256
Ludność korzystająca z oczyszczalni - ogółem [os.]	2312	3000	3100	3300
Ludność korzystająca z oczyszczalni - miasto [os.]	2312	3000	3100	3100

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Wskaźnik	2014	2015	2016	2017
Ludność korzystająca z oczyszczalni - na wsi [os.]	0	0	0	200
Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu [kg/rok]:				
BZT ₅	567	696	3023	1149
ChZT	4621	5516	12586	7728
zawiesina ogólna	989	1758	3800	4036
Ilość wytworzonych osadów ściekowych [Mg s.m.]	30	33	35	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Zakładu Usług Komunalnych w Przedborzu Sp. z o.o.

Wykres 11. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 24

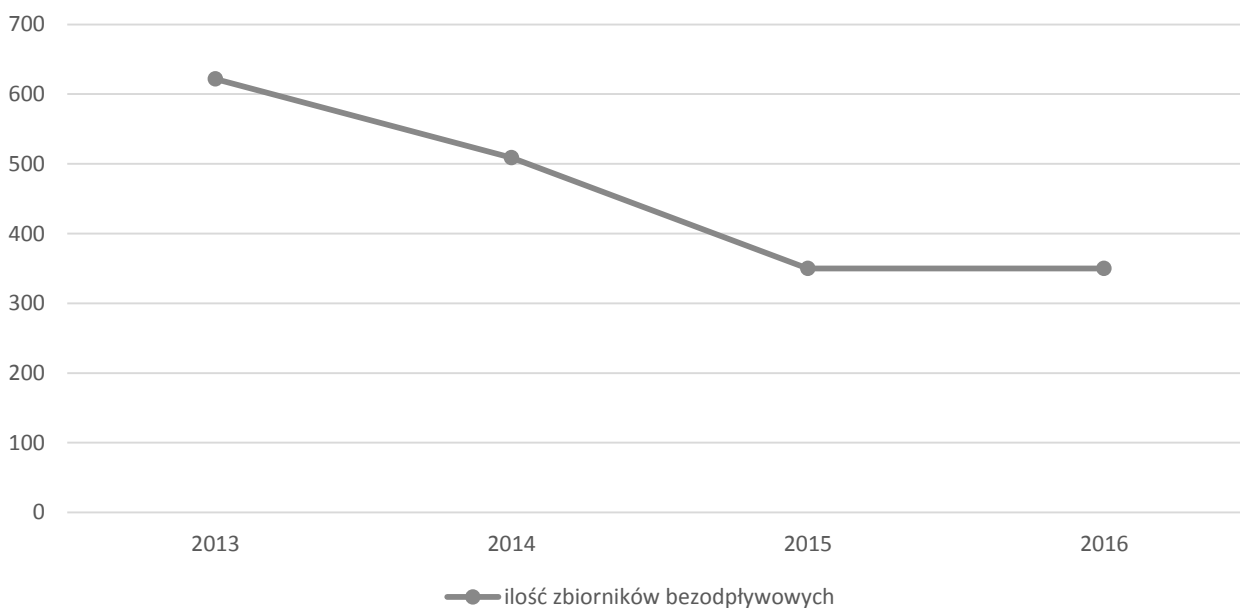
Budynki niepodłączone do sieci kanalizacyjnej są wyposażone w zbiorniki bezodpływowe (szamba) lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Według danych GUS na terenie gminy Przedbórz na dzień 31.12.2016 jest 350 szt. zbiorników bezodpływowych oraz 3 przydomowe oczyszczalnie.

W tabeli 24 zestawiono dane dotyczące ilości zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni w ostatnich latach.

Tabela 25. Ilość zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni na terenie gminy Przedbórz

Obiekt	2013	2014	2015	2016
Zbiorniki bezodpływowe [szt.]	622	509	350	350
Oczyszczalnie przydomowe [szt.]	3	3	3	3

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 12. Ilość zbiorników bezodpływowych na terenie gminy Przedbórz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 25

Na terenie gminy Przedbórz przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych są:

- Zakład Usług Komunalnych w Przedborzu Sp. z o.o., ul. Spacerowa 6 w Przedborzu
- Wywóz Nieczystości Stałych i Płynnych Stanisław Plesiński ul. Kielecka 10 w Przedborzu.

8. Powietrze atmosferyczne

Powietrze atmosferyczne jest jednym z elementów środowiska, w którym przebiegają najważniejsze procesy życiowe organizmów żywych, między innymi procesy asymilacji i oddychania, a także procesy utleniania (spalania). Zawarte w powietrzu substancje oraz związki w ilościach ponadnormatywnych mają szkodliwy wpływ na pozostałe elementy środowiska: glebę, wodę, szatę roślinną, zwierzęta, a także na zdrowie i życie ludzkie. Zanieczyszczenie powietrza jest jednym z najbardziej niebezpiecznych zagrożeń środowiska.

8.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza

Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Przedbórz kształtowana jest przez emisję pyłów i gazów. Źródłami zanieczyszczeń zlokalizowanymi na terenie gminy są:

- emisja niska – pochodząca z indywidualnych domowych systemów grzewczych opalanych zazwyczaj paliwami stałymi zwłaszcza węglem kamiennym i miałem, które na terenie gminy Przedbórz są głównym nośnikiem energii cieplnej – zarówno w kotłowniach przydomowych, jak i budynkach użyteczności publicznej. Charakterystyczną cechą indywidualnych palenisk węglowych jest ich niska sprawność oraz niepełny proces spalania powodujący nadmierną i niekontrolowaną emisję zanieczyszczeń. Ponadto niewielka wysokość emitorów powoduje koncentrację zanieczyszczeń w bezpośrednim otoczeniu miejsc przebywania ludzi – tj. w miejscowościach o zwartej zabudowie;
- emisja niezorganizowana – mająca miejsce w wyniku naturalnych procesów pylenia oraz procesów wypalenia traw i ściernisk;

- emisja komunikacyjna (liniowa) – przebiegające przez obszar gminy trasy komunikacyjne stanowią liniowe źródła emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Zanieczyszczenia powietrza tworzą produkty spalania benzyn, olejów napędowych oraz w znacznie mniejszym stopniu gazu LPG. Do zanieczyszczeń atmosfery pochodzących z komunikacji samochodowej zalicza się również pyły powstające podczas zużywania się nawierzchni jezdni oraz podzespołów pojazdów (opony, klocki hamulcowe), które także mają udział w ogólnym bilansie zanieczyszczeń powietrza pochodzących z transportu samochodowego. Wpływ na wielkość emisji z transportu powierzchniowego mają również stan jezdni i stan techniczny pojazdów, rodzaj spalanego paliwa oraz płynność ruchu. W gminie Przedbórz za emisję liniową odpowiadają przede wszystkim droga krajowa nr 42 oraz droga wojewódzka nr 742, na których notowany jest zdecydowanie największy ruch kołowy.

Ponadto na jakość powietrza atmosferycznego wpływ mają procesy energetyczne i przemysłowe, których źródła znajdują się poza obszarem gminy, ponieważ na jej terenie nie ma dużych zakładów przemysłowych, których działalność wiąże się z emisją pyłów i gazów zanieczyszczających powietrze atmosferyczne. Stopień zanieczyszczenia atmosfery na obszarze gminy związany jest z negatywnym wpływem pobliskich terenów aglomeracji miejskich.

8.2. Jakość powietrza

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. (Dz.U. 2012 poz. 914) w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza - oceny jakości powietrza dokonuje się dla poszczególnych stref, które są określone w niniejszym rozporządzeniu. Są to obszary aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys., miasta o liczbie ludności powyżej 100 tys. mieszkańców oraz obszary powiatów niewchodzące w skład aglomeracji.

Gmina Przedbórz znajduje się w strefie łódzkiej (PL1002). Ocena jakości powietrza dla tej strefy jest jednocześnie oceną dla gminy Przedbórz. Uwzględnia ona dwie grupy kryteriów, ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin. Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia, jak i kryteriów dla ochrony roślin, dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z klas jakości powietrza.

Tabela 26. Klasyfikacja stref oceny jakości powietrza

Klasa strefy	Charakterystyka klas
A	Jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych
B	Jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji
C	Jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy lub poziomy docelowe powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony - poziomy dopuszczalny lub poziomy docelowy
D2	Jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy są powyżej poziomu celu długoterminowego

Klasyfikacji stref dokonuje się kilkietapowo, biorąc pod uwagę jakość powietrza na obszarach najwyższych stężeń w klasyfikowanej strefie. Pierwszym etapem oceny jest „klasyfikacja wg parametrów” - cząstkowa ocena poziomu stężenia poszczególnych substancji w konkretnym czasie uśredniania ich stężenia, wg poziomów dopuszczalnych, docelowych, celów długoterminowych dla danej substancji. Drugim etapem

oceny jest „klasyfikacja wg zanieczyszczeń”, czyli określenie zbiorczo klas dla poszczególnych substancji, równoznacznych z najgorszą klasą uzyskaną dla wszystkich normowanych czasów uśredniania danej substancji (klas wg parametrów).

W rocznej ocenie jakości powietrza, zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Ochrony Środowiska nie dokonuje się klasyfikacji łącznej dla stref oceny.

Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z określonymi wymaganiami, co do działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są spełnione określone kryteria) lub na rzecz utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy). Podstawę zaliczenia strefy do określonej klasy, jak już wspomniano, stanowią wyniki oceny uzyskane na obszarach o najwyższych poziomach stężenia danej substancji w strefie.

Ocena w tych obszarach powinna być dokonana z wykorzystaniem odpowiednich metod, zależnych od poziomów stężenia występujących na danym obszarze (np. pomiarów wysokiej jakości w rejonach gdzie stężenie przekracza górny próg oszacowania GPO, stanowiący określony procent stężenia dopuszczalnego, a zatem i poziomy dopuszczalne).

W niektórych przypadkach może wystąpić kłopot z zaliczeniem strefy do realizacji programu ochrony powietrza na podstawie wyników pomiarów o niewystarczającej jakości (zbyt mała kompletność serii pomiarowych, wielkość przekroczenia mniejsza niż dokładność metody pomiarowej względem metodyk referencyjnych, zbyt mała reprezentatywność obszarowa poszczególnych stanowisk pomiarowych, zakwestionowanie lokalizacji szczegółowej stacji w wyniku okresowej kontroli otoczenia stacji, itp.). W związku z powyższym w przypadku uzasadnionej wątpliwości nadawana była klasa niższa. Należy jednak pamiętać, że w toku dalszych pomiarów, w wyniku późniejszych ocen rocznych klasa jakości powietrza w danej strefie może ulec pogorszeniu mimo, iż poziom stężenia danego zanieczyszczenia nie ulegnie znacznej zmianie.

Poszczególnym strefom nadane zostały klasy jakości powietrza, z których wynikają potrzeby w zakresie działań na rzecz poprawy jakości powietrza w strefach. Termin realizacji programu ochrony powietrza jest różny dla różnych substancji i uzależniany jest od poziomu stężenia w strefie. W zależności od faktu ustanowienia marginesów tolerancji dla wartości dopuszczalnych poziomów substancji lub też ich braku wyróżniono dwa rodzaje klasyfikacji stref.

Jeżeli ocenianej substancji przyznano margines tolerancji (MT), to możliwe klasy jakości powietrza to: A (najłagodniejsza klasa, poziom stężenia < D), B (poziom stężenia > D), C (najgorsza, poziom stężenia > D+MT). Powyższym klasom przyporządkowano różne wymagane działania (tabela 27).

Tabela 27. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza dla przypadków, gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny i margines tolerancji

Poziom stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
nieprzekraczający wartości dopuszczalnej	A	-utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
powyżej wartości dopuszczalnej, lecz nieprzekraczający wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji	B	-określenie obszarów przekroczeń wartości dopuszczalnych -określenie przyczyn przekroczenia poziomu dopuszczalnego substancji w powietrzu, podjęcie działań w celu zmniejszenia emisji substancji
powyżej wartości	C	-określenie obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego oraz

Poziom stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji		poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji - opracowanie programu ochrony powietrza (POP) mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężeń ekspozycji (określonego dla pyłu PM _{2,5})

Należy zauważyć, że przy założeniu stałego trendu zanieczyszczenia powietrza poszczególnymi substancjami, po zlikwidowaniu marginesów tolerancji obszary o klasie B będą wymagały realizacji programu ochrony powietrza.

Dla poziomów docelowych i celów długoterminowych oraz w przypadku, gdy poziom dopuszczalny ocenianej substancji nie uzyskał marginesu tolerancji (MT), możliwe klasy jakości powietrza to: A (najłagodniejsza klasa, poziom stężenia < D), C (najgorsza, poziom stężenia > D). Powyższym klasom przyporządkowano różne działania wymagane (tabela 28).

Tabela 28. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla poziomów docelowych, celów długoterminowych oraz przypadków gdy margines tolerancji nie jest określony dla poziomów dopuszczalnych

Poziom stężenie	Klasa strefy	Wymagane działania
nieprzekraczający wartości poziomu dopuszczalnego/docelowego/celu długoterminowego	A	- utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
powyżej wartości poziomu dopuszczalnego/docelowego/celu długoterminowego	B	- określenie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych - działania na rzecz poprawy jakości powietrza opracowanie/aktualizacja programu ochrony powietrza (POP) - kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych/docelowych

Do oceny rocznej jakości powietrza w strefie łódzkiej pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano pomiary substancji na stanowiskach zlokalizowanych w obrębie całej strefy oraz wykorzystano wyniki matematycznego modelowania jakości powietrza. Wartości otrzymane w 2016 r. w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych i poziomu celu długoterminowego pozwoliły na zakwalifikowanie gminy Przedbórz, będącej w zasięgu strefy łódzkiej, do niższych klas (tabela 29):

- do klasy A - dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, metali oznaczanych w pyłe PM₁₀ (arsenu, kadmu, niklu, ołowiu) oraz ozonu;
- do klasy C - ze względu na wynik pyłu PM_{2,5}, pyłu PM₁₀ i benzo(a)pirenu oznaczonego w pyłe PM₁₀. Przekroczenia średniej rocznej wartości poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5}, pyłu PM₁₀ i przekroczeń benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ zarejestrowano na terenie całej strefy łódzkiej, do której zalicza się gmina Przedbórz.

Tabela 29. Wynikowe klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskiwanych w ocenie rocznej (2016) dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	C ₆ H ₆	CO	pył PM _{2,5}	pył PM ₁₀	B(a)P w PM ₁₀	As w PM ₁₀	Cd w PM ₁₀	Ni w PM ₁₀	Pb w PM ₁₀	O ₃

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Łódzka – gmina Przedbórz	A	A	A	A	C	C	C	A	A	A	A	A
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Źródło: WIOS Łódź - Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2016 r.

Rezultatem końcowym oceny stref pod kątem ochrony roślin, podobnie jak pod kątem ochrony zdrowia jest określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie. W efekcie oceny rocznej przeprowadzonej w 2015 r. dla tlenków azotu, dwutlenku siarki i ozonu strefę łódzką, w tym gminę Przedbórz, zaliczono do klasy A. Ponadto stwierdzono przekroczenie poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu, w wyniku czego dodatkowo nadano strefie klasę D2 (tabela 30)

Tabela 30. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń w ocenie rocznej (2016) dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
	NO _x	SO ₂	O ₃
Łódzka – gmina Przedbórz	A	A	A/D2

Źródło: WIOS Łódź - Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2016 r.

Ochrona powietrza atmosferycznego stanowi w całokształcie zagadnień ochrony środowiska jeden z najistotniejszych problemów. Powietrze, które nas otacza, jest nie tylko niezbędnym do życia źródłem tlenu, lecz stanowi część środowiska o decydującym wpływie na zdrowie. Najczęściej występującymi, charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są pyły, tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu i dwutlenek siarki.

Jednym z głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy są lokalne kotłownie oraz ogrzewanie piecowe, które rozwiązuje zasadniczo zaopatrzenie w ciepło.

Istniejący sposób zaopatrzenia w ciepło zaspakaja potrzeby mieszkańców w tym względzie. Wykorzystywanie w trakcie spalania paliwa stałego stanowi niewątpliwie źródło emisji substancji szkodliwych dla środowiska naturalnego i człowieka.

Poważnym źródłem przyczyniającym się do pogorszenia jakości powietrza są także drogi (gminne, powiatowe i wojewódzkie) o coraz większym natężeniu ruchu, a tym samym dużym stężeniu spalin.

Do gminy docierają także zanieczyszczenia transgraniczne (spoza terenu gminy).

Na terenie gminy Przedbórz nie ma punktów pomiarowo-kontrolnych, w związku z czym nie prowadzi się badań stanu powietrza atmosferycznego, a to z kolei uniemożliwia szczegółowe określenie stopnia zanieczyszczenia atmosfery na terenie gminy.

8.3. Działania naprawcze

Jakość powietrza, wpływająca bezpośrednio na poziom jakości życia ludzi powinna być nieustannie monitorowana. W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzone są działania pod nadzorem Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska, mające na celu określenie stanu jakości powietrza. System rocznej oceny jakości powietrza jaki stosuje się w strefie, do której przynależy gmina Przedbórz, służy do określenia potrzeby włączenia programów ochrony powietrza. Jest to reakcja na potencjalne wystąpienie złego stanu jakości powietrza i wdrożenie przez zarząd województwa planów naprawczych.

Gmina Przedbórz została zakwalifikowana do strefy łódzkiej, która realizuje następujące programy ochrony powietrza:

- w zakresie pyłu zawieszanego i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10:
Uchwała nr XXXV/690/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 kwietnia 2013 r.,
- w zakresie ozonu przyziemnego:
Uchwała nr XLIII/797/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 17 grudnia 2013 r.

Programy ochrony powietrza określają zakres zadań naprawczych, których realizacja umożliwi osiągnięcie jakości powietrza odpowiadającej normom unijnym i krajowym. Określone w nich działania skierowane są do wszystkich, a w szczególności do mieszkańców obszarów przekroczeń, zakładów rzemieślniczych i usługowych, eksploatujących przestarzałe konstrukcje, niskosprawne piece opalane paliwami węglowymi, drewnem, w których często spalane są źródła energii niekwalifikowane i odpady. Cele wynikające z ww. dokumentu dedykowane organom administracji publicznej powinny być uwzględnione we wszelkich możliwych dokumentach strategicznych, planistycznych i programowych, zwłaszcza z zakresu energetyki, zagospodarowania przestrzennego, komunikacji oraz transportu i komunikacji.

W 2015 roku został opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz, przyjęty uchwałą nr XVI/118/15 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 30 listopada 2015 r.

Plan gospodarki niskoemisyjnej (PGN) to strategiczny dokument dla gminy, mający wpływ na lokalną gospodarkę ekologiczną i energetyczną. PGN zawiera informacje o ilości wprowadzanych do powietrza pyłów i gazów cieplarnianych na terenie gminy, podając jednocześnie propozycje konkretnych i efektywnych działań ograniczających te ilości.

9. Energia odnawialna

Polska, jako członek Unii Europejskiej, została zobowiązana do transpozycji krajowych przepisów prawnych wymogów Dyrektyw Parlamentu Europejskiego. Jedną z nich jest Dyrektywa 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawianych (OZE). Podstawowym celem wyznaczonym dla Polski jest uzyskanie 15% udziału OZE w bilansie energetycznym do 2020 r. Wspomniana dyrektywa została wdrożona do polskiego prawa.

Do energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii zalicza się, niezależnie od parametrów technicznych źródła, energię elektryczną lub ciepłą pochodzącą ze źródeł odnawialnych, w szczególności:

- z energii wodnej (elektrownie wodne o mocy mniejszej niż 5MW);
- z energii wiatru (elektrownie wiatrowe);
- z biomasy (elektrownie/elektrociepłownie na biomasę stałą, biogazownie: rolnicze, w oczyszczalniach ścieków, na wysypiskach odpadów, elektrociepłownie spalające odpady komunalne);
- z energii słonecznej (ogniwa fotowoltaiczne, kolektory słoneczne);
- ze źródeł geotermalnych (źródła wysokiej entalpii – ciepłownie geotermalne i źródła niskiej entalpii – pompy ciepła).

Na terenie gminy Przedbórz istnieją instalacje wykorzystujące energię odnawialną, w zasobach gminy są to m.in.:

- ▶ Panele fotowoltaiczne:
 - SP ZOZ Przedbórz
 - Urząd Miejski w Przedborzu

- Szkoła Podstawowa w Przedborzu
- Szkoła Podstawowa w Górach Mokrych.
- ▶ Kotły na pelet:
 - Urząd Miejski w Przedborzu
 - Szkoła Podstawowa w Górach Mokrych
 - Bursa Szkolna w Przedborzu.

Gmina Przedbórz planuje w najbliższych latach inwestycje mające na celu wyposażenie części domów prywatnych oraz budynków będących w zasobach gminy w energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych. Przewiduje się głównie wykorzystanie ogniw fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej.

10. Zasoby przyrodnicze

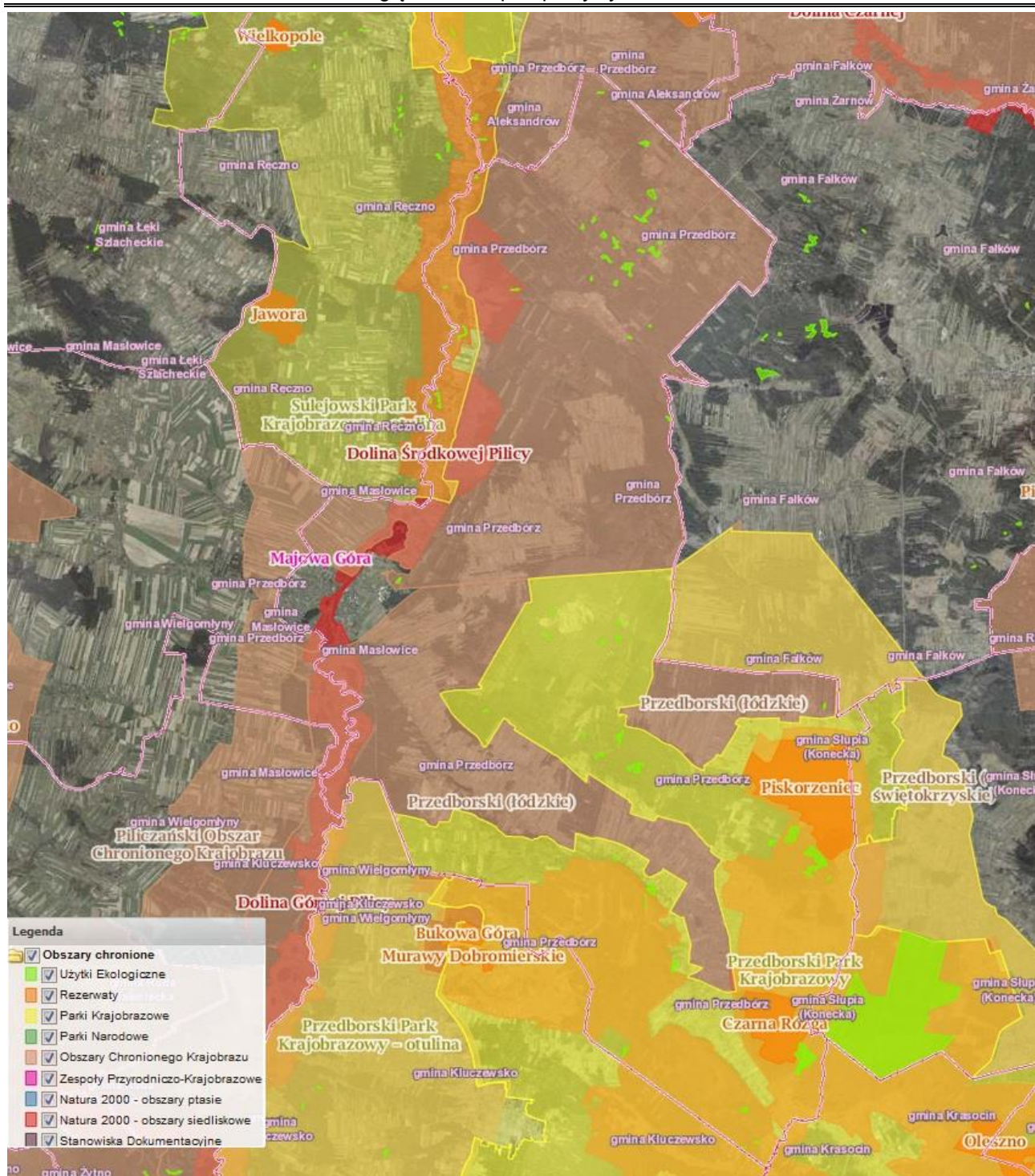
W gminie Przedbórz grunty leśne zajmują 10 484 ha, co stanowi 55,2% powierzchni gminy. Jest to współczynnik stosunkowo wysoki – zarówno w porównaniu ze średnią dla powiatu radomszczańskiego – 30,6% gruntów leśnych, jak i dla całego województwa, w którym grunty takie zajmują 21,4% ogółu powierzchni.

10.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

W myśl ustawy o ochronie przyrody „Środowisko przyrodnicze – krajobraz wraz z tworami przyrody nieożywionej, naturalne i przekształcone siedliska przyrodnicze wraz z występującymi w nich roślinami i zwierzętami”. Celem nadrzędnym ochrony jest zachowanie walorów i bogactwa bioróżnorodności rozwoju przyrody w powiązaniu z działalnością gospodarczą człowieka. Ustawa o ochronie przyrody przewiduje różne formy ochrony przyrody.

Do XIX w. głównym elementem środowiska przyrodniczego były lasy. Obecnie zajmują one ponad połowę powierzchni gminy. Większość powierzchni gminy Przedbórz stanowi Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, Przedborski Park Krajobrazowy i Rezerwat Przyrody Piskorzeniec oraz Rezerwat Czarna Różga. Na obszarze gminy Przedbórz leży fragment Sulejowskiego Parku Krajobrazowego oraz Pilczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, fragmenty obszarów Natura 2000: Ostoja Przedborska, Dolina Górnej Pilicy, Dolina Środkowej Pilicy. Ponadto na terenie gminy Przedbórz istnieje jeden zespół przyrodniczo-krajobrazowy Majowa Góra, a także wiele użytków ekologicznych (m.in. Góry Mokre, Józefów Stary, Mojżeszów, Piskorzeniec, Stara Wieś, Taras) oraz pomników przyrody.

Na mapie 8 przedstawiono obszary chronione na terenie gminy Przedbórz.

Mapa 8. Obszary chronione na terenie gminy Przedbórz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

Przedborski Park Krajobrazowy

Przedborski Park Krajobrazowy został powołany rozporządzeniami Wojewódzkich Rad Narodowych w Piotrkowie Trybunalskim - 27.05.1988 r. i w Kielcach - 10.06.1988 r. Stan prawny Parku, nadany powyższymi aktami, został uaktualniony rozporządzeniami nr 4/98 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 30 czerwca 1998 roku i Wojewody Kieleckiego nr 12/98 z dnia 23 czerwca 1998 roku, a następnie rozporządzeniami Nr 9/2002 Wojewody Łódzkiego z dnia 9 lipca 2002 r. i Nr 87/2005 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 lipca 2005r. oraz uchwałą Nr XXVIII/545/12 sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 25 września 2012 w sprawie utworzenia samorządowej wojewódzkiej jednostki organizacyjnej

pod nazwą „Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego” oraz nadania jej statutu. Powierzchnia Parku to 16553 ha.

Przedborski Park Krajobrazowy leży na pograniczu pasa wyżyn i nizin, w obrębie Wyżyny Małopolskiej. Od północy graniczy bezpośrednio z Wzniesieniami Południowomazowieckimi, leżącymi w obrębie Nizin Środkowopolskich.

Na podstawie podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego obszar PPK i obszar POCHK leżą w środkowej części makroregionu zwanego Wyżyną Przedborską, która stanowi północno-zachodni fragment podprowincji Wyżyna Środkowomałopolska w prowincji Wyżyna Małopolska.

Park odznacza się dużą zmiennością budowy geologicznej i rzeźby terenu, co wpływa na zwiększone zróżnicowanie innych elementów środowiska przyrodniczego: gleb, wód podziemnych i powierzchniowych, mikroklimatu, szaty roślinnej i świata zwierzęcego. W wyniku tych zróżnicowań powstał malowniczy krajobraz, odznaczający się dużą różnorodnością i pięknymi punktami widokowymi.

Ochrony wymagają walory przyrodniczo-krajobrazowe, głównie najbardziej naturalnych terenów w dolinie Pilicy i jej dopływów, rozległe kompleksy leśne i borowe (pozostałości Puszczy Pilickiej) oraz pasmo wypiętrzeń jurajskich i kredowych. Na terenie Parku i Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu znajdują się bogate i dobrze wykształcone zbiorowiska szaty roślinnej: torfowiskowe, szuwarowe, wodne, murawy kserotermiczne itp. Występują tutaj liczne stanowiska gatunków chronionych, a także zagrożonych wyginięciem, znajdujących się na czerwonej liście roślin zagrożonych w Polsce. W zakresie fauny występują miejsca lęgowe i ostoje gatunków chronionych, gatunków ginących i zagrożonych wyginięciem, rzadkich i bardzo rzadkich. Między innymi występuje stanowisko lęgowe bociana czarnego i orła bielika - gatunków zagrożonych w skali Europy. Na terenie Parku występują też bardzo cenne obiekty przyrody nieożywionej.

Na terenie parku i jego otuliny, w miejscach gdzie zachowały się unikatowe fragmenty krajobrazu i występuje obfitość gatunkowa flory i fauny, utworzono 6 rezerwatów przyrody:

- leśny „Bukowa Góra” chroniący stary naturalny las bukowy, porastający wapienne wzniesienie,
- stepowy „Murawy Dobromierskie” chroniący kserotermiczne murawy pochodzenia antropogenicznego, ciekawe ze względu na rzadkość występowania w Środkowej Polsce,
- leśny „Oleszno”, w którym poddano ochronie duży kompleks leśny zbudowany z mozaiki łągu jesionowo-olszowego, grądu niskiego i olsu,
- torfowiskowy „Piskorzeniec” duży rezerwat chroniący trzy zespoły przyrodnicze, w tym środowisko zarastających stawów rybackich, torfowiska typu wysokiego oraz podmokłe siedliska borowe i leśne,
- leśny „Czarna Różga” rezerwat chroniący las mieszany będący mozaiką olsów, grądów, boru jodłowego i bagiennego oraz łągu.
- w 2006 roku utworzono rezerwat leśny „Ewelinów” położony w otulinie PPK i chroniący bogatą roślinność runa lasu grądowego.

Na terenie parku występuje około 900 gatunków roślin naczyniowych, ok. 10 tys. gatunków owadów, 22 gatunki ryb, 10 gatunków płazów, 5 gatunków gadów, ponad 100 gatunków ptaków lęgowych oraz 39 gatunków ssaków.

Park jest od lat sześćdziesiątych XX wieku cennym polem badań naukowych kilku wyższych uczelni. Są tu prowadzone zajęcia dydaktyczne ze studentami tych uczelni. Jest również miejscem wędrowek krajoznawczych licznych wycieczek młodzieży i społeczeństwa.

Sulejowski Park Krajobrazowy

Północne krańce gminy leżą w obrębie otuliny Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. Został on utworzony w celu ochrony szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i historyczno-kulturowych środkowego odcinka Pilicy (pomiędzy Przedborzem a Sulejowem i terenami wokół Zalewu Sulejowskiego) na podstawie Rozporządzenia Nr 29/2006 Wojewody Łódzkiego z dnia 3 listopada 2006 roku (Dz. Urz. woj. łódzkiego Nr 380 poz. 2946 z 2006 r.). Obszar parku zajmuje pow. 16 707 ha, zaś otulina 39 569 ha.

Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu

Plan ochrony Przedborskiego Parku Krajobrazowego zmienił otulinę Przedborskiego PK w Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu. Nadanie otulinie rangi obszaru chronionego krajobrazu podnosi status ochronny tego terenu oraz precyzuje zakres ochrony przewidziany w ustawie. Z założenia POChK ma pełnić rolę bufora wobec ewentualnych niekorzystnych czynników mogących niekorzystnie wpływać na teren Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Przedborski OChK wraz z Parkiem jest jednym z najcenniejszych obszarów w środkowej Polsce. Odznacza się dużą zmiennością budowy geologicznej i rzeźby terenu, co wpływa na zróżnicowanie innych elementów środowiska przyrodniczego: wód podziemnych i powierzchniowych, gleb, klimatu, szaty roślinnej i świata zwierząt. Występują tu obok siebie formy rzeźby o charakterze typowym dla niżu, jak też elementy rzeźby wyżynnej, stanowiący malowniczy krajobraz, oznaczający się dużą różnorodnością i pięknymi punktami widokowymi. Centralną oś morfologiczną obszaru zajmuje Pasma Przedborsko-Małogoskie zbudowane z wapieni górno-jurajskich oraz kredowych piaskowców, gdzie wysokości bezwzględne terenu przekraczają 250 m n.p.m. W części północnej obszaru występują elementy typowe dla nizin: płaskie powierzchnie zbudowane z utworów wodnolodowcowych (nierzadko zwydmione), rozległe zabagnione obniżenia oraz wyniesienia zbudowane z utworów górnokarbońskich jury dolnej. W strefie południowej występuje obniżenie Niecki Włoszczowskiej, przecięte dolinami rzek Pilicy i Czarnej Włoszczowskiej, gdzie na kredowym podłożu zalegają osady czwartorzędowe, w tym piaski przewiane w wydmach. Różnorodność warunków siedliskowych w obszarze sprawia silne zróżnicowanie i bogactwo szaty roślinnej. Fitocenozy leśne reprezentują olsy, łągi, grady, bory sosnowe i bory mieszane. Natomiast zbiorowiska nieleśne tworzą różnorodne zespoły łąkowe, zbiorowiska wodne i bagienne, torfowiskowe i ciepłolubnych muraw kserotermicznych. Na Obszarze Chronionego Krajobrazu występuje szereg gatunków zwierząt objętych ochroną prawną. Prowadzona jest też gospodarka łowiecka realizowana w poszczególnych obwodach.

Pilczański Obszar Chronionego Krajobrazu

Pilczański OChK został ustanowiony 24 marca 2009 roku Rozporządzeniem Nr 8/2009 Wojewody Łódzkiego na powierzchni 46 340 ha. Na podstawie Uchwały Nr XXII/407/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 marca 2012 roku jego powierzchnia została zmniejszona i obecnie wynosi 43 790 ha. Obszar obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Na obszar oprócz części zasadniczej składają się jeszcze dwa niewielkie niepołączone fragmenty. W jego zasięgu znajdują się tereny położone nad rzeką Pilicą znajdujące się między Sulejowskim, a Przedborskim Parkiem Krajobrazowym. Ponadto graniczy on z Przedborskim OChK. i Pajęczańsko-Gidelskim OChK.

Rezerwat Przyrody Piskorzeniec

Rezerwat Piskorzeniec został utworzony w 1990 r. Zarządzeniem Nr 402 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 listopada 1990 r. (M.P. Nr 48 poz. 442). Położony jest na południe od wsi Piskorzeniec w gminie Przedbórz i zajmuje powierzchnię 409,19 ha, co czyni go największym spośród rezerwatów Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Obejmuje on ochroną ekosystemy wysokotorfowiskowe oraz bagienne lasy olchowo brzeziniowe i bory bagienne. Rezerwat powstał dla ochrony wielu bardzo rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków roślin charakterystycznych dla ekosystemów torfowiskowo-bagiennych: rosiczka długolistna, rosiczka pośrednia, kruszczyk błotny, turzyca bagienna, bagnica torfowa, wierzba borówkolista, turzyca strunowa.

Torfowisko Piskorzeniec zasiedla wyjątkowo liczny i bogaty w gatunki świat zwierząt: spośród płazów – żaba jeziorkowa, żaba śmieszka, żaba wodna, żaba trawna, żaba moczarowa, ropucha szara, ropucha zielona, kumak nizinny, rzekotka drzewna, traszka zwyczajna; gadów – żmija zygzakowata, padalec, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, zaskroniec; ptaków – m. in. bąk, łabędź niemy, żuraw, remiz, bocian biały, bocian czarny, błotniak łąkowy, jerzyk; ssaków – bóbr, wydra, łось.

Rezerwat Przyrody Czarna Różga

Rezerwat Czarna Różga utworzony został w 1996 r. Jest rezerwatem leśnym obejmującym 185,60 ha powierzchni naturalnego lasu wilgotnego. W rezerwacie występuje pięć zespołów leśnych niżowo-wyżynnych, wewnętrznie zróżnicowanych na podzespoły i lokalne postacie. Są to: ols porzeczkowy, łęg iesionowo-olszowy, grąd subkontynentalny, wyżynny mieszany bór jodłowy i bór bagienny. Na florę rezerwatu składa się ponad 300 gatunków roślin. Do najcenniejszych należą gatunki górskie o nielicznych stanowiskach na niżu, mające w Polsce Środkowej granicę występowania, np. widłak wroniec, kokoryczka okółkowa, trybula lśniąca, nerecznica szerokolistna. W rezerwacie rosną następujące gatunki roślin objętych ochroną całkowitą: wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, widłaki (gajowy, wroniec, goździsty) i pomocnik blaszkowaty. Pod ochroną częściową pozostają porzeczkowa czarna, kruszyna pospolita, bagno zwyczajne, kalina koralowa. Wśród gatunków należących do fauny spotkać można padalca, żmiję zygzakowatą, zaskrońca, rzekotkę drzewną, myszołowa, bociana czarnego, żurawia.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Majowa Góra

ZPK Majowa Góra ustanowiony został uchwałą nr XXII/153/94 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 23 marca 1994 r. Obejmuje on obszar leśny o powierzchni 3,90 ha. Przedmiotem ochrony jest lesiste wzniesienie z nieczynnym kamieniołomem oraz pochodzącym z II wojny światowej poniemieckim bunkrem. Na terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego i w utworzonej wokół niego strefie ochronnej, stanowiącej pas o szerokości 30 m, zakazano budowy obiektów budowlanych, linii komunikacyjnych, urządzeń lub instalacji zagrażających rodzimej przyrodzie

Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony Ostoja Przedborska PLH260004

Powierzchnia Obszaru wynosi 11 605, 21 ha, z tego, w obszarze terytorialnym Nadleśnictwa Przedbórz znajduje się 5 466 ha, a w obszarze gminy: 3 635,00 ha. Obszar obejmuje fragment Przedborskiego Parku Krajobrazowego. Zachodnią część obszaru stanowi zbocze Pasma Przedborsko-Małogoskiego zbudowane z górnourajskich wapieni i kredowych piaskowców. Sieć rzeczna jest stosunkowo bogata stanowią ją liczne dopływy Czarnej Włoszczowskiej. Znaczną część obszaru zajmuje rozległy kompleks wilgotnych

i podmokłych łąk oraz największy w tej części Polski płat lasów jesionowo-olszowych. Zachowały się tu duże fragmenty naturalnych drzewostanów. Dominują bory sosnowe, lecz pozostały też naturalne płaty grądów, buczyn i dąbrów. Na zboczach wzgórz rozwijają się murawy kserotermiczne, a w dolinach torfowiska. Najbardziej rozległym i najcenniejszym jest Piskorzeniec. Na jego trudno dostępnych fragmentach występują liczne oczka wodne.

Ostoja obejmuje największy na Wyżynie Małopolskiej obszar porośnięty lasami nadrzecznymi, z silnie zróżnicowanymi drzewostanami. Szczególną wartość mają dobrze wykształcone i zachowane kompleksy wilgotnych i podmokłych łąk oraz torfowisk.

Obszar o wysokiej bioróżnorodności - stwierdzono tu występowanie 13 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Ochronie podlega tu duże bogactwo flory (900 gatunków roślin naczyniowych, z licznymi rzadkimi i zagrożonymi w Polsce lub regionie oraz prawnie chronionymi) i fauny, zwłaszcza charakterystycznej dla siedlisk wilgotnych. Wśród nich jest 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

W zasięgu Ostoi Przedborskiej położone są trzy rezerwy przyrody: Bukowa Góra, oraz opisane na wcześniej: Czarna Różga oraz Piskorzeniec.

Występują tutaj duże, większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza, tworzy tu malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną: bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju.

Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony Dolina Środkowej Pilicy PLH 100008

Powierzchnia Obszaru wynosi 3 787, 43 ha, z tego w obszarze terytorialnym Nadleśnictwa Przedbórz znajduje się ok. 2 089 ha. Obszar obejmuje czterdziestokilometrowy odcinek środkowej Pilicy (około 1/8 całkowitej długości rzeki) położony jest w większości w regionie Doliny Sulejowskiej, pomiędzy Wzgórzami Radomszczańskimi, Równiną Piotrkowską i Wzgórzami Opoczyńskimi. Wody Pilicy są stosunkowo czyste. Rzeka jest nieregulowana, przez co zachowała swój naturalny charakter, występują liczne meandry i starorzecza. Pewne fragmenty obszaru są regularnie zalewane. Łąki kośne i pastwiska pokrywają dużą część powierzchni doliny; znajdują się tu również niewielki płat torfowisk, trzcinowisk i turzycowisk. Znaczne połacie brzegów rzeki porośnięte są lasami łąkowymi i nadrzecznymi zaroślami wierzbowymi. W sumie na obszarze stwierdzono występowanie: 11 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (pokrywających około 50% obszaru), 8 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, 7 gatunków umieszczonych w polskich czerwonych listach oraz 19 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony Dolina Górnej Pilicy PLH 260018

Powierzchnia Obszaru wynosi 11 195, 10 ha z tego w obszarze terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się ok. 1 761 ha. Obszar położony jest w Krainie świętokrzyskiej, w okręgu Włoszczowsko-Jędrzejowskim. Występują tutaj duże, większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych - lasy łąkowe i olsy). Meandrująca rzeka Pilica, której towarzyszą liczne starorzecza,

tworzy tu malowniczą dolinę. Wzdłuż koryta ciągną się gęste zarośla wierzbowe oraz lasy nadrzeczne o silnie zróżnicowanych drzewostanach, którym towarzyszą podmokłe łąki, charakteryzujące się dużą różnorodnością biologiczną: bogactwem fauny i flory, zwłaszcza gatunków związanych z siedliskami wilgotnymi. Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju.

Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoi fauny w Polsce środkowej. Ostoja posiada bogaty zestaw gatunków owadów i innych organizmów wpisanych na czerwoną listę lub wymienianych w załącznikach do konwencji międzynarodowych. W Dolinie Górnej Pilicy licznie reprezentowane są przyrodniczo cenne gatunki ptaków.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Tabela 31. Wykaz istniejących na terenie gminy Przedbórz użytków ekologicznych

Lp.	Nazwa wg aktu praw.	Rodzaj użytku	Data utworzenia	Pow. [ha]	Podstawa prawna	Obręb ewid.	Nr dz. ewid.	Opis lokalizacji	Forma własności	Sprawujący nadzór nad obszarem
1	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,27	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	407	Józefów Stary, Leśnictwo Józefów oddz. 67 f, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
2	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,29	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	268	Józefów Stary, Leśnictwo Józefów Stary oddz. 32 j, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
3	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,44	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	306	Józefów Stary, Leśnictwo Reczków oddz. 95 f, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
4	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,32	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	307	Józefów Stary, Leśnictwo Reczków oddz. 96 b, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
5	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,35	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	381	Józefów, Leśnictwo Skórnice oddz. 183 k, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
6	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,26	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	391	Józefów Stary, Leśnictwo Skórnice oddz. 195 g, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
7	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,88	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Piskorzaniec	1256	Piskorzaniec, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 243 n, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
8	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	7,56	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Piskorzaniec	1258	Piskorzaniec, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 245 d, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
9	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	7,99	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Piskorzaniec	1260	Piskorzaniec, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 247 c, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
10	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	2,24	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Piskorzaniec	1261	Piskorzaniec, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 248 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
11	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,42	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Piskorzaniec	1261	Piskorzaniec, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 248 j, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
12	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,28	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Piskorzaniec	1262	Piskorzaniec, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 249 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe Nadleśnictwo Przedbórz
13	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,58	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Borowa	485	Borowa, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 400 i, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
14	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,34	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Wygwizdów	359	Wygwizdów, Leśnictwo Grobla oddz. 96 d, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
15	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,34	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Wygwizdów	417	Wygwizdów, Leśnictwo Grobla oddz. 148 i, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
16	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,75	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Miejskie Pola	163/2	Miejskie Pola, Leśnictwo Grobla oddz. 163 k, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
17	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,05	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	175	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 309 d, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
18	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,28	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	175	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 309 g, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
19	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,54	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	136	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 256 g, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
20	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,05	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	147	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 264 d, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
21	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,11	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	149	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 265 j, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
22	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,39	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	148	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 265 k, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
23	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,32	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	184	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 285 j, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
24	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,35	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	190	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 298 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
25	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,25	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Stara Wieś	190	Stara Wieś, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 298 m, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
26	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	2,43	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	351	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia, oddz. 153 m, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
27	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,75	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	352	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 154 i, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
28	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	2,66	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	353	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 155 b, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
29	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,77	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	353	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 155 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
30	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,65	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	316	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 106 g, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
31	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,67	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	322	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 113 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
32	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,07	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	323	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 114 f, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
33	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,39	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001	Józefów Stary	332	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz.	Skarb Państwa	Lasy Państwowe,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

				(Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)			126 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Państwa	Nadleśnictwo Przedbórz	
34	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,23	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	333	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 127 g, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
35	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,31	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	333	Józefów Satory, Leśnictwo Papiernia oddz. 127 m, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
36	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,81	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	334	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 128 a, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
37	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,57	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	334	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 128 j, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
38	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,51	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	342	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 140 a, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
39	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,17	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	343	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 141 d, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
40	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,42	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	344	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 142 a, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
41	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,77	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	344	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 142 j, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
42	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,40	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	346	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 144 b, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
43	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,13	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	351	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 153 l, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
44	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,87	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	354	Józefów Stary, Leśnictwo Papiernia oddz. 156 c, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
45	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,20	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Taras	894	Taras, Leśnictwo Taras oddz. 26 d, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
46	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,09	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Taras	895	Taras, Leśnictwo Taras oddz. 26 z, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
47	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,54	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Zuzowy	1019	Zuzowy, Leśnictwo Taras oddz. 27 f, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
48	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,70	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Wygwizdów	346	Wygwizdów, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 84 n, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
49	bez nazwy	bagno i torfowisko śródleśne	17.12.2001	0,78	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Wygwizdów	355	Wygwizdów, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 92 f, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
50	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,77	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Wygwizdów	356	Wygwizdów, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 93 k, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
51	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	2,39	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Borowa	821	Borowa, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 132 i, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
52	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	3,66	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Borowa	824	Borowa, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 135 l, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
53	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,72	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Borowa	825	Borowa, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 136 d, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
54	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,33	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Borowa	825	Borowa, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 136 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
55	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,66	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Wygwizdów	368	Wygwizdów, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 104 m, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
56	bez nazwy	samosiew tarniny	17.12.2001	0,02	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Kaleń	838	Kaleń, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 523 b, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
57	bez nazwy	samosiew tarniny	17.12.2001	0,06	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Kaleń	835	Kaleń, Leśnictwo Wierzchlas oddz. 523 c, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
58	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	2,66	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	330	Józefów Stary, Leśnictwo Rzeczków oddz. 124 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
59	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	1,19	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	341	Józefów Stary, Leśnictwo Rzeczków oddz. 139 b, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
60	bez nazwy	bagno śródleśne	17.12.2001	0,33	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Józefów Stary	341	Józefów Stary, Leśnictwo Rzeczków oddz. 139 h, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
61	bez nazwy	samosiew tarniny	17.12.2001	0,10	Rozp. Nr 57/2001 Woj. Łódzkiego z dn. 17.12.2001 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 272 poz. 4779 z późn. zm.)	Mojżeszów	205	Mojżeszów, Leśnictwo Żeleźnica oddz. 529 r, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
62	Taras I	bagno śródleśne oraz grunty przy bagnie w pobliżu rzeki Pilicy	01.12.2005	0,49	Rozp. Nr 46/2005 Woj. Łódzkiego z dn. 01.12.2005 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 355 poz. 3175)	Taras	890	Taras, Leśnictwo Grobla oddz. 46 l, 46 i, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
63	Taras II	bagno śródleśne oraz grunty przy bagnie w pobliżu rzeki Pilicy	01.12.2005	1,27	Rozp. Nr 46/2005 Woj. Łódzkiego z dn. 01.12.2005 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 355 poz. 3175)	Taras	890	Taras, Leśnictwo Grobla oddz. 46 k, 46 n, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
64	Taras III	bagno śródleśne w pobliżu rzeki Pilicy	01.12.2005	0,15	Rozp. Nr 46/2005 Woj. Łódzkiego z dn. 01.12.2005 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 355 poz. 3175)	Taras	890	Taras, Leśnictwo Grobla oddz. 46 p, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
65	Góry Mokre I	zakrzewienie na zboczach Fajnej Ryby złożone głównie z tarniny oraz wyrobisko po wydobywaniu kamienia	01.12.2005	3,34	Rozp. Nr 46/2005 Woj. Łódzkiego z dn. 01.12.2005 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 355 poz. 3175)	Góry Mokre	787, 1307, 827	Góry Mokre, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 415 a b c d e f g h i, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
66	Góry Mokre II	zakrzewienie na zboczach Fajnej Ryby złożone głównie z tarniny	01.12.2005	0,05	Rozp. Nr 46/2005 Woj. Łódzkiego z dn. 01.12.2005 (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 355 poz. 3175)	Góry Mokre	401	Góry Mokre, Leśnictwo Piskorzaniec oddz. 416 o, Nadleśnictwo Przedbórz	Skarb Państwa	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Przedbórz
67	Piskorzaniec I	łąka śródleśna	01.12.2005	0,43	Rozp. Nr 46/2005 Woj. Łódzkiego z dn. 01.12.2005	Piskorzaniec	703, 704	Piskorzaniec, Leśnictwo Piskorzaniec oddz.	Skarb Państwa	Lasy Państwowe,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

		z dn. 8.11.1996 Nr 21 poz. 75)		Przedbórz										Przyrody	
	szypułkowy, sosna pospolita			dąb szypułkowy	352	20	Leśnictwo Żeleźnica oddz. 291 d, Nadleśnictwo Przedbórz		165	32°59'05"E 51°59'05"N	drzewo na powierzchni leśnej	Skarb Państwa/ Lasy Państwowe/ Nadleśnictwo Przedbórz			
				sosna pospolita	380	18	Leśnictwo Żeleźnica oddz. 277, Nadleśnictwo Przedbórz		180	33°59'46"E 51°59'25"N	przy drodze gminnej				
15	dwa dęby szypułkowe, dwa buki pospolite	04.11.1996	Rozp. Nr 4/96 Woj. Piotrkowskiego z dn. 4.11.1996 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 8.11.1996 Nr 21 poz. 75)	dąb szypułkowy	340	16	Leśnictwo Żeleźnica oddz. 273, Nadleśnictwo Przedbórz	Stara Wieś	157/1	19°58'42"E 51°00'04"N	przy drodze leśnej	Skarb Państwa/ Lasy Państwowe/ Nadleśnictwo Przedbórz	las	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
				dąb szypułkowy	380	16	Leśnictwo Żeleźnica oddz. 283, Nadleśnictwo Przedbórz		181/1	20°01'18"E 50°58'33"N					
				buk pospolity	345	25	Leśnictwo Żeleźnica oddz. 255, Nadleśnictwo Przedbórz		135	35°01'06"E 51°59'58"N	rezerwat Czarna Różga				
				buk pospolity	335	25									
16	dąb szypułkowy	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	dąb szypułkowy	560	18	Taras	Taras	137	19°55'05"E 51°09'10"N	na posesji ok. 20m od drogi powiatowej	prywatna	użytki rolne i grunty zabudowane	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
17	dwa wiąz polne	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	wiąz pospolity	485	25	Taras	Taras	286	19°54'47"E 51°15'15"N	około 500m od drogi powiatowej w kierunku Pilicy	prywatna	użytki rolne i grunty zabudowane	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
				wiąz pospolity	390	24									
18	trzy dęby szypułkowe	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	dąb szypułkowy	520		Leśna Grobla oddz. 26, Nadleśnictwo Przedbórz	Taras	864 (895/1)	19°55'08"E 51°08'42"N		Skarb Państwa/ Lasy Państwowe/ Nadleśnictwo Przedbórz		Wojewódzki Konserwator Przyrody	
				dąb szypułkowy	495										
				dąb szypułkowy	320										
19	głaz narzutowy Jedynak	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	głaz narzutowy Jedynak	część wystająca 11,7m, wymiary 4,15x3,10m		Leśnictwo Wierzchlas oddz. 111 g	Wygwizdów	376	27°57'19"E 51°04'10"N	oddział leśny	Skarb Państwa/ Lasy Państwowe/ Nadleśnictwo Przedbórz	las	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
20	dąb szypułkowy	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	dąb szypułkowy	380	20	Wierzchlas	Wygwizdów	296	19°57'23"E 51°05'06"N	drzewo położone w pasie pół pomiędzy zabudowaniami wsi Wierzchlas a kompleksem leśnym okalającym wieś od strony północnej	prywatna	użytki rolne	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
21	lipa drobnolistna	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	lipa drobnolistna	420	16	Wierzchlas	Wygwizdów	265/1	19°56'58"E 51°05'01"N	drzewo położone w pobliżu zabudowań wsi Wierzchlas od strony zachodniej	prywatna	użytki rolne	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
22	lipa drobnolistna	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz.Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	lipa drobnolistna	380	17	Wierzchlas	Wygwizdów	263/1	19°56'56"E 51°05'01"N	przy drodze na zachodnim skraju wsi Wierzchlas	prywatna	użytki rolne	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
23	trzydzieści dębów szypułkowych, pięćdziesiąt dwa modrzewie europejskie, czterdzieści dziewięć sosn pospolitych	03.07.1998	Rozp. Nr 5/98 Woj. Piotrkowskiego z dn. 03.07.1998 (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego z dn. 04.08.1998 Nr 12 poz. 134)	trzydzieści dębów szypułkowych	120-365	18-25	Leśnictwo Wierzchlas oddz. 90a, Nadleśnictwo Przedbórz	Wygwizdów	353	26°58'48"E 51°04'32"N	oddział leśny ok. 300m od granicy administracyjnej gminy Przedbórz i Falków	Skarb Państwa	las	Wojewódzki Konserwator Przyrody	
				pięćdziesiąt dwa modrzewie europejskie	120-260	27-35									
				czterdzieści dziewięć sosn pospolitych	120-220	25-30									
24	brzoza brodawkowata	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2008	brzoza brodawkowata	201	19	Przedbórz	5	154/1	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz	
25	brzoza brodawkowata	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2008	brzoza brodawkowata	205	21	Przedbórz	5	154/1	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz	
26	brzoza brodawkowata	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2008	brzoza brodawkowata	206	21	Przedbórz	5	154/1	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz	
27	brzoza brodawkowata	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2008	brzoza brodawkowata	226,5	22	Przedbórz	5	154/1	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz	
28	brzoza	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady	brzoza	249,5	22	Przedbórz	5	154/2	19°52'21"E	ul. Trytwa, teren zabytkowego	własność samorządowa	zurbanizowane	Burmistrz	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

	brodawkowata		Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2009	brodawkowata						55°05'23"N	parku	- Gmina Przedbórz	tereny niezabudowane	Miasta Przedbórz
29	brzoza brodawkowata	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2010	brzoza brodawkowata	177	17	Przedbórz	5	154/3	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
30	dąb szypułkowy	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2011	dąb szypułkowy	206	16	Przedbórz	5	154/4	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
31	grab zwyczajny	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2012	grab zwyczajny	207	17	Przedbórz	5	154/5	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
32	grab zwyczajny	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2013	grab zwyczajny	241	18	Przedbórz	5	154/6	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
33	grab zwyczajny	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2014	grab zwyczajny	278	18	Przedbórz	5	154/7	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
34	grab zwyczajny	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2015	grab zwyczajny	318	20	Przedbórz	5	154/8	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
35	jesion wyniosły	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2016	jesion wyniosły	246	19	Przedbórz	5	154/9	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
36	jesion wyniosły	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2017	jesion wyniosły	253	20	Przedbórz	5	154/10	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
37	klon srebrzysty	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2018	klon srebrzysty	229	19	Przedbórz	5	154/11	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
38	klon srebrzysty	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2019	klon srebrzysty	265	21	Przedbórz	5	154/12	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
39	klon zwyczajny	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2020	klon zwyczajny	273	18	Przedbórz	5	154/13	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
40	lipa drobnolistna	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2021	lipa drobnolistna	218	18	Przedbórz	5	154/14	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
41	lipa szerokolistna	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2022	lipa szerokolistna	213	17	Przedbórz	5	154/15	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
42	olsza czarna	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2023	olsza czarna	227	21	Przedbórz	5	154/16	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
43	olsza czarna	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2024	olsza czarna	261,5	23	Przedbórz	5	154/17	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
44	olsza czarna	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2025	olsza czarna	287	22	Przedbórz	5	154/18	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
45	olsza czarna	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2026	olsza czarna	577	29	Przedbórz	5	154/19	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
46	topola czarna	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2027	topola czarna	444	25	Przedbórz	5	154/20	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
47	wiąz polny	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2028	wiąz polny	285,5	19	Przedbórz	5	154/21	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
48	wiąz szypułkowy	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2029	wiąz szypułkowy	322	25	Przedbórz	5	154/22	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz
49	wiąz szypułkowy	29.08.2008	Uchwała Nr XXVIII/163/08 Rady Miejskiej w Przedborzu z dn. 29.08.2030	wiąz szypułkowy	245	22	Przedbórz	5	154/23	19°52'21"E 55°05'23"N	ul. Trytwa, teren zabytkowego parku	własność samorządowa - Gmina Przedbórz	zurbanizowane tereny niezabudowane	Burmistrz Miasta Przedbórz

Źródło: Raportu z realizacji Gminnego Programu Ochrony Środowiska wraz ze sprawozdaniem z Gminnego Planu Gospodarki Odpadami 2009 - 2010

11. Hałas

Na terenie gminy Przedbórz nie ma zakładów przemysłowych powodujących zagrożenie hałasem.

Istnieją obszary zagrożone hałasem komunikacyjnym. Jednak brak pomiarów poziomu hałasu i natężenia ruchu uniemożliwia prawidłową ocenę warunków akustycznych gminy i ewentualnie postawienie diagnozy stanu zagrożenia.

Potencjalnym źródłem hałasu na terenie gminy Przedbórz są droga krajowa nr 42 oraz droga wojewódzka nr 742 oraz drogi powiatowe.

Uciążliwości hałasowe na terenie gminy Przedbórz spowodowane są głównie przez emisje hałasu komunikacyjnego. Związane jest to ze wzrostem natężenia ruchu drogowego. Wzmożony ruch związany jest dodatkowo z przejazdami tranzytowymi. Jednocześnie wzrost liczby pojazdów uczestniczących w ruchu wiąże się z problemami w płynności przejazdów.

Na uciążliwości spowodowane hałasem komunikacyjnym wpływa również zły stan techniczny dróg.

12. Pola elektromagnetyczne

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 519 z późn. zm.), pola elektromagnetyczne definiuje się jako pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska prowadzi okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Liczba stanowisk pomiarowych, rodzaj terenów, na jakich prowadzi się pomiary oraz ich częstotliwość określona została w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2007 nr 221 poz. 1645). W rozporządzeniu tym wyznaczono 3 podstawowe kategorie terenów, na których prowadzi się monitoring PEM:

- centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys.
- pozostałe miasta
- tereny wiejskie.

Na każdej z ww. kategorii terenów wybranych jest 45 punktów pomiarowych - w sumie 135 punktów. Pomiary w wybranych punktach są powtarzane po każdym pełnym, trwającym 3 lata cyklu pomiarowym. W ciągu jednego roku pomiary wykonywane są w 45 punktach (po 15 na każdą kategorię terenów). Zakres prowadzenia badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku obejmuje pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3MHz do 3000MHz. Pomiary w każdym punkcie wykonywane są 1 raz w ciągu roku.

Szczegółowe wartości dopuszczalnych natężeń pól promieniowania określone zostały w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. 2003 Nr 192, poz. 1883). Zgodnie z rozporządzeniem dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych wyznaczone zostały dla „terenów przeznaczonych pod zabudowę” jak i „miejsc dostępnych dla ludności” i odnoszą się do różnych zakresów częstotliwości pól od 50 Hz do 300 GHz.

W roku 2016 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi prowadził pomiary natężenia promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Przedbórz w miejscowości Przedbórz.

Tabela 33. Wyniki pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego na terenie gminy Przedbórz

Miejscowość	Ulica	Data	E_{sr} [V/m]	E_{max} [V/m]	S [W/m ²]
Przedbórz	Rynek	29.09.2016	<0,3	0,3	0,002

Źródło: http://www.wios.lodz.pl/files/docs/wynii_pomiarow_pem_w_2016.pdf

Po przeprowadzeniu badań nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego.

Potencjalnym źródłem pól elektromagnetycznych są linie i stacje elektroenergetyczne, stacje telefonii komórkowej i transformatory.

Wśród instalacji radiokomunikacyjnych, emitujących promieniowanie elektromagnetyczne, najbardziej powszechne są stacje bazowe telefonii komórkowej. Posiadają stosunkowo małą moc, a tym samym mały zasięg, konieczne jest więc dość gęste ich lokalizowanie.

Elektroenergetyka

Gmina Przedbórz zasilana jest liniami średniego napięcia 15 kV przede wszystkim z dwóch Głównych Punktów Zasilania 110/15 kV:

- GPZ Przedbórz znajdującego się w Przedborzu przy ul. Cegielnianej,
- GPZ Szreniawa znajdującego się w Szreniawie gm. Fałków.

Energia do poszczególnych budynków doprowadzana jest przyłączami napowietrznymi i kablowymi. Istniejąca sieć SN i n.n. w pełni pokrywa obecne zapotrzebowanie mocy na terenie miasta i gminy Przedbórz, z istniejącą rezerwą mocy w stacjach transformatorowych około 40 %. Plany rozwojowe Zakładu Energetycznego Łódź-Teren S.A. Rejon Energetyczny Radomsko, w przypadku zwiększonego zapotrzebowania na energię elektryczną, będą dotyczyć przede wszystkim modernizacji istniejących już urządzeń i sieci, mających na celu poprawę jakości dostarczanej energii.

Eksploatacja sieci prowadzona jest zgodnie z obowiązującą instrukcją eksploatacji linii elektroenergetycznych oraz stacji transformatorowych.

Tabela 34. Infrastruktura energetyczna na terenie gminy Przedbórz

Wskaźnik	wartość	jednostka
ilość przyłączy	2333	szt.
ilość słupów NN	2300	szt.
ilość słupów SN	1150	szt.
ilość stacji SN	94	szt.
linie napowietrzne SN 15kV	122,1	km
linie kablowe SN 15kV	24,2	km
linie napowietrzna NN 04kV	103,4	km
linie kablowe NN 04kV	17,7	km

Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz 2015-2020

13. Gospodarka odpadami

Prowadzenie i aktualizacja bazy danych dotyczących wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielanych zezwoleń na ich wytwarzanie i gospodarowanie należy do obowiązków marszałka województwa.

Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do zadań własnych gminy. Gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania.

Aktualny akt prawny stanowiący Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Przedbórz stanowi Uchwała nr XXII/157/16 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Przedbórz (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 13 lipca 2016 r. poz. 3018).

Usługę polegającą na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 roku świadczyła firma: Wywóz Nieczystości Stałych i Płynnych Stanisław Plesiński ul. Kielecka 10, 97-570 Przedbórz. Natomiast od 1 stycznia 2018 r. usługi te świadczy firma P.H.U. PEVER Karol Sienkiewicz, ul. Sienkiewicza 58 a, 29-100 Włoszczowa.

Na terenie gminy Przedbórz obowiązuje Uchwała nr XXII/158/16 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 22 czerwca 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 13 lipca 2016 r. poz. 3019), która określa m.in.:

- rodzaje i ilość odbieranych odpadów komunalnych,
- częstotliwość odbierania odpadów komunalnych,
- sposób świadczenia usług przez punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

W zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi gmina Przedbórz świadczy usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.

Odpady komunalne na terenie gminy Przedbórz odbierane są głównie w systemie pojemnikowo-workowym bezpośrednio od właścicieli nieruchomości. W ramach systemu gospodarowania odpadami wszystkich mieszkańców wyposażono w pojemniki/czarne worki do zbierania odpadów komunalnych na odpady zmieszane oraz worki do segregowania odpadów (zielony na szkło, niebieski na papier i tekturę, żółty na tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe i metal, brązowy na odpady biodegradowalne, szary na popiół). Dodatkowo istnieje możliwość zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny w bezbarwnych workach odpowiednio opisanych. W tabeli 35 zestawiono ilości odpadów komunalnych wytworzonych i odebranych w 2016 r. na terenie gminy Przedbórz.

Tabela 35. Ilość odpadów komunalnych odebranych w 2016 r. z terenu gminy Przedbórz

Rodzaj odpadów	Kod odpadu	Masa odpadów [Mg]
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	20 03 01	496,14
Zmieszane odpady opakowaniowe	15 01 06	165,96
Leki inne niż wymienione w 20 01 31	20 01 32	0,04
Opakowania ze szkła	15 01 07	130,18
Opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	2,88
Opakowania z papieru i tektury	15 01 01	0,03
Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	20 01 99	22,96
Zużyte opony	16 01 03	3,08
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	20 01 36	1,2
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	7,74
Opady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	17 01 01	0,88
Odpady ulegające biodegradacji	20 02 01	5,22
Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	20 01 08	1,78
Inne odpady ulegające biodegradacji	20 02 03	3,1
Łącznie odpady segregowane		345,05
RAZEM		841,19

Źródło: Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Przedbórz za 2016 rok

W gminie Przedbórz są zorganizowane Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK):

- w Przedborzu przy ul. Spacerowa 6 (teren Zakładu Usług Komunalnych);
- w m. Góry Mokre (przy cmentarzu)

Przyjmowanie odpadów w PSZOKach odbywa się dwa razy w miesiącu według Harmonogramu odbioru odpadów komunalnych. Właściciele nieruchomości mogą bezpłatnie przekazywać do PSZOK:

- meble i inne odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony,
- tekstylia, w tym ubrania,
- odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzące z drobnych prac remontowo-budowlanych,
- przeterminowane chemikalia i opakowania po chemikaliach,
- szkło i odpady opakowaniowe ze szkła,
- tworzywa sztuczne,
- metal itp.

Zbiórka przeterminowanych leków prowadzona jest w punkcie aptecznym „APTEKA SOWA” przy ul. Trytwa 3B w Przedborzu, gdzie znajduje się specjalny pojemnik.

Zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego jest prowadzona przez firmy:

- Grupa Dom Italia Sp. z o.o. w organizacji w Przedborzu przy ul. Koneckiej 52
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami MB Recykling Sp. z o.o. w Piekoszowie przy ul. Czarnowskiej 56

Na terenie gminy Przedbórz odbywa się również cztery razy w roku objazdowa zbiórka z posesji odpadów wielkogabarytowych i elektrośmieci.

Zgodnie z art. 9e ust. 1 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jest obowiązany do przekazywania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych bezpośrednio do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. W myśl art. 9l ust. 2, w przypadku wystąpienia awarii regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych lub w innych przypadkach uniemożliwiających przyjmowanie zmieszanych odpadów komunalnych lub odpadów zielonych odpady te przekazuje się do instalacji przewidzianych do zastępczej obsługi tego regionu.

Na terenie gminy Przedbórz nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie odpady odbierane i zagospodarowywane są przez firmę P.H.U. PEVER Karol Sienkiewicz, ul. Sienkiewicza 58 a, 29-100 Włoszczowa, która przekazuje je do RIPOK Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych ul. Jeżynowa 40, Płoszów, 97-500 Radomsko, który zgodnie z Planem gospodarki odpadami województwa łódzkiego 2012 przyjętym Uchwałą Nr XXVI/481/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 czerwca 2012 r. jest w Regionie III Regionalną Instalacją Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK).

Zbiórkę odpadów komunalnych na nieruchomości zamieszkałe zadeklarowało 5651 osób (w tym: 5313 osób (94,02%) w sposób segregowane, a 338 osób (5,98%) w sposób zmieszany). Zbiórkę odpadów komunalnych na nieruchomościach niezamieszkałych zadeklarowano dla 187 nieruchomości.

Zapisy art. 3 ust. 2 pkt. 7 Ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nakładają na gminy obowiązek osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Na terenie gminy Przedbórz osiągnięto następujące poziomy:

- poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania - $T_r=8,76\%$
Poziom został osiągnięty: wg Rozporządzenia Ministra Środowiska (Dz.U. 2012 poz. 676) dopuszczalny poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. w 2016 r. wynosić powinien 45% (P_r), dla gminy Przedbórz T_r wyniósł 8,76%.
Jeżeli $T_r < P_r$, to poziom został osiągnięty ($8,76\% < 45\%$).
- poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła - $P_{pmts}=38,16\%$
Poziom został osiągnięty: wg Rozporządzenia Ministra Środowiska (Dz.U. 2016 poz. 2167) obowiązkowy do osiągnięcia przez gminy poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła powinien wynosić w 2016 r. 18%, dla gminy Przedbórz wyniósł 38,16%.
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych - $P_{br}=100\%$
Poziom został osiągnięty: wg Rozporządzenia Ministra Środowiska (Dz.U. 2016 poz. 2167) obowiązkowy do osiągnięcia przez gminy poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych powinien wynosić w 2016 r. 42%, dla gminy Przedbórz wyniósł 100%.

Gmina Przedbórz posiada Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest.

Program ten został przyjęty Uchwałą Nr III/11/10 Rady Miejskiej w Przedborzu z dnia 30 grudnia 2010 r. w sprawie przyjęcia Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Przedbórz wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Podstawowym celem sporządzenia Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest jest oczyszczenie terenu gminy z azbestu, poprzez przedstawienie harmonogramu stopniowego usuwania wyrobów zawierających azbest. W szerokiej perspektywie będzie to skutkowało wyeliminowaniem negatywnego wpływu azbestu na zdrowie mieszkańców oraz stan środowiska na terenie gminy. W tabeli 36 zestawiono masę wyrobów azbestowych na terenie gminy Przedbórz.

Tabela 36. Masa wyrobów azbestowych [w kg] na terenie gminy Przedbórz

zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
2 786 211	2 786 211	0	78 568	78 568	0	2 707 643	2 707 643	0

Źródło: <https://www.bazaazbestowa.gov.pl/pl/usuwanie-azbestu/zestawienie-statystyczne>

14. Awarie przemysłowe i inne zagrożenia dla środowiska

Potencjalne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska naturalnego może występować w związku z prowadzonymi procesami przetwarzania, magazynowania lub transportu substancji zaliczonych do niebezpiecznych. Na terenie gminy Przedbórz, a także powiatu radomszczańskiego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. (Dz.U. 2016 poz. 138) w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, nie zarejestrowano podmiotów gospodarczych z grupy Zakładów Dużego Ryzyka (ZDR) lub Zakładów Zwiększonego Ryzyka (ZZR).

Innym typem zagrożeń są zagrożenia pochodzące z komunikacji. W transporcie samochodowym największe zagrożenie występuje na drogach krajowych i wojewódzkich, po których odbywa się transport w ruchu tranzytowym. W efekcie dużego i stale rosnącego natężenia przewozów materiałów, stanu technicznego dróg oraz niejednokrotnie fatalnego stanu technicznego taboru ciężarowego rośnie ryzyko zagrożenia. Biorąc to pod uwagę, za potencjalne źródło awarii przemysłowych można uznać drogi krajowe i wojewódzkie oraz stacje paliw jako miejsca wypadków drogowych i zagrożeń produktami ropopochodnymi dla gleb i wód. Zagrożenie pożarowe i wybuchowe stanowią na przykład zbiorniki paliw płynnych znajdujące się na stacjach paliw zlokalizowanych na terenie powiatu radomszczańskiego.

Do niekorzystnych warunków atmosferycznych, które mogą wystąpić na terenie gminy zalicza się: wichury/huragany, intensywne opady deszczu, silne mrozy/zamiecie śnieżne, upały/susze.

15. Edukacja ekologiczna

Głównym celem edukacji ekologicznej jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju.

W 1995 r. na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej a Ministerstwem Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, realizując zalecenia zawarte w Agendzie 21, rozpoczęto prace nad przygotowaniem Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”. W 1998 r. powyższy dokument zaakceptowały sejmowa i senacka komisja ochrony środowiska.

W myśl dokumentu Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej do głównych celów edukacji środowiskowej zalicza się:

- Kształtowanie pełnej świadomości i budzenie zainteresowania społeczeństwa wzajemnie powiązаныmi kwestiami ekonomicznymi, społecznymi, politycznymi i ekologicznymi,
- Tworzenie nowych wzorców zachowań oraz kształtowania postaw, wartości niezbędnych dla poprawy stanu środowiska,
- Umożliwienie każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy i umiejętności niezbędnych dla poprawy stanu środowiska,
- Upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich strefach życia uwzględniając również pracę i wypoczynek człowieka.

Edukacja ekologiczna dodatkowo może być realizowana poprzez:

- środki masowego przekazu - popularyzacja ochrony środowiska i kształtowanie pozytywnego stosunku do przyrody w publikacjach i audycjach (prasa, materiały reklamowe, ulotki, plakaty informacyjne, foldery promocyjne, Internet, fora zainteresowań, edukacyjne programy komputerowe),
- organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska - uwzględnianie w planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnień dotyczących ekologii i ochrony przyrody,
- placówki oświatowe na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową i gimnazjalną - nauczanie obejmujące swym działaniem jakąkolwiek edukację dzieci i młodzieży, zawierające w swoich programach działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowej wiążące się z ochroną środowiska (wycieczki tematyczne, lekcje z zastosowaniem aktywnych metod pracy, gry i zabawy o tematyce ekologicznej, aktywny udział w konkursach związanych z ekologią, wykonywanie albumów tematycznych, zajęcia prowadzone przez zaproszonych gości, zielone szkoły, wycieczki przyrodnicze, rajdy terenowe, konkursy plastyczne, fotograficzne, sportowe z elementami edukacyjnymi, terenowe warsztaty ekologiczne i przyrodnicze, warsztaty artystyczno- ekologiczne w szkołach, projekty edukacyjne dla szkół).

Należy pamiętać, iż edukacja ekologiczna jest procesem długoterminowym, wykraczającym poza horyzont 2020 r.

Na terenie gminy Przedbórz w ramach edukacji ekologicznej prowadzone są między innymi imprezy i przedsięwzięcia:

- akcja „Sprzątanie Świata”
- obchodny Dnia Ziemi,
- Światowy Dzień Ziemi,
- konkurs „Zbiórka baterii”
- konkursy plastyczne, fotograficzne, wiedzy,
- prowadzenie kół ekologicznych i biologicznych,
- inne imprezy proekologiczne organizowane przez szkoły

Najważniejszymi bazami edukacji ekologicznej są:

- Ośrodek Edukacji Ekologicznej z/s w Miejskim Ośrodku Kultury w Przedborzu,
- Leśna Izba Edukacyjna (wspólny obiekt Nadleśnictwa Przedbórz i Przedborskiego Parku Krajobrazowego z/s w Przedborzu).

Wiata edukacyjna „Bysiów” oddana do użytku w 2014 r., zlokalizowana jest na terenie Ośrodka Hodowli Zwierzyny pomieści jednorazowo ok. 50 osób. Jest to duża, drewniana wiata wyposażona w kominek i sprzęt multimedialny. Odbywają się tutaj zajęcia edukacyjne, warsztaty, szkolenia oraz narady.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym, Nadleśnictwo Przedbórz, wspólnie z pracownikami Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz przy wsparciu finansowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, utworzyło „Leśną Salę Edukacyjną”. Korzystają z niej dzieci i młodzież szkolna z terenu nadleśnictwa, jak również zorganizowane grupy przebywające w Przedborzu w ramach kolonii, wycieczek oraz zielonych szkół. W bezpośrednim sąsiedztwie sali edukacyjnej znajduje się wiata, z której jednocześnie może korzystać ok. 45 osób.

Dla celów edukacyjnych, udostępniona została świetlica w Osadzie Łowieckiej „Bysiów”, gdzie na stałej ekspozycji znajduje się spreparowany wilk (skłusowany w 2003 r., w okolicach Piskorzeńca) oraz bóbr (zabity przez samochód). Tutaj odbywają się spotkania z leśnikami, których głównym tematem jest

myślistwo, kłusownictwo, szkodnictwo leśne, rola dokarmiania zwierząt w okresie zimowym, zapobieganie szkodom powodowanym przez człowieka, ochrona lasu i ochrona p. pożarowa.

W ramach zajęć przewiduje się realizację następujących tematów:

- „Przedborski Park Krajobrazowy - ochrona przyrody i krajobrazu”
- „Główne gatunki lasotwórcze w Nadleśnictwie Przedbórz”
- „Las i jego funkcje”
- „Szkółka leśna – przedmiot i cel prac szkółkarskich”
- „Cykl życia drzewostanu”
- „Chronimy las – zagrożenia, szkodniki i zapobieganie”
- „Znaczenie drewna w życiu człowieka”
- „Gatunki chronione roślin i zwierząt oraz formy ochrony przyrody w lasach przedborskich”
- „Rozpoznawanie zwierząt zamieszkujących nasze lasy”
- „Człowiek gościem w lesie - jak zachowywać się w lesie”
- „Zagrożenia cywilizacyjne i zapobieganie ich skutkom”
- „Leśnik i jego praca”
- „Formy ochrony przyrody w Polsce - na podstawie Przedborskiego Parku Krajobrazowego”.

Zajęcia w zależności od tematyki, pogody jak też oczekiwań zainteresowanych, mogą być realizowane w terenie, w sali edukacyjnej, w wiacie ale także w szkołach czy przedszkolach.

Tematy realizowane są poprzez: prelekcje i dyskusje połączone z pokazami multimedialnymi, prace terenowe w grupach, zabawy i konkursy dydaktyczne.

Ponadto, w porozumieniu z pracownikami Nadleśnictwa Przedbórz odpowiedzialnymi za edukację leśną oraz pracownikami Przedborskiego Parku Krajobrazowego, możliwa jest realizacja dowolnego tematu związanego z lasem, leśnictwem i ochroną przyrody. Podczas zajęć w sali edukacyjnej wykorzystuje się tablice edukacyjne, pokazy multimedialne, preparowane zwierzęta, zielniki, kolorowe albumy i przewodniki oraz gry edukacyjne.

Nadleśnictwo Przedbórz proponuje również ciekawe zajęcia terenowe na „Leśnej Ścieżce Edukacyjnej Borysiów”, która składa się z czterech przystanków tematycznych rozmieszczonych na całej długości 3 kilometrowej trasy. Każdy z nich wyposażony został w cztery tablice tematyczne, które szczegółowo omawiają tematykę przystanków:

- Przystanek nr I - „Las”,
- Przystanek nr II – „Gospodarka leśna”,
- Przystanek nr III – „Ochrona przyrody”,
- Przystanek nr IV – „Zagrożenia i ochrona lasu”.

Trasa ścieżki przebiega przez tereny leśnictw Reczków oraz Papiernia. Wycieczka rozpoczyna się przy Osadzie Łowieckiej „Bysiów”, a kończy przy zbiorniku małej retencji w oddziale leśnym 126. Czas przejścia całej trasy to ok. 3 h. Dla najmłodszych grup przewidziana jest trasa długości ok. 1,5 km, która przebiega przez przystanek nr I i kończy się przy leśniczówce Reczków. Czas przejścia to ok. 1,5 h.

Krajobraz trasy ścieżki w pełni odkrywa bogactwo i różnorodność okolicznych lasów, a jej zwiedzanie umożliwia dzieciom, młodzieży szkolnej i dorosłym poznanie zagadnień dotyczących ekosystemu leśnego, gospodarki leśnej i łowieckiej oraz ochrony przyrody.

Na trasie ścieżki podziwiać można zróżnicowane wiekowo i gatunkowo drzewostany, w tym m.in. uprawy założone na terenie objętym klęską huraganu z 2007 roku. Zobaczyć można także użytek ekologiczny, zbiornik małej retencji zrealizowany przez Nadleśnictwo Przedbórz, jak również pozostałości okopów z czasów II wojny światowej.

Obecnie, możliwe jest prowadzenie zajęć edukacyjnych zarówno kameralnych w wiacie edukacyjnej, jak i terenowych na szlaku ścieżki. Trasę Leśnej Ścieżki Edukacyjnej Bysiów można przejść samodzielnie lub z edukatorem leśnym Nadleśnictwa Przedbórz po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

Konkursy oraz informatory mają na celu propagować właściwe zachowania dotyczące gospodarki odpadami (segregacja odpadów, selektywna zbiórka), ochrony obszarów i obiektów przyrodniczych, racjonalnego korzystania ze środowiska, jak również uświadamiania zagrożeń związanych z użytkowaniem azbestu.

Istotne jest zaangażowanie placówek oświatowych, miejskich podmiotów gospodarczych, samorządów, nadleśnictwa oraz przedstawicieli lokalnej społeczności w organizowaniu happeningów ekologicznych, akcji proekologicznych tj. Dni Ziemi, Sprzątanie Świata.

Głównymi odbiorcami powyższych działań są dzieci i młodzież, wśród których najszybciej można upowszechnić wiedzę z zakresu ochrony środowiska oraz wpoić nawyki postępowania proekologicznych.

16. Infrastruktura techniczna

Ciepłociąg

Na obszarze gminy Przedbórz brak scentralizowanego systemu zaopatrywania w ciepło - zarówno budynków prywatnych, jak i budynków użyteczności publicznej.

Zarówno zabudowa jednorodzinna rozproszona, budynki zabudowy wielorodzinnej, jak i budynki użyteczności publicznej zaopatrywane są w ciepło z indywidualnych źródeł (pieców bądź kotłowni domowych), opalanych paliwami stałymi (węgiel kamienny, ekogroszek, miał), olejem opałowym, gazem ziemnym (propan-butan z butli gazowych) lub energią elektryczną. Z uwagi na liczebność i znaczną przewagę źródeł ciepła działających w oparciu o tradycyjne paliwa (zwłaszcza węgiel kamienny i miał), w zwartej zabudowie części gminy Przedbórz następuje pogorszenie stanu powietrza. Dlatego dążyć należy do modernizacji pieców i kotłowni i przejście na bardziej ekologiczne paliwa płynne, a także uzyskiwanie energii cieplnej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Gazociąg

Na obszarze gminy Przedbórz nie ma gazociągu, a co za tym idzie, nie ma budynków zaopatrywanych w gaz sieciowy.

Rozpowszechniona jest forma zaopatrywania w gaz w butlach (propan-butan) służący do zaopatrywania kuchenek gazowych oraz ogrzewania. Dystrybucję zapewnia rozbudowana sieć punktów wymiany butli.

Maszty telefonii komórkowej

Na terenie gminy znajdują się 3 maszty telefonii komórkowej:

- Przedbórz, ul. Radomszczańska 72 (T-Mobile; NetWorkS!; Orange)
- Przedbórz, ul. Mostowa 38 (Plus; Aero 2; Orange; T-Mobile; NetWorks!; Sferia)
- Ludwików, dz. ewid. nr 96 (Orange).

Standardy jakości środowiska

Głównym celem polityki ekologicznej państwa jest gospodarowanie środowiskiem zapewniające zachowanie tego środowiska w stanie odpowiadającym potrzebom zdrowotnym i bytowym człowieka, biorąc pod uwagę również przyszłość. Zatem należy dążyć do likwidacji i zapobiegania negatywnym skutkom działalności gospodarczej oraz do racjonalnego wykorzystania zasobów przyrodniczych (gospodarka wodna, leśnictwo, rolnictwo), surowcowych i terenowych (planowanie przestrzenne).

Podczas tworzenia regionalnych i lokalnych programów ochrony środowiska określony powinien zostać stan środowiska, a przede wszystkim istniejące zasoby (czystość powietrza, wód, stan powierzchni ziemi) oraz wymagania wynikające z planów rozwoju społecznego i gospodarczego. Dane te stanowią podstawę do określenia wymagań w zakresie stanu środowiska, a więc standardu jakości środowiska.

Stan środowiska w gminie Przedbórz można ocenić następująco:

1. czystość powietrza - stan jakości powietrza atmosferycznego (dla zanieczyszczeń w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia w rejonie gminy Przedbórz - strefa łódzka) określono jako kategorię C w przypadku pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu oraz kategorię A w przypadku SO₂, NO₂, CO, O₃, C₆H₆, Pb, As, Ni, Cd.
2. jakość wód - stan wód powierzchniowych (rz. Ojrzanki) jest złej jakości, wody podziemne w punkcie pomiarowych na terenie gminy Przedbórz zaklasyfikowano do II klasy.
3. jakość gleb - występują niekorzystne warunki glebowe, przeważają gleby V i VI klasy.
4. hałas - brak pomiarów hałasu na terenie gminy, należy się spodziewać zagrożenia przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu w rejonie drogi wojewódzkiej i powiatowej.

Tendencje przeobrażeń środowiska

Zagrożenia dla środowiska jakie mogą wystąpić w gminie Przedbórz mogą mieć swoje źródła przede wszystkim w działalności człowieka. Takie bowiem zagrożenia pochodzenia naturalnego jak: wichury, opady nawalne, powodzie nie występują z częstotliwością, która wymagałaby podjęcia specjalnych działań zapobiegawczych.

Zatem można się spodziewać, że w zakresie czystości wód, na poprawę jakości wód powierzchniowych oraz zmniejszenie zagrożenia wód podziemnych jest w stanie wpłynąć uporządkowanie gospodarki ściekowej, optymalne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin w rolnictwie oraz odpowiednio prowadzona gospodarka odpadami komunalnymi.

W miarę zmniejszenia ilości źródeł energii cieplnej z zastosowaniem takich paliw jak węgiel byłaby szansa również na poprawę stanu powietrza, gdyby niewzrastający poziom emisji pochodzenia komunikacyjnego, którego raczej nie da się uniknąć. Wiąże się to również bezpośrednio z jednoczesnym nasileniem hałasu komunikacyjnego.

Z kolei wdrożenie projektów objęcia ochroną prawną terenów cennych przyrodniczo spowoduje z pewnością wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

17. Wnioski i diagnozy, analiza SWOT

Analiza SWOT polega na wyznaczeniu mocnych i słabych stron gminy, a także możliwości płynących z otoczenia zewnętrznego gminy.

Tabela 37. Analiza SWOT dla gminy Przedbórz

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> + brak dużych zakładów przemysłowych, będących potencjalnym źródłem zanieczyszczeń powietrza, wód gruntowych i powierzchniowych na terenie gminy + niski poziom zanieczyszczenia środowiska + brak zakładów produkujących odpady niebezpieczne + brak dzikich wysypisk odpadów + sprawnie działający system segregacji, odbioru i wywozu odpadów stałych + wysoki wskaźnik lesistości + dobrze rozwinięta infrastruktura wodociągowa + istnienie dogodnych dróg komunikacji łączących teren gminy z dużymi ośrodkami miejskimi + tradycje i duże doświadczenie w produkcji rolnej + dobre warunki dla rozwoju rolnictwa + możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego + atrakcyjne warunki przyrodnicze i krajobrazowe sprzyjające rozwojowi turystyki weekendowej i sezonowej + rozwój turystyki aktywnej dzięki istniejącym szlakom rowerowym, pieszym i kajakowym + położenie na terenie Przedborskiego Parku Krajobrazowego + obecność obszarów Natura 2000 + obecność zalewu oraz rzeki Pilicy + lokalizacja sprzyjająca powstawaniu i rozwojowi gospodarstw agroturystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - deficyt surowców mineralnych na obszarze gminy - liczne przestarzałe źródła emisji punktowej – znaczna przewaga pieców opalanych nieekologicznymi paliwami stałymi – głównie węglem kamiennym - znikome wykorzystanie OZE - niepełne skanalizowanie gminy - duża liczba nieszczelnych zbiorników bezodpływowych - brak sieci gazowej - nadmierne i nieprawidłowo prowadzone nawożenie pól gnojowicą i gnojówką grożące degradacją gleb - brak innowacji w rolnictwie - ograniczony rozwój przedsiębiorstw ze względu na obecność obszarów przyrodniczych objętych ochroną - niewystarczająca promocja gminy - niedostateczne wykorzystanie walorów przyrodniczych - słaby rozwój agroturystyki
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> + korzystne położenie geograficzne + rozwój i wzrost powszechnej dostępności energii odnawialnej + rozbudowa oczyszczalni i sieci kanalizacyjnej + nowe technologie i malejące koszty budowy przydomowych oczyszczalni ścieków we wsiach o luźnej zabudowie + modernizacja wodociągu + prowadzenie edukacji ekologicznej – także w zakresie korespondującym z rolniczym charakterem gminy + szanse dla rolnictwa: możliwość skorzystania z doradztwa, tanie kredyty rolnicze, tworzenie grup producenckich i związanej z nim specjalizacji, rosnący popyt na zdrową żywność, wprowadzenie rolnictwa ekologicznego + ograniczenie niekontrolowanego wprowadzanie do wód podziemnych ścieków z szamb przydomowych + możliwość wykorzystania potencjału pobliskich dużych ośrodków miejskich + możliwość uzyskania dofinansowania inwestycji ze źródeł zewnętrznych + rozwój turystyki, w tym turystyki poznawczej oraz specjalistycznej oraz rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenie degradacją wód gruntowych i powierzchniowych oraz gleb z uwagi na nieuporządkowaną gospodarkę ściekową - wzrastające zagrożenie spowodowane powtarzającymi się gwałtownymi zjawiskami pogodowymi - rosnące zagrożenie klęskami naturalnymi - rosnące natężenie ruchu na drogach - niestabilna polityka rolna - mała opłacalność produkcji rolnej – z uwagi na ceny skupu i niepewność zysku - duża konkurencja w obszarze turystyki ze strony innych gmin - ograniczona wiedza rolników i przedsiębiorców na temat możliwości uzyskania zewnętrznych środków pomocowych - duża konkurencja przy aplikowaniu o zewnętrzne środki pomocowe

Rozwiązywanie problemów funkcjonowania gminy Przedbórz jest możliwe dzięki realizacji wieloletnich programów operacyjnych oraz kluczowych projektów strategicznych.

IV. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

1. Cele, działania i zadania Programu Ochrony Środowiska dla gminy Przedbórz na lata 2018-2021

Podstawowym wymogiem w działaniach zmierzających do poprawy stanu środowiska i zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego jest zasada zrównoważonego rozwoju poprzez realizację polityki ochrony środowiska.

W powyższych rozdziałach programu przeprowadzono szczegółową analizę stanu i jakości poszczególnych komponentów środowiska gminy Przedbórz, która umożliwiła identyfikację najważniejszych zagrożeń.

Najważniejsze problemy gminy Przedbórz w zakresie ochrony środowiska to:

- zły stan ekologiczny wody w rzekach na terenie gminy,
- przekroczenia w powietrzu atmosferycznym wartości dopuszczalnych benzo(a)pirenu w pyłe PM10 oraz pyłu PM2,5,
- niewielki stopień wykorzystywania energii odnawialnej,
- znaczne natężenie ruchu pojazdów na głównych ciągach komunikacyjnych.

Jako nadrzędną zasadę obowiązującą w Programie należy przyjąć zrównoważony rozwój, przez co należy rozumieć taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli, zarówno współczesnych jak i przyszłych pokoleń.

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego rozwoju gospodarczego i przestrzennego wymuszają konieczność realizacji przedsięwzięć proekologicznych. Bardzo ważnym problemem jest dokonanie obiektywnego wyboru priorytetów realizacyjnych poprzez ustalenie znaczenia i konieczności rozwiązania problemów. Wyboru dokonano przyjmując:

- zgodność z Polityką Ekologiczną Państwa,
- zgodność z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski w zakresie ochrony środowiska,
- zgodność z celami zawartymi w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko,
- zgodność z Programem Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego 2016 na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024,
- jednoczesne osiągnięcie poprawy stanu w kilku komponentach środowiska.

W związku z powyższym na terenie gminy Przedbórz wskazano następujące priorytety ekologiczne (tabela38).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Tabela 38. Wykaz zadań ekologicznych na terenie gminy Przedbórz

Obszar działania	Priorytety	Opis działań	
Ochrona zasobów naturalnych	Ochrona przyrody i krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zachowanie i wzbogacanie walorów przyrodniczych, ▶ Zagospodarowanie zielenią terenów zmienionych przez czynniki antropogeniczne, ▶ Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie, ▶ Zakaz zabudowy w strefach: ochrony ekologicznej, wartości rolniczych, ochronnych cmentarzy, oddziaływania obiektów infrastruktury technicznej, na terenach leśnych i obszarach postulowanych do zalesienia, ▶ Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej, ▶ Poprawa mikroklimatu, ▶ Poprawa warunków aerosanitarnych w gminie, ▶ Utrzymanie ustaleń polityki przestrzennej dla poszczególnych terenów, ▶ Uwzględnianie uwarunkowań konserwatorskich w realizacji zabudowy, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Działania na rzecz czynnej ochrony fauny i flory, ▶ Bieżące utrzymanie istniejących terenów zieleni oraz ich rozwój, ▶ Ochrona ciągów ekologicznych rzek na terenie gminy ▶ Ochrona terenów rolnych, w tym gleb chronionych III, II i I klasy bonitacji gleb i gleb organicznych, terenów zmeliorowanych, ▶ Ochrona terenów zielonych: lasów, cmentarzy, terenów sportowych z udziałem zieleni, większej obszarowo zieleni śródpolnej, ▶ Realizacja terenów zieleni urządzonej w ramach istniejących i projektowanych obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych, ▶ Nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej, ▶ Zapewnienie właściwych warunków aerosanitarnych i klimatycznych w obrębie gminy (odpowiednia wentylacja), ▶ Ochrona zieleni wysokiej oraz uwzględnianie zapisów PGN w celu poprawy warunków aerosanitarnych, ▶ Realizacja nowych terenów zielonych, ▶ Zaopatrzenie w ciepło - ogrzewanie gazowe, olejowe, ze źródeł energii odnawialnej (odpowiadających normom polskim i europejskim) lub z innych efektywnych systemów ciepłowniczych oraz ogrzewanie paliwami stałymi pod warunkiem, że spalanie paliw stałych prowadzone będzie w kotłach nowej generacji posiadających certyfikaty energetyczno-paliwowe (znak bezpieczeństwa ekologicznego), ▶ Rozwój polityki przestrzennej zgodnie z planem miejscowym zagospodarowania przestrzennego i w trybie indywidualnym, ▶ Zachowanie głównych obszarów funkcjonalnych gminy ▶ Ochrona zabytków wpisanych do rejestru zabytków ▶ Niezbędne prace konserwatorskie związane z rewaloryzacją i ochroną środowiska, kształtowanie i odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni kulturowej, ▶ Działania ochronne w strefach ochrony: konserwatorskiej, krajobrazu i archeologicznej, ▶ Uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie prac na terenach stref ochrony: konserwatorskiej, krajobrazu i archeologicznej,
	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rozwój zieleni miejskiej i gminnej, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bieżące prace porządkowe i pielęgnacyjne wg potrzeb na terenie kompleksów leśnych na terenie gminy
	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ograniczenie wodochłonności poszczególnych sektorów gospodarki, a szczególnie przemysłu, ▶ Realizacja systemu małej retencji wodnej, ▶ Poprawa funkcjonowania infrastruktury zaopatrującej w wodę, ▶ Odbudowa melioracji podstawowych i szczegółowych w celu przeciwdziałania skutkom suszy i powodzi, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy dostępu do dobrej jakości wody do picia, ▶ Rozbudowa i modernizacja magistrali wodociągowych i sieci wodociągowej, ▶ Racjonalne gospodarowanie wodą, w tym zmniejszenie wodochłonności produkcji i wyeliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych, ▶ Budowa i modernizacja obiektów małej retencji, ▶ Bieżące utrzymywanie drożności koryt rzek, ▶ Ograniczenie zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej na terenach zagrożonych powodzią, ▶ Użytkowanie terenu w obrębie stref ochronnych ujęć wody zgodnie z wymaganiami określonymi przepisami prawa, ▶ Ograniczenie ładunków zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych (rozproszonych) oraz powierzchniowych i rolniczych, ▶ Budowa oczyszczalni przydomowych w miejscach wskazanych w koncepcji gospodarki wodno-ściekowej, ▶ Likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych stanowiących potencjalne źródło zanieczyszczeń

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
Ochrona powierzchni ziemi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ochrona przed erozją gleb poprzez zakrzewianie łąk i pastwisk oraz stosowanie dobrych praktyk rolnych, ▶ Rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych przyrodniczo, 	<ul style="list-style-type: none"> wód podziemnych, ▶ Ochrona zasobów wód podziemnych, ▶ Poprawa stanu technicznego i konserwacja cieków wodnych, ▶ Odbudowa i utrzymanie właściwego stanu systemu melioracji szczegółowej i podstawowej, w tym udrażnianie koryt rzek, ▶ Zagospodarowanie gleb w sposób odpowiadający ich walorom przyrodniczym oraz klasie bonitacyjnej, ▶ Dostosowanie formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do naturalnego potencjału gleb, ▶ Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze, ▶ Podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb, ▶ Utrzymywanie urządzeń melioracyjnych, rowów i drenażu w dobrym stanie, ▶ Przestrzeganie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo, ▶ Rekultywacja i przywracanie funkcji przyrodniczej terenom i gruntom zdegradowanym, ▶ Ograniczenie skali oraz intensywności naturalnej i antropogenicznej erozji gleb, a także zakresu występowania jej negatywnych skutków, ▶ Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów, ▶ Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej, ▶ Właściwe nawożenie gleb za pomocą płynnych nawozów naturalnych (gnojowicy i gnojówki), ▶ Systematyczne kontrolowanie stanu gleb, ▶ Postępowanie wg zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych, ▶ Ograniczenie przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
Gospodarowanie zasobami geologicznymi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zrównoważona gospodarka zasobami geologicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych, ▶ Wspieranie prac związanych z poszukiwaniem, rozpoznawaniem i dokumentowaniem złóż kopalin, ▶ Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne, ▶ Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin, ▶ Promowanie substytutów kopalin, ▶ Propagowanie i edukacja w zakresie energii ze źródeł odnawialnych,
Ochrona powietrza atmosferycznego	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Osiągnięcie standardów jakości powietrza poprzez wdrożenie Programu Ochrony Powietrza (POP), ▶ Transformacja gminy Przedbórz w gminę niskoemisyjną, ▶ Przygotowanie do wdrożenia dyrektywy IED przez zakłady przemysłowe, ▶ Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ▶ Prowadzenie działań energooszczędnych w mieszkalnictwie i budownictwie, ▶ Ograniczenie emisji ze środków transportu, ▶ Wprowadzenie zadań z programu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zakaz działalności gospodarczej związanej z wykorzystaniem terenu w sposób powodujący emisję niezorganizowaną pyłu na terenach mieszkaniowych, ▶ Lokowanie obiektów o zwiększonych emisjach na dedykowanych terenach, ▶ Monitoring jakości powietrza, a w szczególności kontrola stopnia narażenia człowieka na działanie pyłu PM_{2,5}, benzo(a)pirenu i pyłu PM₁₀, ▶ Osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji w powietrzu poprzez wdrożenie programu ochrony powietrza (POP), ▶ Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych poprzez redukcję węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i indywidualnych gospodarstwach domowych a zastępowanie go innymi bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła, ▶ Wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE), ▶ Termomodernizacja budynków publicznych, mieszkalnych, komunalnych i wielorodzinnych, ▶ Wdrożenie programu zarządzania energią elektryczną w budynkach użyteczności publicznej zapewniającego efektywność energetyczną, ▶ Promocja systemów grzewczych przyjaznych dla środowiska,

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
	gospodarki niskoemisyjnej,	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Instalacje OZE w budynkach publicznych, ▶ Wspieranie działań na rzecz wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, ▶ Rozbudowa systemu ścieżek rowerowych, ▶ Modernizacja oświetlenia ulic, ▶ Zielone zamówienia publiczne, ▶ Poprawa funkcjonowania infrastruktury drogowej (modernizacja dróg, budowa poboczy, chodników, ścieżek rowerowych) oraz poprawa płynności ruchu, ▶ Zwiększenie udziału komunikacji zbiorowej w przewozach pasażerskich, ▶ Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie możliwości oszczędzania energii, stosowania proekologicznych nośników ciepła, korzystania z publicznych środków transportu, ▶ Rozwój i kształtowanie nowych obszarów zieleni, ▶ Bieżąca modernizacja dróg,
Jakość wód i gospodarka wodno-ściekowa	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), ▶ Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do środowiska wodnego, ▶ Usprawnienie systemu zaopatrzenia w wodę, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Budowa oczyszczalni przydomowych, gdzie z przyczyn ekonomicznych i technicznych nie jest możliwa budowa zbiorczych systemów odprowadzania ścieków, a warunki geologiczne pozwalają na budowę oczyszczalni przydomowych, ▶ Kontrola eksploatacji zbiorników bezodpływowych na terenach nieskanalizowanych i ich likwidacja w przypadku podłączenia się do kanalizacji zbiorczej, ▶ Realizacja inwestycji związanych z oczyszczaniem wód opadowych i roztopowych, ▶ Ograniczanie spływu zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolniczych,
Ochrona przed hałasem	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zmniejszenie poziomów hałasu, zwłaszcza emitowanych przez środki transportu drogowego, ▶ Monitoringu klimatu akustycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Likwidacja źródeł hałasu przez tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, wymianę taboru na mniej hałaśliwy, a także budowa ekranów akustycznych i pasów zieleni, ▶ Modernizacja szlaków komunikacyjnych, ▶ Kontrola dopuszczalnych norm emisji hałasu przemysłowego, ▶ Stosowanie w planowaniu przestrzennym zasady strefowania, czyli rozdzielania hałasu - stref głośnych i obszarów chronionych – stref cichych,
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych, ▶ Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prewencyjnie prowadzenie kontroli poziomów pól elektromagnetycznych, ▶ Ewidencjonowanie źródeł pól elektromagnetycznych (m.in. w kontekście rozwijających się sieci stacji bazowych telefonii komórkowej), ▶ Preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł pól elektromagnetycznych, ▶ Edukacja ekologiczna nt. rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych,
Poważne awarie przemysłowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Działania zapobiegające powstawaniu poważnych awarii w zakładach oraz w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych, ▶ Szybkie usuwanie skutków poważnych awarii, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Upowszechnianie wiedzy nt. prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz funkcjonowania systemu operacyjno-ratowniczego, ▶ Bezpieczny transport materiałów niebezpiecznych, w tym minimalizacja transportu substancji niebezpiecznych przez obszary zamieszkałe, ▶ Usuwanie skutków zagrożeń środowiska oraz bezpieczne, tymczasowe magazynowanie odpadów powstałych w czasie usuwania skutków poważnej awarii,
Edukacja ekologiczna	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, dotyczącej wszystkich elementów środowiska, ▶ Wzrost wrażliwości i aktywności społeczeństwa oraz większe zaangażowanie w sprawy ochrony środowiska, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Wycieczki przyrodnicze dla dzieci i dorosłych, mające na celu podniesienie wrażliwości i świadomości ekologicznej, ▶ Informowanie mieszkańców gminy o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony, ▶ Współpracowanie samorządu z mediami regionalnymi i lokalnymi w zakresie prezentacji stanu środowiska i pozytywnych przykładów działań podejmowanych w celu jego ochrony, ▶ Udział przedstawicieli administracji publicznej w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku, ▶ Wspieranie merytoryczne i finansowe działań z zakresu edukacji ekologicznej prowadzonej w placówkach

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Obszar działania	Priorytety	Opis działań
		oświatowych, ▶ Popularyzacja treści ekologicznych i promowanie postaw opartych na idei zrównoważonej i odpowiedzialnej konsumpcji, ▶ Organizowanie festynów, kampanii i konkursów o tematyce ochrony środowiska,
Pozostałe działania systemowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uwzględnianie aspektów ekologicznych w poszczególnych dziedzinach gospodarowania, ▶ Zarządzanie środowiskowe, ▶ Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska, ▶ Rozwój alternatywnych źródeł energii, 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Wzmoczona współpraca przedstawicieli referatów merytorycznych z zakresu ochrony środowiska z wydziałami merytorycznymi odpowiedzialnymi za tworzenie polityk sektorowych w celu kształtowania harmonijnej struktury funkcjonalno- przestrzennej gminy z rozwojem gospodarczym i trwałym zachowaniem wartości środowiska, ▶ Promowanie przez gminę wszelkich działań przedsiębiorców związanych z wdrażaniem systemów zarządzania środowiskowego (SZŚ), ▶ Wspieranie powstawania tzw. „zielonych miejsc pracy”, ▶ Doskonalenie przepływu informacji pomiędzy Urzędem Miejskim a inwestorami, ▶ Promowanie firm lokalnych, produkujących urządzenia ochrony środowiska i świadczących usługi na rzecz ochrony środowiska, ▶ Podłączanie się do alternatywnych źródeł energii kolejnych nieruchomości,
Racjonalne kształtowanie przestrzeni gminy	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Modernizacja przestrzeni i struktury funkcjonalnej gminy poprzez efektywne zarządzanie i właściwe użytkowanie przestrzenne gminy zapewniające utrzymanie ładu przestrzennego, ▶ Modernizacja i rozwój infrastruktury, ▶ Budowa systemu ekologicznego gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Przygotowanie do zabudowy terenów rozwojowych przy uwzględnieniu możliwości technicznych i finansowych w zakresie uzbrojenia terenu ze wskazaniem priorytetowych terenów pod zabudowę mieszkaniową (jednorodziną i wielorodzinną), ▶ Poprawa dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa ruchu drogowego na terenie gminy, ▶ Rozbudowa układu drogowo - ulicznego gminy, ▶ Rozbudowa systemu kanalizacji ▶ Budowa sieci gazowej, ▶ Zielona gospodarka gminy poprzez rozpatrywanie przedsięwzięć pod kątem szanowania zieleni na terenie gminy, ▶ Wprowadzanie zieleni izolacyjnej i urządzonej oraz niekubaturowego zagospodarowania przestrzeni publicznych gminy (place, skwery), ▶ Kształtowanie korytarzy ekologicznych, w tym zmiana dotychczasowego przeznaczenia gruntów po zlikwidowanej zabudowie na tereny zielone, pasáže, place lub inne formy niekubaturowego wykorzystania przestrzeni, ▶ Zmniejszenie emisji dymów z gospodarstw indywidualnych wraz ze stworzeniem mechanizmu kontroli i egzekwowania naruszenia ograniczeń.

Ważnym zjawiskiem jest wzajemne oddziaływanie pomiędzy poszczególnymi komponentami środowiska, a co za tym idzie bezpośrednia poprawa jednego wpływa pośrednio na poprawę stanu pozostałych składników środowiska.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

2. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Harmonogram realizacyjny Programu Ochrony Środowiska dla gminy Przedbórz na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r. został przedstawiony w poniższej tabeli 39.

Tabela 39. Harmonogram rzeczowo – finansowy działań proekologicznych na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r. dla gminy Przedbórz

Lp.	Przedsięwzięcie	Instytucja odpowiedzialna	Planowany termin realizacji	Szacowany koszt realizacji [PLN]					Źródło finansowania
				2018	2019	2020	2021	2022-2025	
JAKOŚĆ WÓD I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA									
1	Budowa wału dzielącego zbiornik górny zalewu w Przedborzu na dwie części wraz z budową zjeżdżalni wodnej	Urząd Miejski w Przedborzu	2012-2018	708 434,51					środki pozyskane z UE, budżet gminy
2	Budowa ekotonowej strefy buforowej na cieku spod Ochotnika	Urząd Miejski w Przedborzu	2012-2019	1 055 728,01					środki pozyskane z UE, budżet gminy
3	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Przedborzu wraz z przebudową odcinka kanalizacji sanitarnej i modernizacja przepompowni ścieków	Urząd Miejski w Przedborzu	2017-2020	8 944 560,00					środki pozyskane z UE, budżet gminy
4	Monitoring diagnostyczny jcwp Dopływ z Nosalewic ppk Taras	WIOŚ w Łodzi	2018	brak danych					budżet państwa
5	Monitoring diagnostyczny jcwp Ojrzanka ppk Faliszew	WIOŚ w Łodzi	2019		brak danych				budżet państwa
6	Monitoring operacyjny jcwp Ojrzanka ppk Faliszew	WIOŚ w Łodzi	2018-2021	brak danych					budżet państwa
7	Monitoring operacyjny jcwp Dopływ z Nosalewic ppk Taras	WIOŚ w Łodzi	2018, 2021	brak danych			brak danych		budżet państwa
8	Monitoring diagnostyczny jcwpd - ujęcie gminne st. nr 1 w Górach Mokrych - Zakład Komunalny w Przedborzu	WIOŚ w Łodzi	2019		brak danych				budżet państwa
OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU ORAZ EDUKACJA EKOLOGICZNA									
9	Dokończenie prac budowlanych w zabytkowym parku przy ul. Trytwa w Przedborzu	Urząd Miejski w Przedborzu	2018	33 731,40					środki pozyskane z UE, budżet gminy, WFOŚiGW
10	Budowa i oznakowanie infrastruktury turystycznej	Urząd Miejski w Przedborzu	2012-2019	2 795 992,95					środki pozyskane z UE, budżet gminy
11	Budowa stacji kajakowej	Urząd Miejski w Przedborzu	2015-2018	150 000,00					środki pozyskane z UE, budżet gminy
12	Działalność wydawnicza, przygotowanie i druk folderów edukacyjno-promocyjnych, albumów, przewodników	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego	2018-2025	brak danych					fundusze własne, WFOŚiGW
13	Edukacja ekologiczna: prowadzenie zajęć terenowych, prelekcji w Sali edukacyjnej, organizacja wystaw edukacyjno-promocyjnych	ZPKWŁ	2018-2025	brak danych					fundusze własne, WFOŚiGW
14	Monitoring obiektów przyrodniczych	ZPKWŁ	2018-2025	brak danych					fundusze własne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021
z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

Lp.	Przedsięwzięcie	Instytucja odpowiedzialna	Planowany termin realizacji	Szacowany koszt realizacji [PLN]					Źródło finansowania
				2018	2019	2020	2021	2022-2025	
15	Projekty czynnej ochrony zrealizowane na terenie rezerwatu „Piskorzeniec” przez pracowników służby parków, na zlecenie Zespołu lub we współpracy z innymi instytucjami	ZPKWŁ RDOŚ	2018-2025	brak danych					fundusze własne, WFOŚiGW
16	Organizacja konkursów edukacyjnych, we wszystkich formach (plastycznych, fotograficznych, konkursów wiedzy)	ZPKWŁ	2018-2025	brak danych					fundusze własne, WFOŚiGW
17	Konserwacja i uzupełnianie tablic informacyjnych przy obiektach przyrodniczych oraz na ścieżkach edukacyjnych na terenie PPK	ZPKWŁ	2018-2025	brak danych					fundusze własne
OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO I OCHRONA PRZED HAŁASEM									
18	Przebudowa Mostu w ciąg drogi powiatowej nr 3921E w km 8+895 w m. Faliszew	Powiat Radomszczański	07.2019		550 000,00				Budżet powiatu/ Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa
19	Słoneczna energii dla Gminy Przedbórz, Wielgomłyny i Żytno	Urząd Miejski w Przedborzu	2016-2018	3 205 098,00					środki pozyskane z UE, budżet gminy
20	Remonty bieżące dróg gminnych na terenie Gminy Przedbórz	Urząd Miejski w Przedborzu	2018	165 000,00					budżet gminy
21	Modernizacja/remont odcinków dróg gminnych na terenie Gminy Przedbórz	Urząd Miejski w Przedborzu	2018	480 503,65					budżet gminy, fundusz sołecki
22	Termomodernizacja budynku Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Przedborzu	Urząd Miejski w Przedborzu	2017-2018	900 963,31					WFOŚ
23	Budowa drogi w miejscowości Mojżeszów	Urząd Miejski w Przedborzu	2018	240 173,05					budżet gminy
24	Oświetlenie LED	Urząd Miejski w Przedborzu	2018-2019	brak danych					środki pozyskane z UE, budżet gminy
25	Kontrola Gminy Przedbórz - cel kontroli: wykonywanie zadań określonych w programie ochrony powietrza i planach działań krótkoterminowych	WIOŚ w Łodzi	2018	brak danych					budżet państwa
POZOSTAŁE DZIAŁANIA									
26	Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gminy Przedbórz	Urząd Miejski w Przedborzu	2017-2018	527 300,00					budżet gminy
27	Monitoring pól elektromagnetycznych	WIOŚ w Łodzi	2019		brak danych				budżet państwa

Zadania w zakresie ochrony środowiska wynikające z innych dokumentów przewidziane do realizacji:

1. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Przedbórz na lata 2015-2023

- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej: budynek Urzędu Miejskiego, Szkoła Podstawowa w Górach Mokrych, SPZOZ w Przedborzu, OSP w Przedborzu
- Budowy, remonty i przebudowy dróg gminnych
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z modernizacją oczyszczalni ścieków w Przedborzu
- Rewitalizacja parku miejskiego w Przedborzu
- Budowa ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych na terenie gminy
- Wyznaczenia szlaków turystycznych wraz z niezbędną infrastrukturą
- Budowa wału oddzielającego zbiornik górny zalewu w Przedborzu na dwie części wraz z rozbudową zjeżdźalni wodnej
- Regulacja cieku wodnego w Przedborzu
- Budowa ekotonowej strefy buforowej na Cieku spod Ochotnika
- Remonty i budowa chodników
- Turystyka - Infrastruktura na Pilicy i nad zalewem w Przedborzu
- Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych
- Utworzenie siłowni zewnętrznych
- Budowa placów zabaw
- Usuwanie azbestu z budynków mieszkalnych
- Modernizacja oświetlenia
- Promocja lokalnych, ekologicznych produktów
- Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej - systemu informacji turystycznej
- Kreacja i promocja marki Przedbórz turystyczny - imprezy cykliczne - kulturalne, sportowe
- Promocja gospodarcza - sektora turystyki
- Edukacja ekologiczna mieszkańców
- Wsparcie rozwoju turystyki wiejskiej na terenie miasta i gminy Przedbórz

2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przedbórz 2015-2020

- Instalacja paneli fotowoltaicznych w budynkach publicznych
- Program dotacji do kolektorów słonecznych
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej - etap 1
- Termomodernizacja obiektów publicznych - etap 2
- Wymiana oświetlenia ulicznego

3. Program Ochrony Środowiska Powiatu Radomszczańskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024

- Modernizacja i wymiana na energooszczędne (w tym wykorzystujące OZE) systemów oświetlenia ulicznego oraz oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej
- Termomodernizacja budynków mieszkalnych, publicznych, usługowych
- Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie Programów ograniczania niskiej emisji lub Programów Gospodarki Niskoemisyjnej

- Kontrola gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania spalania odpadów w urządzeniach grzewczych
- Modernizacja, likwidacja lub wymiana (na ekologiczne) konwencjonalnych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych, publicznych i usługowych
- Ograniczenie szkodliwej emisji i poprawienie bezpieczeństwa usług zbiorowego transportu lokalnego
- Ograniczenie pylenia wtórnego poprzez czyszczenie ulic na mokro, szczególnie w czasie dni bezopadowych
- Reagowanie na skargi mieszkańców na ponadnormatywny hałas, z uwzględnieniem technicznych i ekonomicznych możliwości organów władzy
- Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów
- Zwiększanie efektywności zarządzania w sektorze transportowym, w tym budowa systemów sterowania ruchem
- Remonty i naprawa istniejących odcinków dróg i ulic dążące do eliminacji nieciągłości i wyrw w warstwie wierzchniej w celu utrzymania wysokiego standardu nawierzchni
- Przebudowa i modernizacja dróg publicznych i rozwój sieci dróg zapewniających zwiększenie płynności ruchu
- Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych
- Poprawa systemu komunikacji publicznej, polegająca m.in. na budowie, przebudowie chodników, zatok autobusowych, postojowych, centrów przesiadkowych, węzłów multimodalnych, parkingów P&R
- Wprowadzanie do mpzp zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania
- Inwentaryzacja ujęć wód podziemnych wykorzystywanych do nawodnień rolniczych (dot. studni wykonywanych w ramach zwykłego korzystania z wód), kontrola poboru z tych ujęć
- Uwzględniania w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami
- Utrzymanie i konserwacja urządzeń melioracji wodnych
- Realizacja urządzeń zwiększających retencję wodną na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych
- Renaturyzacja koryt cieków i ich brzegów, przywracanie naturalnych meandrów oraz funkcji retencyjnych cieków oraz zbiorników wodnych
- Budowa, modernizacja, konserwacja i remonty ujęć wody oraz stacji uzdatniania wody (SUW)
- Budowa, modernizacja, konserwacja i remonty sieci wodociągowej
- Budowa, modernizacja, konserwacja i remonty sieci kanalizacyjnej
- Modernizacja sieci kanalizacji sanitarnych w Aglomeracji Przedbórz
- Budowa kanalizacji w miejscowości Wygwizdów, Nosalewice, Budy Nosolewickie w gminie Przedbórz
- Budowa, modernizacja, konserwacja i remonty oczyszczalni ścieków
- Budowa oczyszczalni ścieków w Aglomeracji Przedbórz
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych

- Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- Budowa, modernizacja, konserwacja i remonty sieci kanalizacji deszczowej
- Ograniczanie niekoncesjonowanych eksploatacji zasobów
- Ochrona gruntów rolnych przed zmianą zagospodarowania poprzez uwzględnianie ich przeznaczenia w dokumentach planistycznych
- Monitoring gleb użytkowanych rolniczo
- Dofinansowanie badań gleb w gospodarstwach rolnych w zakresie oznaczeń kwasowości, zawartości fosforu, potasu i magnezu
- Zabiegi pielęgnacyjne, agrotechniczne oraz monitoring zrekultywowanych składowisk odpadów
- Likwidacja „dzikich wysypisk”
- Uwzględnianie w planach urządzenia lasu przebudowy drzewostanów monokulturowych lub niezgodnych z siedliskiem
- Realizacja inwestycji związanych z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej
- Utrzymanie oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na terenach leśnych
- Nowe nasadzenia drzew i krzewów na terenach zielonych
- Urządzanie, rozbudowa, modernizacja, utrzymanie i rewitalizacja zarówno istniejących, jak i nowych terenów zieleni urządzonej
- Zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych
- Tworzenie oraz modernizacja terenów zieleni, prace arborystyczne, rewitalizacja zabytkowych obiektów parkowych
- Prowadzenie oraz aktualizacja danych dotyczących informacji o zasobach przyrodniczych
- Oznakowanie form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach oraz zakazach obowiązujących na ich terenie
- Czynna ochrona siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych ochroną
- Dążenie do objęcia ochroną prawną terenów i obiektów przyrodniczo cennych (np. w formie rezerwatów, użytków ekologicznych, pomników przyrody itp.)
- Identyfikacja miejsc występowania oraz eliminacja gatunków inwazyjnych
- Stworzenie procedur ochrony dzikich zwierząt w czasie ich przejścia przez tereny zurbanizowane
- Szkolenie pracowników Policji i Straży Miejskiej w zakresie reagowania na zgłoszenia dotyczące pojawienia się dzikich zwierząt na terenach zurbanizowanych
- Wprowadzenie zasad dobrej praktyki dotyczące ochrony gatunkowej fauny w zakresie termoizolacji budynków
- Opracowanie zasad dobrej praktyki w zakresie ochrony gatunkowej fauny i flory względem umieszczania reklam wielkoformatowych
- Zapobieganie bezdomności zwierząt i opieka nad bezdomnymi zwierzętami
- Gospodarowanie zwierzyną dziko żyjącą (dokarmianie zwierzyny, reagowanie w przypadkach kolizji komunikacyjnych z udziałem zwierzyny, regulacja liczebności populacji zwierzyny poprzez odłów)
- Renaturyzacja i rekultywacja jezior oraz cieków
- Uwzględnianie w dokumentach planistycznych zachowania i powiększania terenów zielonych na obszarach zurbanizowanych

- Zapewnienie właściwej ochrony dla różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego i/lub decyzjach o warunkach zabudowy
- Wdrażanie założeń udostępniania turystycznego obszarów cennych przyrodniczo z uwzględnieniem ich pojemności turystycznej oraz budowa i modernizacja obiektów infrastruktury turystycznej
- Wykonywanie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi
- Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych
- Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest w gminie Przedbórz
- Tworzenie i utrzymanie punktów ponownego użycia umożliwiających wymianę rzeczy używanych m.in. przy PSZOK
- Tworzenie i utrzymanie punktów naprawy rzeczy oraz produktów, które właściciele chcieliby w dalszym ciągu użytkować, lub przekazać po naprawie zainteresowanym
- Organizowanie giełd wymiany różnych rzeczy, w tym w szczególności urządzeń domowych, ubrań i obuwia
- Tworzenie banków żywności gromadzących i dystrybuujących dla osób potrzebujących żywności o krótkim czasie pozostającym do upływu terminu ich przydatności do spożycia
- Finansowanie lub współfinansowanie zakupu przydomowych kompostowników
- Odbiór i utylizacja padłych zwierząt
- Odbiór i unieszkodliwianie osadów ściekowych
- Utrzymywanie w dobrym stanie technicznym i gotowości systemu zapobiegawczo-interwencyjno-ratunkowego na wypadek wystąpienia niebezpiecznego zjawiska zachodzącego w atmosferze lub hydrosferze, katastrofy i poważnej awarii
- Rozwój monitoringu zagrożeń środowiska oraz doskonalenie systemów ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze lub hydrosferze, poważnymi awariami i katastrofami
- Promocja innowacji oraz rozwiązań proekologicznych, zwiększających zabezpieczenie środowiska
- Wprowadzenie systemu „zielonych zamówień publicznych”
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego typu „zielone biuro”
- Szkolenia dla pracowników instytucji publicznych w zakresie przepisów dostępne społeczeństwu do informacji o środowisku

3. Analiza źródeł finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska

Realizacja założeń Programu Ochrony Środowiska wymaga poniesienia odpowiednich nakładów finansowych. Potencjalne źródła finansowania działań związanych z ochroną środowiska to przede wszystkim:

- ▶ środki finansowe własne inwestorów, w tym środki własne województwa, powiatu i gminy,
- ▶ pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ▶ zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocowe,

- ▶ Fundusze Unii Europejskiej,
- ▶ kredyty preferencyjne z Banku Ochrony Środowiska,
- ▶ kredyty międzynarodowych instytucji finansowych,
- ▶ kredyty, pożyczki udzielane przez banki komercyjne.

Środki finansowe własne gminy

- ▶ dochody bieżące:
 - ✓ wpływy z podatku rolnego, leśnego, podatki i opłaty lokalne od osób prawnych,
 - ✓ udział gminy w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa,
 - ✓ subwencje ogólne z budżetu państwa.
- ▶ dochody majątkowe:
 - ✓ dochody z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności,
 - ✓ dochody z prawa wieczystego użytkowania.

Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej:

- ▶ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie,
- ▶ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Fundusze są źródłem finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej o zasięgu regionalnym i ponadregionalnym w Polsce. Zasilane są głównie wpływami z: opłat i kar za korzystanie ze środowiska, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych, opłat wynikających z Prawa energetycznego oraz ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przychodów ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych i innych źródeł.

Środki funduszy przeznacza się na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasad zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej państwa oraz na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi. Środki funduszy mogą być także przeznaczone na współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej. Działalność ta jest finansowana poprzez:

- ▶ udzielanie oprocentowanych pożyczek,
- ▶ dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych,
- ▶ przyznawania dotacji,
- ▶ przekazywanie środków dla państwowych jednostek budżetowych,
- ▶ nagrody na działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zagraniczna pomoc finansowa udzielana przez fundacje i programy pomocnicze

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) nasz kraj otrzymał tzw. fundusze norweskie (Norweski Mechanizm Finansowy) i fundusze EOG (Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Fundusze te są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Norwegię, Islandię i Liechtenstein w celu zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz wzmacniania stosunków dwustronnych pomiędzy państwem-darczyńcą a państwem-beneficjentem.

Fundusze unijne

Komisja Europejska w ramach funduszy unijnych ustanowiła program LIFE, będący jedynym instrumentem UE poświęconym wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Niniejszy program jest kontynuacją instrumentu finansowego LIFE+ funkcjonującego w latach 2007-2013. Obecny program LIFE obejmuje perspektywę finansową na lata 2014-2020 i może wspomagać działania w następujących dziedzinach:

- ▶ środowisko i efektywność wykorzystania zasobów - nowatorskie rozwiązania w zakresie sprawnego wdrażania polityki w dziedzinie środowiska i konsolidacji celów związanych z ochroną środowiska w innych sektorach,
- ▶ natura i różnorodność biologiczna - zastosowanie najlepszych technik służących powstrzymaniu utraty różnorodności biologicznej i przywróceniu usług ekosystemowych z zachowaniem głównego celu, jakim jest wspieranie sieci Natura 2000,
- ▶ zarządzanie w zakresie ochrony środowiska i informacja - rozpowszechnianie wiedzy i najlepszych praktyk, kampanie na rzecz podnoszenia świadomości społecznej,
- ▶ łagodzenie zmiany klimatu - działania na rzecz ograniczenia emisji gazów cieplarnianych,
- ▶ przystosowanie do zmiany klimatu - zwiększenie zdolności adaptacji do zmiany klimatu,
- ▶ zarządzanie zmianami w zakresie zmiany klimatu i informacja - działania w zakresie zwiększenia świadomości, komunikacji, współpracy oraz rozpowszechnianie wiedzy na temat działań mających na celu łagodzenie zmiany klimatu oraz działań adaptacyjnych.

Rolę Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE pełni Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który pomaga uzyskać dofinansowanie przedsięwzięcia nawet do wysokości 95% kosztów kwalifikowanych.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Podstawą działalności Banku Ochrony Środowiska jest ekologia. Zadania realizowane przez bank w tym zakresie obejmują:

- ▶ przygotowanie produktów dedykowanych przedsięwzięciom przyczyniającym się do ograniczenia wpływu działalności przedsiębiorstw, instytucji, a także pojedynczych osób na zanieczyszczenie wód, powietrza, gleby,
- ▶ budowanie proekologicznych postaw wśród aktualnych i potencjalnych beneficjentów,
- ▶ łączenie finansowania rynkowego z krajowymi i międzynarodowymi systemami wsparcia.

Główne kierunki finansowania to:

- ▶ odnawialne źródła energii;
 - ✓ duże przedsięwzięcia: farmy wiatrowe, elektrownie fotowoltaiczne, biogazownie, energetyczne wykorzystanie biomasy,
 - ✓ mikro i małe instalacje: głównie kolektory słoneczne, pompy ciepła i fotowoltaika oraz w mniejszym stopniu turbiny wiatrowe i biogazownie,
- ▶ efektywność energetyczna
 - ✓ modernizacja systemów technologicznych grzewczych i chłodniczych w przemyśle i mieszkalnictwie,
 - ✓ budownictwo energooszczędne - w ramach budowy nowych obiektów energooszczędnych i pasywnych, termomodernizacji oraz rewitalizacji budynków.

Bank Ochrony Środowiska S.A., zgodnie ze swoją misją i strategią wspierania działań w zakresie ochrony środowiska w ramach prowadzonej działalności angażuje się w finansowanie proekologicznych projektów inwestycyjnych, w tym projektów dotyczących odnawialnych źródeł energii. Najbardziej znaczące transakcje pod względem finansowym stanowiły kredyty przeznaczone na budowę farm wiatrowych (największe elektrownie wiatrowe miały moc ponad 85 MW), natomiast najbardziej powszechnie udzielane były kredyty na kolektory słoneczne.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów FTiR

Fundusz Termomodernizacji i Remontów to fundusz celowy, utworzony na mocy Ustawy dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 130). Celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne, remontowe oraz remonty budynków mieszkalnych jednorodzinnych z udziałem kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko POIiŚ 2014- 2020

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko przewiduje działania zbieżne do PGN w ramach Osi priorytetowej I: zmniejszenie emisyjności gospodarki. Budżet osi wynosi 2,1 mln zł. Dofinansowywane będą przedsięwzięcia polegające na głębokiej i kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych mieszkaniowych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014 - 2020 (RPO WŁ)

Składa się z dwunastu monofunduszowych osi priorytetowych. Działania z zakresu gospodarki niskoemisyjnej mogą być finansowane z następujących osi:

▶ Oś priorytetowa III Transport

W ramach osi wdrażane będą inwestycje umożliwiające stworzenie w województwie łódzkim sprawnego, bezpiecznego i niskoemisyjnego systemu publicznego transportu zbiorowego oraz zapewniające zwiększenie dostępności transportowej województwa w ruchu drogowym i kolejowym, a także rozwój sektora usług logistycznych i transportu multimodalnego.

▶ Oś priorytetowa IV Gospodarka niskoemisyjna

Oś umożliwi zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych i wspieranie rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, co przyczyni się do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania zasobów surowców energetycznych, obniżenia zużycia energii oraz poprawy stanu środowiska poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

▶ Oś priorytetowa V Ochrona środowiska

Wsparcie służyć będzie zapobieganiu zagrożeniom związanym ze zmianami klimatu i minimalizowaniu ich skutków, ograniczeniu składowania odpadów, poprawie jakości wód powierzchniowych i zapobieganiu odprowadzania zanieczyszczeń do wody i gruntów, ochronie różnorodności biologicznej w regionie.

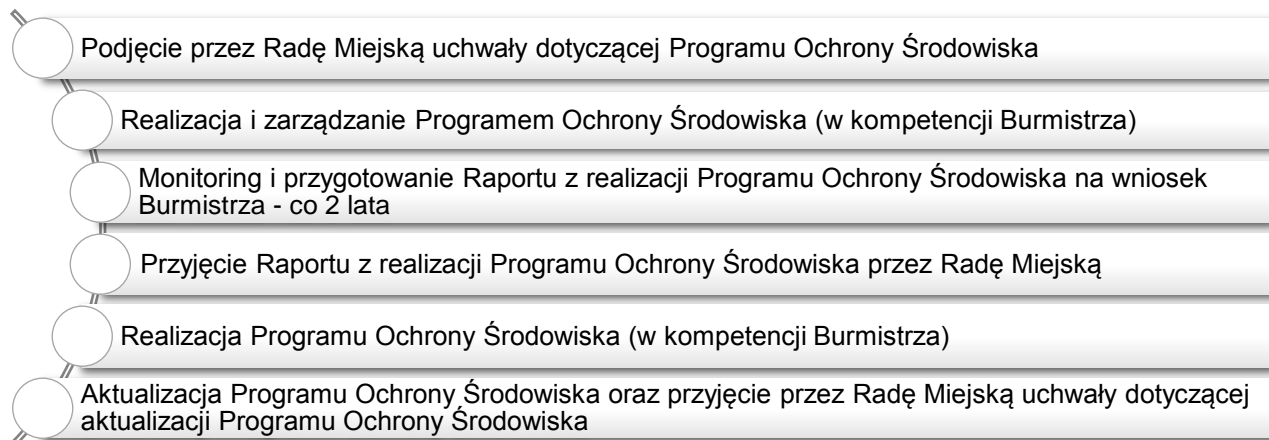
Formuła ESCO

Firma funkcjonująca w modelu ESCO specjalizuje się w zapewnieniu finansowania oraz realizacji przedsięwzięć energooszczędnych u końcowych użytkowników energii i uzyskuje zwrot poniesionych nakładów i zysk z faktycznie zrealizowanych oszczędności kosztów za energię. Firma typu ESCO zapewnia pakiet usług energetycznych od rozpoznania potrzeb i bilansu energetycznego po zainstalowanie, eksploatację urządzeń i utrzymanie oszczędności energetycznych w całym okresie obowiązywania umowy ESCO. Usługi w formule ESCO oferuje w Polsce około 40 przedsiębiorstw.

V. System realizacji programu ochrony środowiska

Realizacja Programu Ochrony Środowiska stanowi szereg działań podejmowanych na danym obszarze w zakresie ochrony środowiska. Wdrażanie Programu powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających. Najważniejszymi podmiotami, które uczestniczą w realizacji Programu są:

- ▶ władze gminy, które przygotowują i uchwalają program, a także sprawdzają efektywność jego realizacji,
- ▶ podmioty gospodarcze wykonujące konkretne działania wskazane w programie,
- ▶ organy i instytucje prowadzące monitoring stanu środowiska oraz wybranych jego komponentów,
- ▶ mieszkańcy gminy jako beneficjenci działań zapisanych w programie,
- ▶ organizacje pozarządowe, które pośredniczą pomiędzy administracją publiczną a społeczeństwem.

Etapy wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla gminy Przedbórz:

Rada Miejska przyjmuje uchwałę Program Ochrony Środowiska, który następnie jest realizowany przez kolejne cztery lata. Po okresie dwóch lat sporządzany jest raport z realizacji POŚ i przedstawiony Radzie Miejskiej do akceptacji. Z kolei Burmistrz odpowiada za realizację POŚ oraz zarządzanie nim, prowadzenie monitoringu stopnia realizacji działań zawartych w programie, a także za przygotowywanie co cztery lata aktualizacji programu. W zakresie realizacji zapisów programu współpracuje również z pozostałymi organami i instytucjami administracji publicznej (m.in. Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska).

1. Instrumenty realizacji Programu

W celu skutecznej realizacji Programu Ochrony Środowiska można skorzystać z następujących instrumentów:

- ▶ prawnych,
- ▶ strukturalnych,
- ▶ społecznych,
- ▶ finansowych.

Do podstawowych instrumentów prawnych zawartych w ustawach zalicza się:

- ▶ pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym: pozwolenia zintegrowane, na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie pól elektromagnetycznych, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub korzystaniu z wód,
- ▶ koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony, zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

Pod pojęciem instrumenty strukturalne rozumie się narzędzia do formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego tj. plany rozwoju lokalnego, lokalne programy rewitalizacji, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz inne dokumenty powiązane z ochroną środowiska.

Instrumenty społeczne polegają na:

- ▶ współpracy samorządu ze społeczeństwem: przede wszystkim w uczestniczeniu społeczeństwa w konsultacjach prowadzących do podejmowania decyzji w procesie zarządzania środowiskiem i wspólnym planowaniu lokalnej polityki ekologicznej,
- ▶ ocenie i monitorowaniu skutków prowadzonej polityki ekologicznej,
- ▶ prowadzeniu edukacji ekologicznej, mającej na celu kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i postaw,
- ▶ włączeniu przedsiębiorców w realizację polityki ekologicznej gminy.

Do instrumentów finansowych należą:

- ▶ opłaty za korzystanie ze środowiska - za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki,
- ▶ administracyjne kary pieniężne,
- ▶ odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,

- ▶ kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- ▶ pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych i in.

2. Monitoring realizacji Programu

Monitoring realizacji celów i zadań Programu Ochrony Środowiska powinien informować o stopniu wykonania poszczególnych działań:

- ▶ określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ▶ ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami a ich wykonaniem,
- ▶ analizę przyczyn rozbieżności.

W związku z powyższym konieczne będzie regularne zbieranie, analiza i ocena danych stanu środowiska. Najlepszą metodą wydaje się ocena uproszczonego modelu presja - stan - reakcja (wg Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju) poprzez odpowiednie wskaźniki środowiskowe. Wskaźniki te jako narzędzia diagnostyczno- informacyjne dostarczają informacji o aktualnym stanie środowiska, jego zagrożeniach oraz stopniu zaawansowania prac mających na celu wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju. Wskaźniki presji wskazują na główne źródła zagrożeń środowiskowych, np. emisję zanieczyszczeń do środowiska. Wskaźniki stanu środowiska natomiast oceniają jakość poszczególnych elementów środowiska, np. jakość wód, powietrza, gleb itp. Podstawą do ich określenia są wyniki badań i pomiarów uzyskiwane w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Wskazują one na efekt prowadzonych działań i polityki ekologicznej, dlatego też powinny być konstruowane w sposób umożliwiający dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian w nim zachodzących. Za pomocą wskaźników reakcji dokonuje się oceny podjętych działań zapobiegawczych w celu poprawy jakości środowiska lub złagodzenia niekorzystnej presji na środowisko (np. procent mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków, procent obszarów prawnie chronionych na danym terenie).

Kluczowe znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji zadań operacyjnych POŚ zgodnie z przyjętym harmonogramem ma organ wykonawczy gminy. Ocena stopnia wdrażania Programu, którą wykonuje co dwa lata, jest podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu. Wyniki oceny stanowią wykładnię dla kolejnego Programu poprzez, aktualizację „nowych” celów i kierunków działań ekologicznych.

VI. Informacje o konsultacjach społecznych

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity: Dz.U. 2017 poz. 1405) projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Przedbórz na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r. został udostępniony do konsultacji społecznych.

Obwieszczenie o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu było dostępne na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Przedborzu, stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Przedborzu, na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Przedborzu, w siedzibach sołectw.

Uwagi i wnioski można było składać od dnia 19.04.2018 r. przez okres 21 dni.

VII. Spis tabel:

Tabela 1. Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Przedbórz	44
Tabela 2. Wykaz dróg gminnych na terenie miasta i gminy Przedbórz	44
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy Przedbórz	46
Tabela 4. Produkcyjne grupy wieku w 2016 roku w gminie Przedbórz	47
Tabela 5. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz w latach 2013-2016	48
Tabela 6. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz na 1000 ludności w latach 2013-2016.....	48
Tabela 7. Migracje ludności w gminie Przedbórz w latach 2013-2016	49
Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Przedbórz w latach 2013-2016.....	49
Tabela 9. Wykaz obiektów z terenu gminy Przedbórz wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków.....	51
Tabela 10. Wykazów obiektów zabytkowych figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków na dzień 25.11.2015.....	51
Tabela 11. Struktura użytkowania użytków rolnych	55
Tabela 12. Wielkość gospodarstw w gminie Przedbórz	55
Tabela 13. Powierzchnia zasiewów na terenie gminy Przedbórz	56
Tabela 14. Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Przedbórz	56
Tabela 15. Wykaz złóż surowców mineralnych na terenie gminy Przedbórz.....	59
Tabela 16. Podział zbiorowisk leśnych.....	59
Tabela 17. Gatunki panujące.....	60
Tabela 18. Klasy wieku.....	60
Tabela 19. Ocena JCW Ojrzanka w 2015 r.	62
Tabela 20. Istniejące zbiorniki retencyjne na terenie gminy Przedbórz	63
Tabela 21. Ocena jakości wód podziemnych, 2016	66
Tabela 22. Zestawienie danych dotyczących sieci wodociągowej na terenie gminy Przedbórz w latach 2013-2016.....	66
Tabela 23. Zestawienie danych dotyczących sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Przedbórz w latach 2013-2016.....	68
Tabela 24. Zestawienie danych dotyczących oczyszczalni ścieków w Przedborzu	68
Tabela 25. Ilość zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni na terenie gminy Przedbórz	69
Tabela 26. Klasyfikacja stref oceny jakości powietrza	71
Tabela 27. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza dla przypadków, gdy dla zanieczyszczenia jest określony poziom dopuszczalny i margines tolerancji	72
Tabela 28. Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza, dla poziomów docelowych, celów długoterminowych oraz przypadków gdy margines tolerancji nie jest określony dla poziomów dopuszczalnych	73
Tabela 29. Wynikowe klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskiwanych w ocenie rocznej (2016) dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia	73
Tabela 30. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń w ocenie rocznej (2016) dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	74
Tabela 31. Wykaz istniejących na terenie gminy Przedbórz użytków ekologicznych	83

Tabela 32. Wykaz istniejących na terenie gminy Przedbórz pomników przyrody.....	85
Tabela 33. Wyniki pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego na terenie gminy Przedbórz	90
Tabela 34. Infrastruktura energetyczna na terenie gminy Przedbórz	90
Tabela 35. Ilość odpadów komunalnych odebranych w 2016 r. z terenu gminy Przedbórz	91
Tabela 36. Masa wyrobów azbestowych [w kg] na terenie gminy Przedbórz	93
Tabela 37. Analiza SWOT dla gminy Przedbórz	99
Tabela 38. Wykaz zadań ekologicznych na terenie gminy Przedbórz	101
Tabela 39. Harmonogram rzeczowo – finansowy działań proekologicznych na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r. dla gminy Przedbórz.....	105

VIII. Spis map:

Mapa 1. Położenie gminy Przedbórz na tle województwa łódzkiego	41
Mapa 2. Położenie gminy Przedbórz na tle powiatu radomszczańskiego	42
Mapa 3. Sołectwa gminy Przedbórz	43
Mapa 4. Gmina Przedbórz na tle podziału fizyczno-geograficznego Polski.....	54
Mapa 5. Rozmieszczenie użytkowanych terenów w gminie Przedbórz	57
Mapa 6. Mapa glebowo-rolnicza gminy Przedbórz	58
Mapa 7. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) na terenie gminy Przedbórz	65
Mapa 8. Obszary chronione na terenie gminy Przedbórz	77
Mapa 9. Lokalizacja masztów telefonii komórkowej na terenie gminy Przedbórz.....	89

IX. Spis wykresów:

Wykres 1. Struktura ludności w gminie Przedbórz w latach 2013-2016	46
Wykres 2. Piramida wieku mieszkańców gminy Przedbórz, 2016	47
Wykres 3. Produkcyjne grupy wieku w gminie Przedbórz, 2016.....	47
Wykres 4. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz w latach 2013-2016	48
Wykres 5. Przyrost naturalny w gminie Przedbórz na 1000 ludności w latach 2013-2016.....	49
Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Przedbórz w latach 2013-2016.....	50
Wykres 7. Wielkość gospodarstw w gminie Przedbórz	56
Wykres 8. Zmiany wartości wskaźników dotyczących sieci wodociągowej na terenie gminy Przedbórz w latach 2013-2016	67
Wykres 9. Zużycie wody w gminie Przedbórz w latach 2013-2016	67
Wykres 10. Zmiany wartości wskaźników dotyczących sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Przedbórz w latach 2013-2016	68
Wykres 11. Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu	69
Wykres 12. Ilość zbiorników bezodpływowych na terenie gminy Przedbórz.....	70